

Osakeyhtiön toiminnan tarkoitus

Yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten
yhteydessä

Yritysjuridiikan
Pro gradu -tutkielma

Laatija(t):
Matias Kuutti

10.5.2024
Kuopio

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Yritysjuridiikka

Tekijä(t): Matias Kuutti

Otsikko: Osakeyhtiön toiminnan tarkoitus – Yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä

Ohjaaja(t): Prof. Reijo Knuutinen

Sivumäärä: 76 sivua

Päivämäärä: 10.5.2024

Tässä tutkimuksessa pyrittiin tarkastelemaan osakeyhtiön toiminnan tarkoitusta sääntelyssä (OYL 1:5) ja keskittymään aiheeseen erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä. Tarkastelun kohteena oli ensisijaisesti Suomen näkökulma.

Erityisesti suurten yhtiöiden haitalliset vaikutukset on yhdistetty muun muassa ihmisoikeusloukkauksiin, väitettyihin ympäristövahinkoihin ja laajempiin yhteiskunnallisiin ongelmiin, kuten ilmastonmuutokseen. Länsimaissa ei ilmeisesti ole yleisesti ottaen tutkittu juurikaan yritystoiminnan muita kuin taloudellisia vaikutuksia. Tutkimuksessa keskityttiin aiemmassa tutkimuksessa havaittujen puutteiden pohjalta yhtiön toiminnan tarkoituksen käsitteen määrittelyyn ja muiden käsitteiden määritelmiin sekä niiden suhteeseen laajempiin kysymyksiin. Lisäksi tältä pohjalta keskityttiin myös esimerkiksi osakeyhtiölain luonteeseen ja tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja esimerkiksi sääntelyn tavoitteisiin liittyviin kysymyksiin. Lisäksi keskityttiin jossain määrin aiheen laajempaan kontekstiin. Lähtökohtana oli myös, että asiaa käsiteltäisiin kuitenkin erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä, johon laajempi keskustelun tarve liittyi. Tämän voimassa olevan sääntelyn näkökulman tarkistamisen todettiin voivan toimia myös pohjana jatkotutkimukselle.

Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen osalta keskityttiin erityisesti oikeustieteen näkökulmasta kauppa- ja yhtiöoikeuteen. Lisäksi aiheen taustan tutkiminen edellytti esimerkiksi tieteidenvälistä lähestymistapaa. Tämä viitekehys perustui tarkemmin kirjallisuuskatsaukseen aiemmasta tutkimuksesta ja aihepiiriä koskeviin yleisiin teorioihin. Lähteiden osalta tutkimuksessa pyrittiin käyttämään asiaankuuluvaa ja ajantasaista tietoa oikeudellisista ja tukevista oikeudellisista informaatiolähteistä. Tutkimusmenetelmät liittyivät enimmäkseen oikeudellisiin näkökohtiin, ja siinä käytettiin lähestymistapoja, kuten oikeudellista tulkintaa ja systematisointia. Lisäksi aiheeseen liittyvän taustan selvittämiseksi käytettiin myös esimerkiksi tieteidenvälistä lähestymistapaa. Lisäksi hyödynnettiin myös jossain määrin omia havaintoja.

Tutkimus tuotti tuloksenaan ennen kaikkea puutteita aiemmassa tutkimuksessa ja näihin liittyvinä johtopäätöksinä mahdollisia korjausehdotuksia voimassa olevaan sääntelyyn nähden. Aiemmassa tutkimuksessa yhtiön toiminnan tarkoituksen käsitettä ei ollut määritelty tarkasti, muissa käsitteissä oli epäselvyyksiä ja nämä olivat myös yhteydessä laajempiin kysymyksiin. Lisäksi tältä pohjalta puutteita näytti olevan myös esimerkiksi osakeyhtiölain luonteeseen ja tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja esimerkiksi sääntelyn tavoitteisiin liittyen. Lisäksi tuotiin jossain määrin esiin aiempien tutkimusten puutteita esimerkiksi aiheen laajemman kontekstin ja -keskusteluyhteyden osalta. Näihin liittyen esitettiin korjausehdotuksia lähinnä uudelleen määritellyn yritys vastuun käsitteen pohjalta.

Näiden korjausehdotukset todettiin voivan periaatteessa parantaa myös esimerkiksi nykyisen sääntelyn ajantasaisuutta, johdonmukaisuutta ja esimerkiksi tehokkuutta ja ennustettavuutta. Esitetyillä korjausehdotuksilla todettiin voivan olla jopa käytännön merkitystä, kuitenkin vielä esimerkiksi mahdollisen tarkemman lainsäädäntötyön tarkistuksen kautta, koska tutkimuksessa oli kuitenkin lopulta kyse opinnäytetyöstä.

Avainsanat: Yhtiön toiminnan tarkoitus, osakeyhtiö, yhtiöiden haitalliset vaikutukset ja laajemmat yhteiskunnalliset kysymykset, yritys vastuun

Sisällysluettelo

Lyhenteet	4
1 Johdanto	6
1.1 Tutkimuksen tausta	6
1.2 Tutkimusongelma	13
1.3 Tutkimuksen tarkoitus	17
1.4 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	19
1.5 Tutkimuksen lähteet	26
1.6 Tutkimuksen rakenne	27
2 Lyhyt katsaus yhtiön toiminnan tarkoituksen oikeushistoriaan	30
2.1 Yhtiön toiminnan tarkoituksen kehitys	30
2.2 Yhtiön toiminnan tarkoituksen kehitys Suomen lainsäädännössä	31
3 Yhtiön toiminnan tarkoitus voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta	32
3.1 Yhtiön toiminnan tarkoituksen olettasäännös	32
3.2 Yhtiön toiminnan tarkoituksen tarkemmat perustelut	34
3.3 Toiminnan muu mahdollinen tarkoitus	36
4 Muut yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta merkitykselliset kysymykset	40
4.1 Muut yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta merkitykselliset säännökset	40
4.2 Yhtiön toiminnan tarkoitus ja osakeyhtiölain luonne	42
4.3 Yhtiön toiminnan tarkoitus, osakeyhtiölain tarkoitus ja muun sääntelyn merkitys	42
4.4 Yhtiön toiminnan tarkoitus ja sääntelyn tavoitteet	45
5 Loppukatsaus	48
5.1 Tutkimuksen yhteenveto	48
5.2 Tarkemmat korjausehdotukset voimassa olevaan sääntelyyn nähden	58
5.3 Tulosten tarkastelu ja tutkimuksen arviointi	65
5.4 Aiheita jatkotutkimukselle	67

Lyhenteet

CSR	Yritysten yhteiskuntavastuu, <i>Corporate Social Responsibility</i>
EOYL	Vuoden 1895 laki osakeyhtiöistä (22/1895)
ESG	Ympäristö-, sosiaali- ja hallintotekijät, <i>Environmental, social and governance</i>
ESV	Valistunut arvonmaksimointi, <i>Enlightened shareholder value</i>
EU	Euroopan unioni, <i>European Union</i>
HE	Hallituksen esitys
ILO	Kansainvälinen työjärjestö, <i>International Labour Organization</i>
KKO	Korkein oikeus
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö, <i>Organization for Economic Co-operation and Development</i>
OM	Oikeusministeriö
OYL	Osakeyhtiölaki (624/2006)
TEAS	Valtioneuvoston yhteinen selvitys- ja tutkimustoiminta
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
VOYL	Vuoden 1978 osakeyhtiölaki (734/1978)
WTO	Maailman kauppajärjestön, <i>World Trade Organization</i>
YK	Yhdistyneet kansakunnat, <i>United Nations</i>

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Tässä tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan *osakeyhtiön toiminnan tarkoitusta* sääntelyssä¹ (OYL 1:5) ja keskittymään aiheeseen erityisesti *yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä*.² Tarkastelun kohteena on ensisijaisesti *Suomen näkökulma*.

Yhtiön toiminnan tarkoitus sääntelyn näkökulmasta *liittyy* yleensä lähinnä sellaisiin näkökohtiin kuin sääntely, omistusoikeudet,³ johdon rooli,⁴ sidosryhmät,⁵ yrityksen rooli yhteiskunnassa,⁶ valtion rooli,⁷ arvot⁸ ja ihmisten käyttäytyminen ja motiivit.⁹ *Yleisesti ottaen*

¹ Yhtiön toiminnan tarkoitus (*engl. Corporate purpose*) on yleisesti yksi yhtiön toimintaa ohjaavista *keskeisistä säännöistä*, josta on säännelty esimerkiksi yhtiöjärjestyksissä ja osakeyhtiölaissa. Lisäksi yhtiöillä on saattanut olla muun muassa omia operatiivisia tarkoituksiaan. Aihe koskee siis erityisesti osakeyhtiötä (*tässä yhteydessä erityisesti engl. Corporation*), joka on tällä hetkellä yleisin ja tärkein yritysmuoto länsimaaisissa markkinatalouksissa. Esimerkiksi osakeyhtiön menestykseen ovat saattaneet vaikuttaa ilmeisesti ainakin rajoitetun vastuun periaate, verotuksellinen edullisuus, tunnettuus sekä tehokkuus pääomanmuodostuksen kannalta. VN 2020:39, 17 ja alaviite 3. Keskeiset käsitteet määritellään myös vielä kattavammin tutkimuksen teoreettista viitekehystä käsittelevässä luvussa

² Yhtiöiden haitalliset vaikutukset ja laajemmat yhteiskunnalliset kysymykset, kertovat ilmiöistä, jotka ovat viime aikoina nostaneet keskustelun yhtiön toiminnan tarkoituksesta *uudelleen pintaan*. Siksi ne tarjoavat myös *pohjan* tälle tutkimukselle erityisesti Suomen näkökulmasta. Talouden näkökulmasta puhutaan yleisesti myös esimerkiksi eriarvoisuudesta, epätasapainosta ja ulkoisvaikutuksista nyt erityisesti yhtiöiden toimintaan liittyen ja yhteiskunnallisilla kysymyksillä viitataan nyt vain laajasti yhteiskuntaa koskeviin ongelmiin, jotka ovat mahdollisesti kytköksissä myös yhtiöiden toimintaan. Tässä yhteydessä lähestymistapa on periaatteessa jokseenkin uusi yhtiöoikeudellisessa tutkimuksessa, koska aihetta lähestytään myös ilmiöiden näkökulmasta eikä vain oikeudellisten käsitteiden, kuten yritysten yhteiskuntavastuun, näkökulmasta, mikä aiemmissa tutkimuksissa on myös helposti saattanut kaventaa tutkimusalan esimerkiksi yksittäisten käsitteiden teoreettiseen tarkasteluun ja johtaa esimerkiksi kokonaiskuvan hukkumiseen keskustelusta.

³ Tämä määrittää esimerkiksi yhdellä tapaa osakkeenomistajien erityisasemaa yhtiössä.

⁴ Tässä puhutaan käytännössä siitä, kuka yhtiön toimintaa käytännössä johtaa.

⁵ Käytännössä yhtiön toimintaan liittyvät tekijät, kuten asiakkaat, rahoittajat, yhteistyökumppanit, yhteiskunta, ja muut otetaan usein jollain tapaa huomioon yhtiön toiminnan yhteydessä. Voidaan puhua myös esimerkiksi etutahoista, jolloin otetaan huomioon myös esimerkiksi osakkeenomistajat ja ympäristö. Viime aikoina tutkimuksissa on korostettu myös olennaisesti ympäristön merkitystä erillisenä sidosryhmänä, jolla ei ole päätösvaltaa. Airaksinen 2023, 5–7 ja siinä mainitut lähteet.

⁶ Tämä on keskustelun *varsinainen laajempi kysymys*. Tätä ei ole aina tässä yhteydessä edes määritelty.

⁷ Valtiot harjoittavat esimerkiksi makrotalouspolitiikkaa, markkinoiden sääntelyä ja toimintaa hyvinvointivaltion kautta, kun taas jotkut luottavat esimerkiksi vapaaseen markkinatalouteen. Yleisin organisaatio on markkinatalous eli kapitalismi, joka on hajautettu ja johon voivat vaikuttaa sekataloudet, kuten angloamerikkalainen markkinatalous ja pohjoismainen hyvinvointivaltio. Korkman 2022, 5–8. Esimerkiksi suhdetta politiikkaan ei nyt oteta tässä tutkimuksessa laajemmin huomioon.

⁸ Arvot, moraalit ja etiikka ovat yleisesti ottaen toiminnan taustalla. Ks. Tähän koko kokonaisuuteen liittyen Esimerkiksi Scalet 2018, 47–89.

⁹ Kyse on loppujen lopuksi niiden ihmisten käyttäytymisestä ja motiiveista, joiden toimintaa säännellään.

voidaan puhua esimerkiksi, että aihe liittyy sääntelyyn ja yhtiön,¹⁰ valtion sekä kansalaisyhteiskunnan¹¹ historialliseen kontekstiin.¹²

Yhtiöiden ensisijaisena toiminnan tarkoituksena on viime aikoina ollut *osakkeenomistajien voiton maksimointi* (nk. Osakkeenomistajakeskeisyys, engl. *Shareholderism*), mutta tätä lähestymistapaa ollaan nyt miettimässä uudelleen tärkeänä aiheena.¹³ Suomen voimassa olevan osakeyhtiölain (624/2006, OYL) 1 luvun 5 §:ssä yhtiön toiminnan tarkoitus esitetään seuraavasti: 5 § *Toiminnan tarkoitus*: Yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.

Yhtiöiden haitalliset vaikutukset on viime aikoina yhdistetty ihmisoikeusloukkauksiin ja ainakin väitetyksi ympäristön tuhoutumiseen, jotka on liitetty myös *laajempiin yhteiskunnallisiin ongelmiin*, kuten ilmastonmuutokseen.¹⁴ Lisäksi ainakin kuluttajien ja esimerkiksi työntekijöiden luottamuksen on sanottu esimerkiksi vähentyneen.¹⁵ Talouden näkökulmasta puhutaan esimerkiksi eriarvoisuuden, epävakauden ja ulkoisvaikutusten merkityksestä laajemmin talouden kannalta.¹⁶ Lisäksi valtiot ovat ilmeisesti tarvinneet myös tukea näiden laajempien sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi, joihin myös yritysten toimet

¹⁰ Tässä yhteydessä voidaan kyllä todennäköisesti korostaa myös *laajemminkin* yksityisen sektorin ja talouden roolista. Kapitalismille on ominaista esimerkiksi hajautettu päätöksenteko, hintojen keskeisyys, kilpailu, osakeyhtiöt, rahatalous, tuotannon erikoistuminen ja työnjako. Korkman 2022, 213. Erityisesti tässä yhteydessä on kirjallisuudessa korostettu muun muassa yhtiön operatiivisen toiminnan, toimitusketjujen, tuotteiden, osakkeiden arvostuksen, rahoitusmarkkinoiden ja esimerkiksi kilpailun merkitystä kysymyksen kannalta. Erilaisten tärkeiden tekijöiden, kuten innovaatioiden, instituutioiden, teknologian, kulttuurin, taloudellisten resurssien ja muiden tekijöiden sekä esimerkiksi historian merkityksestä myös esimerkiksi talouden kannalta laajemmin ks. Esimerkiksi Korkman 2022, 5–33. Aihetta kuvataan hieman laajemmin, koska kysymys on kuitenkin siis olennainen osa taloutta.

¹¹ Kansalaisyhteiskunta vaikuttaa myös olennaisesti esimerkiksi eri toimijoiden käyttäytymisen kautta. Tällä voidaan tarkoittaa nyt myös laajasti ottaen kolmatta ja neljättä sektoria.

¹² Ks. Tähän liittyen yleisesti Stern 2017, 1–46. Tässä rajaudutaan myös esimerkiksi oikeustieteen ja taloustieteen kannalta tarkemmin myöhemmin.

¹³ *Aiheen juuret* ovat ilmeisesti myös laajemmissa yhteiskunnallisissa muutoksissa, joihin erityisesti ainakin tunnettu taloustieteilijä *Milton Friedman* (1912–2006) ainakin keskeisesti ilmeisesti vaikutti. Friedman 1970, 122–124. Tähän liittyy myös ilmeisesti ainakin esimerkiksi Jensen – Meckling 1976, 305–360 vaikutusvaltainen artikkeli. *Johto-, valtio- ja työntekijäkeskeiset* hallintomallit, jotka länsimaissa olivat ennen vaihtoehtoja osakkeenomistajakeskeisyydelle, ovat jääneet länsimaissa ilmeisesti sääntelyvaihtoehtoina taka-alalle. Lisätietoja näistä vanhemmista malleista on Mähönen 2005, 28–30 ja siinä mainitut lähteet. Jollain tapaa erilainen sääntelytapa näyttää olevan käytössä kuitenkin esimerkiksi Saksassa. Lisätietoa tarvittaessa taustalla olevasta laajemmasta kehityksestä myös esimerkiksi Korkman 2022, 201–222. Ilmeisesti esimerkiksi *Ronald Reaganin* (1911–2004) ja *Margaret Thatcherin* (1925–2013) johtama uusliberalismi johti esimerkiksi markkinoiden sääntelyn purkamiseen, valtionyhtiöiden yksityistämiseen, joustaviin työmarkkinoihin ja ammattiyhdistysliikkeen heikentymiseen. Ks. Esimerkiksi Korkman 2022, 216, viitaten Gerstle 2022, 1–.

¹⁴ Ympäristö- ja ilmastokriisi on ilmeisesti *merkittävä* kysymys, jota on tutkittu laajasti. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 322–443 ja mainitut lähteet. Lisäksi viime aikoina on keskeistä ollut esimerkiksi muidenkin kriisien merkitys.

¹⁵ Luottamus on ilmeisesti ainakin esimerkiksi *yksi keskeinen* tekijä yhteiskunnan toiminnassa, joka vaikuttaa yhteiskunnan toimivuuteen ja ihmisten hyvinvointiin. Ks. Tarkemminkin Korkman 2022, 24–28.

¹⁶ Esimerkiksi Korkman 2022, 274–276.

ovat saattaneet vaikuttaa.¹⁷ Lisäksi samaan aikaan esimerkiksi jotkin kysymykset, jotka on nostettu esiin tätä aihetta koskevissa *vanhemmissa keskusteluissa*, kuten sidosryhmien näkökulma (nk. Sidosryhmäkeskeisyys, engl. *Stakeholderism*), ovat edelleen olleet keskeisiä.

Tähän liittyvät *taustalla myös* olennaisena esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden vapautuminen ja erilaisten kriisien lisääntymisen merkitys. Ilmeisesti viime vuosikymmeninä toteutunut globalisaatio, joka on edennyt etenkin teknologia avittamana, on tarkoittanut käytännössä lähinnä markkinatalouden leviämistä koko maapallon kattavaksi järjestelmäksi, jossa kansainvälisten suuryritysten rooli on merkittävä.¹⁸ Aihe koskee myös esimerkiksi sitoutumista tulevien sukupolvien elinolojen säilyttämiseen ja esimerkiksi maapallon kestäkyvyn säilyttämiseen. Kysymysten voidaan länsimaiden yhteneväisyyden perusteella katsoa koskevan myös *jossain määrin Suomea*.¹⁹

Länsimaissa on ilmeisesti yleisesti *myös huomattavia puutteita* yritystoiminnan muiden kuin taloudellisten vaikutusten, kuten ympäristö-, sosiaalisten ja hallintovaikutusten (engl. *Environmental, social and governance, ESG*), mittaamisessa ja niiden ja laajempien yhteiskunnallisten ongelmien välisen yhteyden arvioinnissa.²⁰ Sääntelyn vaikutusten

¹⁷ Joissakin tutkimuksissa nämä muutokset ja vastuullisempi käyttäytyminen on jopa yhdistetty tiettyihin *liiketoimintaetuihin*. Ks. Esimerkiksi *British Academy* 2019, 12 ja siinä mainitut lähteet ja Suomen näkökulmasta esimerkiksi VN 2020:39, 32. Tämä näyttäisi nyt myös poissulkevan esimerkiksi mahdollisuuden, että nykyiset ongelmat voitaisiin ratkaista pelkästään parantamalla esimerkiksi osakeyhtiöiden tehokkuutta, kun kysymys ei ole vain esimerkiksi resurssien säästäväisemmästä käytöstä.

¹⁸ Korkman 2022, 218–221 ja 390–391.

¹⁹ On syytä huomata, että tilanne Suomessa saattaa olla *vähemmän akuutti*, mutta esimerkiksi mutta aihe koskettaa myös esimerkiksi laajempia alueita. Pohjoismaisesta tilanteesta yleensä ks. Esimerkiksi Korkman 291–297. Toisaalta voi olla myös esimerkiksi normatiivisia kysymyksiä, ja tässä kokonaiskuvassa voi olla silti esimerkiksi näiden kysymysten suhteen parantamisenkin varaa.

²⁰ Ilmeisesti myös ainakin taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (engl. *Organization for Economic Co-operation and Development, OECD*) ja muutkin tahot ovat kehittäneet jo ainakin jotain tähän liittyviä mittaamisen tapoja viime aikoina, mutta ilmeisesti kovin myöhään. Ks. Aiheesta esimerkiksi Siegerink et al. 2022, 1–65 ja esimerkiksi Delmas – Durand 2018, 1–172. *UN Human Rights Council* 2019, 1– ja 2021, 1– sekä CDP Carbon Majors Report 2017, 1–, kertovat esimerkiksi asiaan liittyvistä keskeneräisistä tiedoista. Maailmanlaajuisesti on olemassa ainakin joitakin dokumentoituja havaintoja nimenomaan yhtiöiden (*ennen kaikkea suurten*) haitallisista vaikutuksista ihmisoikeusloukkauksiin ja ympäristövahinkoihin. Taloudellinen eriarvoisuus on esimerkiksi kapitalismissa myös arkipäivää, ja esimerkiksi ympäristövaikutusten suhteen viimeaikaisten tutkimusten mukaan esimerkiksi noin 70 prosenttia maailman kasvihuonekaasupäästöistä viimeisten 30 vuoden aikana on peräisin sadalta suurimmalta energiantuottajalta, ja myös maataloudella on merkittävä vaikutus. Tarkemminkin Airaksinen 2023, 410 ja siinä erityisesti myös alaviite 5. Näiden kysymysten tarkempi arviointi olisi nyt tärkeää, mutta sitä ei voida tehdä tämän tutkimuksen puitteissa. Sääntelyn kohdentamista ja riittävyttä suhteessa eri kysymyksiin olisi myös esimerkiksi arvioitava tarkemmin. Eri yritystyyppien suhteen Suomessa suuria yrityksiä on todettu olevan ilmeisesti myös esimerkiksi vähän ja ainoa relevantti yritys vastuun välineistä on ilmeisesti käytännössä ollut raportointi. Suomalaisen yritysten on myös esimerkiksi todettu oleva sääntelemättömiä ulkomaisten yritysten arvoketjuissa. Lisää esimerkiksi Suomen yrityssektorin rakenteesta ks. Laajemminkin Mähönen 2023, 9–10.

osoittaminen tässä yhteydessä on *vaikeaa*, ja nämä ongelmat ovat ainakin osittain luonteeltaan *maailmanlaajuisia* ja edellyttävät *kansainvälistä yhteistyötä*.²¹

Tarve tarkastella erityisesti yhtiön toiminnan tarkoitusta käy nyt ilmi siinä, että yhtiöiden haitalliset vaikutukset ovat saattaneet kasvaa liian suuriksi²² ja valtiot tarvitsevat tukea, ja samalla on myös esimerkiksi yhä useammin raportoitu yritysten vapaaehtoisen toiminnan riittämättömyydestä sekä valtioiden ja ylikansallisten toimijoiden erilaisista toimenpiteiden riittämättömyydestä tähän liittyen.²³ Tässä suhteessa viime aikoina tärkeimmiksi nousseet sääntelyvälineet, eli *yritysvastuun* standardit,²⁴ ovat ilmeisesti olleet lähinnä vapaaehtoisia ei-

²¹ Ks. Myös tarvittaessa laajemminkin muun muassa julkisen vallan epäonnistumisesta ja rahoitusmarkkinoiden roolista sekä laajemmin esimerkiksi edellä mainituista ongelmista ja kansainvälisten sopimusten merkityksestä sekä esimerkiksi erilaisista tavoista käsitellä näitä ongelmia ja esimerkiksi erilaisista näkemyksistä valtion roolista. Korkman 2022, 223–313. Aihe edellyttäisi todennäköisesti myös esimerkiksi kokonaisvaltaista lähestymistapaa, esimerkiksi kansainvälisen kilpailun ja esimerkiksi sijoittajatoiminnan vuoksi. Suoraan aiheeseen liittyvää viimeaikaista kehitystä ja oikeudellista kehitystä on käsitelty eri lähteissä, kuten laajimmassa aiheesta koskaan tehdyssä tutkimuksessa *British Academy* 2019, 12–14, ja laajemmasta suomalaisesta näkökulmasta ks. VN 2020:39, 16–17, 29–32 ja 122–124, ja viimeaikaisesta yleiskeskustelusta aiheesta suomalaisesta näkökulmasta ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 1–483 ja Mähönen 2023, 1–20. Huomionarvoista on myös ainakin esimerkiksi se, että vastaavia kehityskulkuja näyttää tapahtuneen jo aiemmin historiassa, josta voitaisiin mahdollisesti oppia jotain uutta nykyhetkeä ajatellen. Tuorehko osakeyhtiöiden historiaa käsittelevä teos ks. Esimerkiksi Baars – Spicer 2017, 1–546. Tätä historiallista taustaa ei kuitenkaan voida nyt tässä tutkimuksessa tarkastella kuin vain aivan muutamilta osin. Lisäksi olisi tärkeää yleisesti ottaen selvittää aiheeseen liittyvää tulevaisuuden kehitystä, jota ei voida nyt myöskään tässä tutkimuksessa tarkastella juurikaan. Väestö- ja talouskasvu sekä rajallinen maailma ovat ilmeisesti myös ainakin esimerkiksi tärkeitä tekijöitä, jotka on otettava huomioon asiaankuuluvan kehityksen kannalta. Ks. tarkemmin esimerkiksi Richardson – Sjäfjell 2015, 5–12 ja siinä mainitut lähteet. Yleisesti ottaen nämä laajemmat kysymykset voidaan jättää nyt jatkotutkimukselle.

²² Tämän on tuonut hyvin esiin esimerkiksi Nyström 2016, 3. On myös syytä mainita ainakin yritysten *vaikuttajaviestintä*, eli ”lobbaaminen”, valtiotasolla, jonka avulla on myös esimerkiksi yritetty muuttaa sääntelyä. Tässä yhteydessä todetaan, kuten aiemmassa tutkimuksessa, että tällainen vaikuttaminen olisi periaatteessa mahdollisuutena suljettava pois, mutta mahdollisuus esimerkiksi asiantuntija-avun antamiseen valtiolle olisi esimerkiksi säilytettävä. Airaksinen 2023, 428–429.

²³ Tässä tutkimuksessa *ei arvioida* näitä laajoja väitteitä yksityiskohtaisesti tällä hetkellä, mutta se voisi mahdollisesti toimia perustana yhtiön toiminnan tarkoituksen yksityiskohtaisemmalle tarkastelulle tulevaisuudessa. Ks. Yleisesti esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien (YK) (*engl. United Nations, UN*), Kansainvälisen työjärjestön (*engl. International Labour Organization, ILO*), OECD ja Maailman kauppajärjestön (*engl. World Trade Organization, WTO*) toimista tähän liittyen. Olisi myös hyödyllistä, että tulevaisuudessa olisi saatavilla enemmän faktatietoa näistä. Ks. Yleisesti tähän liittyen esimerkiksi Mähönen – Villa 2015, 333. Ks. Ainakin yleisellä tasolla tähän liittyen myös esimerkiksi Korkman 2022, 413–420.

Suomessa ei ilmeisesti ole tähän liittyen esimerkiksi *stewardship*-liikettä, koska kansainvälisten institutionaalisten sijoittajien asema on suhteellisen heikko ja tärkeimmät institutionaaliset sijoittajat ovat kotimaisia, eläkeyhtiöitä ja Suomen valtio. Erilaisten yhteiskunnallisten ja yritysperinteiden ja valvontarakenteiden on todettu heijastuvan Suomen yhtiöoikeuden ja omistajaohjauksen erityispiirteisiin, joiden odotetaan säilyvän merkittävänä myös mahdollisen EU:n lisäharmonisoinnin jälkeen. Mähönen 2023, luku 6.

²⁴ *Yritysvastuu* (*engl. Corporate responsibility*) voidaan nykyään määritellä ilmeisesti kutakuinkin yrityksen vastuuksi sen toiminnan seurauksista, olivatpa ne sitten hyödyllisiä tai haitallisia. Vanhala et al. 2022, 22. Tässä yhteydessä käytetään yleisesti muita nykyaikaisia käsitteitä, kuten *yritysten yhteiskuntavastuu* (*engl. Corporate Social Responsibility, CSR*), *yhteiskuntavastuu ja kestävä kehitys*. Esimerkiksi kestävä kehitys ja vastaavat käsitteet eivät välttämättä ole hyviä, koska ne eivät välttämättä ainakaan määritelmän mukaan edistä riittävän vastuullista käyttäytymistä esimerkiksi eläimiä tai luontoa kohtaan. Samalla tämä aihe liittyy myös esimerkiksi *resurssien tehokkaamman käytön* korostamiseen.

sitovia oikeudellisia välineitä, joilla ei ole erityistä oikeusvaikutusta. Tilanne näyttää kuitenkin sitemmin *olevan muuttumassa*, sillä esimerkiksi sekä EU:n että Suomen tasolla on tehty ilmeisesti useita lainsäädäntöaloitteita ja useissa maissa ilmeisesti annettu jopa sitovaa yritys vastuulainsäädäntöä.²⁵ Suomi on ainakin osittain joutunut muuttamaan sääntelyään ilmeisesti myös esimerkiksi EU-sääntelyn perusteella.²⁶ Sääntelyn tarpeellisuus on myös tässä yhteydessä ilmeisesti hyvin pitkälti *tunnustettu*.²⁷ Kysymys on luonteeltaan myös *normatiivinen*. Yhtiön toiminnan tarkoitus *historiallisesti merkittävänä* sääntelyvälineenä näissä asioissa voisi olla nykytilanteessa mahdollisesti hyvä vaihtoehto.²⁸ Aihetta säännellään vielä nykyään esimerkiksi omistajaohjaus -järjestelmissä (*engl. Corporate governance*). Tässä tutkimuksessa lähdetään liikkeelle kuitenkin ensisijaisesti perinteisestä osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen näkökulmasta. Keskustelu yhtiön toiminnan tarkoituksesta yhtiöoikeuden kannalta on taas myös ehkä *seuraava askel*, jos tällä hetkellä käsitelty omistajaohjaus ei auta ratkaisemaan ongelmia keskeisesti tulevaisuudessa.

Suomen lainsäädäntökehys, erityisesti OYL, on myös joutunut sopeutumaan näihin muutoksiin, mikä on herättänyt huolta sääntelyn *riittävydestä ja lisä uudistusten tarpeesta*. Samalla on ollut tärkeä varmistaa, että yhtiöt säilyttävät esimerkiksi kilpailukyvyn, tehokkuuden ja innovaatiokyvyn, jotka ovat vakiintuneita näkökantoja tässä yhteydessä, mutta joilla on nähty olevan myös esimerkiksi myönteisiä vaikutuksia talouden kannalta. Tässä yhteydessä on mietitty myös esimerkiksi digitalisaation, itsetyöllistämisen, mikro- ja pienyritystoiminnan kehityksen merkitystä.²⁹ Taustalla ovat myös osittain samat kysymykset,

²⁵ Vanhala et al. 2022, 437. Ks. Myös Suomen näkökulmasta tähän liittyen esimerkiksi EU-tasolle liittyvä TEM 2020:42, 1–, joka on kuitenkin ilmeisesti sitemmin pantu Suomessa odottamaan.

²⁶ VN/25641/2023, 1–2.

²⁷ Tarkempaa keskustelua tästä aiheesta löytyy esimerkiksi VN 2020:39, 23–26, ja siinä mainituista lähteistä. Toisaalta on periaatteessa esimerkiksi mahdollista, että jotkut kannattavat esimerkiksi täysin vapaata markkinataloutta (tai muita malleja), välittämättä esimerkiksi sen seurauksista.

²⁸ Yhtiön toiminnan tarkoituksen määrittely on *aina ollut tärkeää* ja se on yleensä tapahtunut suvereenin valtion toimesta. Pollman 2021, 1452. Vasta viime aikoina niiden toiminnassa painopiste on siirtynyt pikkuhiljaa yhä enemmän voittojen tuottamiseen osakkeenomistajille vapaasti lain puitteissa. Davoudi et al. 2018, 17–47. Tämän on katsottu myös vähentävän esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen merkitystä sääntelyvälineenä. Fisch – Davidoff Solomon, 2021, 1313–1318. Suomen sääntely poikkeaa kuitenkin edelleen jossain määrin tästä sääntelyn lähestymistavasta, mihin palataan myöhemmin tutkimuksessa. Erilaisista sääntelytavoista vrt. Tässä yhteydessä myös esimerkiksi Karhu 2019, 419–429, jossa annetaan yleinen esimerkki tapauksen ratkaisemisesta esimerkiksi velvoiteoikeudellisen periaatteen perusteella. Ks. Myös esimerkiksi Fisch – Davidoff Solomon 2021, 1310–1346 tai Mayer 2018, 1–261 jopa esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen muistakin käyttötavoista tässä yhteydessä.

²⁹ Ks. Viimeaikaisista kehityshankkeista ks. Esimerkiksi VN/25641/2023, 1–5, jossa käsitellään samalla esimerkiksi osuuskuntiakin. Ks. Myös esimerkiksi viimeaikainen osakeyhtiölain muutostarpeiden arviointi, joka tehtiin ennen kaikkea nyt kuitenkin vain kilpailukyvyn näkökulmasta. Samassa yhteydessä käsiteltiin myös erillisellä liitteellä esimerkiksi yrityksen yhteiskuntavastuuta ja myös esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoitusta. VN 2020:39, 1–398. Ks. Tähän liittyen myös erityisesti OM 32/41/2015, 1–40 ja OM 34/41/2015, 1–54.

kun ongelmienkin kohdalla. Osakeyhtiöiden merkitys taloudelle ylipäättään on *hyvin merkittävä* Suomessa ja länsimaissa.³⁰ Monissa länsimaissa ollaan kuitenkin myös jo esimerkiksi rikkaita.

Suomessa valtion rooli tähän liittyen näyttäisi olevan *erityinen*. Tarkemmin pohjoismainen version liberaalista demokratiasta ja markkinataloudesta kaltainen, jota täydentää erityinen laaja hyvinvointivaltio.³¹ Aiemmassa suomalaisessa yhtiöoikeudellisessa tutkimuksessa tämä aihe on lähes olematon, paitsi ehkä viime aikoina esimerkiksi hyvinvointivaltion turvaverkkojen osalta.³² *Tieteeltä* odotetaan ilmeisesti myös esimerkiksi samalla ratkaisuja asiaan liittyen.

*Ihmisten käyttäytymisen ja motiivien*³³ suhteen yleisesti tähän liittyen olennaisessa taloustieteessä hyväksytyt näkökulma ihmisen käyttäytymiseen tässä yhteydessä perustuu käsitykseen atomistisesta yksilöstä, joka toimii rationaalisesti maksimoidakseen oman hyötynsä ja jolla on täydellinen valinnanvapaus (*lat. Homo economicus, tai engl. Economic man*). On kuitenkin ilmeisesti yhä ilmeisempää, että ihmiset ovat luonnostaan myös esimerkiksi sosiaalisia olentoja, jotka välittävät toisista.³⁴ Tämä voisi nyt mahdollisesti viitata siihen, että yksilöt voivat olla jossain määrin sekä itsekkäitä että yhteistyöhaluisia. Tätä tuorempaa lähestymistapaa voitaisiin nyt hyödyntää tutkimuksissa.

*Arvojen, moraalin ja etiikan*³⁵ suhteen yhtiön toiminnan tarkoituksen eettisenä perusteluna on ilmeisesti usein pidetty yhteiskunnan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämistä.³⁶ Tässä yhteydessä näyttää kuitenkin siltä, että on yleisesti keskitytty pääasiassa vain *taloudellisen*

³⁰ Ks. esimerkiksi Airaksinen 2023, 7 ja 90–93, joissa tätä tuodaan esille viimeaikaisesti erityisesti Suomen näkökulmasta.

³¹ Esimerkiksi Pohjoismaissa tilanne on ilmeisesti hieman erilainen kuin monissa muissa maissa, koska täällä on esimerkiksi luterilainen arvoperinne ja laaja hyvinvointivaltio, joka tarjoaa ihmisille lukuisia etuuksia pelkästään *heidän kansalaisuutensa* perusteella. Korkman 2022, 297. Hyvinvointivaltio vaatii tietysti myös esimerkiksi tuloja ylläpitoonsa. Erilaisista malleista voitaisiin myös keskustella tässä keskustelussa, mutta se ei ole nyt käytännössä tarpeen.

³² Ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 129–130.

³³ Tähän liittyvästä viimeaikaisesta keskustelusta esimerkiksi Airaksinen 2023, 80–82 ja siinä mainitut lähteet. Myös kulttuurin ja muiden tekijöiden vaikutusta on pohdittu tässä yhteydessä. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 3–4 ja siinä mainitut lähteet. Esimerkiksi Korkman 2022, sivu 30, mainitsee myös tämän. Tähän ei nyt kuitenkaan voida mennä enää tässä tutkimuksessa.

³⁴ Ks. Esimerkiksi Korkman 2022, 324, jossa asiaa käsitellään myös hieman laajemmin. Tähän liittyvää taustaa ei nyt lähdetä tässä tutkimuksessa sen tarkemmin selvittämään. Viimeaikaisia keskusteluja aiheesta esimerkiksi Airaksinen 2023, 80–82.

³⁵ Nykyaikaiselle yhteiskunnalle on ominaista myös arvojen ja esimerkiksi niihin liittyvien seurauksiin liittyvien uskomusten moninaisuus, mikä voi johtaa jopa esimerkiksi jännitteisiin ja vastakkainasetteluihin. Korkman 2022, 28.

³⁶ Hansmann – Kraakman 2001, 441.

hyvinvoinnin tavoitteluun. Eettiset päätökset on tässä mallissa myös ilmeisesti esimerkiksi lähtökohtaisesti jätetty omistajille.³⁷ On kuitenkin ollut myös esimerkiksi erilaisia näkökulmia siihen, miten yhtiön toiminnan tarkoitus *määritellään* suhteessa tähän tavoitteeseen.³⁸ *Yritysvastuun* voidaan ilmeisesti katsoa myös pyrittävän suhteellisen samankaltaisiin tavoitteisiin. Lisäksi voimassa olevaa osakkeenomistajakeskeistä yhtiön toiminnan tarkoituksen mallia on ilmeisesti perusteltu myös muun muassa sellaisilla arvoilla kuin vapaus,³⁹ omistusoikeudet, voiton maksimointi, tehokkuus, kilpailukyky ja vastaavat,⁴⁰ jotka liittyvät myös esimerkiksi nykyaikaisiin talouden arvoihin laajemminkin. Nykyään vaaditaan kuitenkin samanaikaisesti myös laajasti esimerkiksi kestävän kehityksen ja yritysvastuun kaltaisten arvojen noudattamista. Tähän liittyen on myös todettu esimerkiksi, että tuskin mikään muu yhtiöoikeudellinen käsite heijastaa paremmin kussakin yhteiskunnassa kulloinkin vallitsevia sosiaalisia normeja ja poliittisia ideologioita.⁴¹ Mahdollisesti parempi tasapaino voitaisiin nykyään löytää esimerkiksi haittojen ja hyötyjen ja toisaalta moraalisten näkökohtien välille.

Tässä yhteydessä viimeaikaiset suomalaiset tutkimukset ovat myös korostaneet esimerkiksi osakeyhtiöiden merkitystä *nykypäivän liiketoimintaympäristössä*. On esitetty, että osakeyhtiöiden nykyisen taloudellisen suorituskyvyn säilyttäminen yhtiömuotona on tärkeää.⁴² Tämä ei kuitenkaan välttämättä pidä kokonaisuutena paikkaansa esimerkiksi siksi, että myöskään *historiallisesti* kaikkia yhtiöiden vaikutuksia ei tunneta.

Suomen näkökulma aiheeseen kytkeytyy sekä *paikalliseen* että *kansainväliseen* näkökulmaan, ja sääntelyn vaihtoehtoja on mietitty myös jopa *ylikansallisella* tasolla.⁴³ Keskustelu aiheen vaikutuksista sekä laajemmista kysymyksistä ja optimaalisista lähestymistavoista Suomessa ja

³⁷ Ks. Esimerkiksi Hansmann – Kraakman 2001, 441.

³⁸ Nyström 2015, 61. Tästä teemasta on käyty keskustelua oikeus- ja taloustieteen aloilla, nykyään ilmeisesti lähinnä positiivisesta, eli periaatteessa aiheutuvien vaikutusten näkökulmasta. Airaksinen 2023, 62–69. Laajemmin yhtiöoikeuden moraalikeskustelusta ks. Myös esimerkiksi Nyström 2016, 61–, jossa käsitellään myös esimerkiksi yhtiön etua tähän liittyen omana erillisenä tekijänä. Oikeudellisesta näkökulmasta kyse on usein myös esimerkiksi *positiivisoikeudellisesta* lähtökohdasta.

³⁹ Esimerkiksi vapauden käsite, kuten monet muutkin käsitteet, on ilmeisesti edelleen moniselitteinen. Ks. Esimerkiksi Korkman 2022, 201. Emme kuitenkaan mene tässä nyt tämän tason yksityiskohtiin.

⁴⁰ Ks. Aiheeseen liittyvistä arvoista laajemminkin esimerkiksi Scalet 2018, 47–89 ja yleisellä tasolla laajemminkin esimerkiksi Korkman 2022, 1–411.

⁴¹ Ferranini 2020, 5.

⁴² Vrt. Airaksinen 2023, 8 ja 81–82 ja Vahtera 2011, 54.

⁴³ Suomen näkökulmia voidaan ilmeisesti ihan *hyvinkin verrata* muiden länsimaiden näkökulmiin ainakin oikeustilan ja talousjärjestelmän samankaltaisuuksien vuoksi, kuitenkin siten, että niiden välisiä eroja on nähtävästi tarkasteltava kriittisesti. Suomen näkökulma on myös tiiviisti sidoksissa ainakin muiden pohjoismaiden ja EU:n näkökulmiin. Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 4 ja alaviite 5. Laajemmin myös maiden välisistä yhtäläisyyksistä ja eroista ks. Myös yleisesti esimerkiksi Korkman 2022, 8.

ulkomailla *jatkunee* tulevaisuudessakin, sillä aihe on luonteeltaan laaja ja osin keskeneräinen. Aihe on kuitenkin tästä huolimatta edellä kuvattuun taustaan nähden myös esimerkiksi epäilemättä *hyvin merkityksellinen* sekä yhteiskunnallisesti mutta myös esimerkiksi tieteellisesti. Aihe on tunnustettu viime aikoina esimerkiksi tämän hetken tärkeimmäksi kysymykseksi omistajaohjausta koskevissa keskusteluissa⁴⁴ ja se on ollut keskeisellä sijalla myös yhtiöoikeudellisissa keskusteluissa.⁴⁵

1.2 Tutkimusongelma

Yhtiön toiminnan tarkoitus liittyy yleisesti ottaen laajempaan keskusteluun *yrittäjien roolista yhteiskunnassa*.⁴⁶ Ilmeisesti tätä laajempaa keskusteluyhteyttä ei ole juurikaan todettu aiemmissa Suomen näkökulmasta aihetta lähestyvissä tutkimuksissa, mikä on sinällään puute.

Käsityksen aiheesta ovat vaihdelleet valtiojohtoisesta mallista osakkeenomistajakeskeiseen, johtajakeskeiseen ja muihin malleihin.⁴⁷ Tärkein osakkeenomistajakeskeisyyden kilpailija on ollut pääasiassa *sidosryhmäkeskeinen malli*,⁴⁸ ja viime aikoina on käyty olennaista keskustelua myös esimerkiksi nk. Valistuneen arvonmaksimoinnin periaatteesta (*engl. Enlightened shareholder value, ESV*). Muista näkökulmistakin tähän liittyen on keskusteltu.

Aivan viimeisimpänä keskustelut ovat kuitenkin keskittyneet pääasiassa yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten merkitykseen, mikä on siksi tämän tutkimuksen lähtökohtana. Tältä pohjalta keskustelu on keskittynyt ennen kaikkea *yrittäjävastuuseen*.⁴⁹ Esimerkiksi viimeaikaisissa suomalaisissa tutkimuksissa on korostettu myös esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen ja muiden yleisten intressien

⁴⁴ Fisch – Solomon 2021, 1309.

⁴⁵ Esimerkiksi Corporate purpose: A concept in search of clarification, data and evidence, 1–.

⁴⁶ Ks. Esimerkiksi Pollman 2021, 1424–1452. Keskustelu yhtiön toiminnan tarkoituksesta on yleisesti ottaen vanha. Toiminnan tarkoitus on filosofinen käsite, joka juontaa juurensa jo antiikin ajoilta. Ks. tarkemminkin esimerkiksi Lütge 2013, 507–516. Ks. Sääntelyn näkökulmasta historiaa myös esimerkiksi Fisch – Davidoff Solomon 2021, 1313–1316. Suomessa sitä on käytetty sääntelyssä jo ainakin epäsuorasti 1800-luvun loppupuolelta lähtien. Asiaan palataan tarkemmin myös myöhemmin. Ks. Erityisesti Airaksinen 2021, 38– ja esimerkiksi Airaksinen 2023, 99–103.

⁴⁷ Ks. Esimerkiksi Hansmann – Kraakman 2001, 444–449 ja Mähönen – Villa 2015, 319–321. Kaikkia valtavirrasta poikkeavia näkemyksiä ei käsitellä tässä nyt yksityiskohtaisesti. Niistä voi kuitenkin lukea lyhyesti esimerkiksi Scalet 2018, 83.

⁴⁸ Tämä edusti käytännössä edellisessä luvussa vielä keskeneräistä keskustelua tähän liittyvissä aiemmissa keskusteluissa. Tämä käsitellään nyt kuitenkin suhteellisen lyhyellä käsittelyllä tässä tutkimuksessa teoreettista viitekehystä käsittelevässä luvussa käsitteiden määrittelyn yhteydessä.

⁴⁹ Ks. Myös Airaksinen 2023, 1–8.

yhteensovittamista aiheeseen liittyvän keskustelun keskeisenä kysymyksenä.⁵⁰ Esimerkiksi ympäristöä käsitellään vielä erikseenkin tässä keskustelussa.⁵¹

Keskustelua on käyty myös ainakin jonkin verran yhteiskunnallisella ja *jopa historiallisesti* yritystasolla.⁵² Tässä ja muissa yhteyksissä on kuitenkin esitetty myös syytöksiä nk. ”*viherpesusta*” ja muista vastaavista käytännöistä, joissa yritykset pyrkivät hyödyntämään uutta kehitystä, mutta käytännössä jatkavat niin sanotusti ”liiketoimintaa kuten tähänkin asti” (*engl. Business as usual*). On kuitenkin myös huomattava, että esimerkiksi näillä tahoilla ei ole suoranaista lainsäädäntövaltaa, joten nämä ovat ehkä vain korkeintaan osoituksia yhteiskunnallisen ilmapiirin muutoksesta tai muista tekijöistä eri puolilla.

Taustalla keskustelussa aina ollut myös esimerkiksi kysymyksiä yhtiöiden operatiivisesta tehokkuudesta, kilpailukyvystä ja innovaatioista. Lisäksi siihen on liittynyt luonnollisesti myös muut aiheeseen olennaisesti liittyvät kysymykset, joita edellisessä luvussa todettiin.

Keskustelua on käyty myös täsmällisempinä kysymyksinä esimerkiksi siitä, onko yhtiöoikeus sopiva oikeudellinen kehys näiden molempien alojen (*taloudellisen näkökulman ja yritysvastuun*) sääntelyyn.⁵³ On todettu myös esimerkiksi tähän liittyen, että julkisilla viranomaisilla olisi yksittäisiä ihmisiä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa heidän ulkoisvaikutuksiinsa.⁵⁴ Näihin kysymyksiin palataan myös vielä itse tutkimuksessa.

Keskusteluihin sisältyy tietenkin myös monia muita laajempia tai muita aiheita, esimerkiksi keskustelu vastuullisesta kapitalismista,⁵⁵ ja tietenkin esimerkiksi koko talouteen ja esimerkiksi politiikkaan liittyviä aiheita ja monia muitakin aiheita. Tämä liittyy myös siihen,

⁵⁰ Muita läheisesti tähän liittyviä aiheita ovat olleet myös esimerkiksi keskustelu nk. hyötyosakeyhtiön (*engl. Benefit corporation*) tarpeesta ja yritysvastuulainsäädäntö, kestävä kehityksen sisällyttäminen yritysrahoitukseen ja esimerkiksi ESG-raportointi. VN 2020:39, 30 ja alaviite 41. Ks. Myös esimerkiksi Airaksinen 2023, 99–103 ja siinä mainitut lähteet.

⁵¹ Airaksinen 2023, 411.

⁵² Ks. tässä yhteydessä erityisesti ainakin Business Roundtable 2019, 1–. Muilta osin tapaus on kuitenkin tässäkin asiassa ollut historiallinen, mikä korostaa asian merkitystä yritystoimijoiden näkökulmasta erittäin merkittävästi. Asiassa oli mukana ilmeisesti yli 160 *Fortune 500* -yrityksen toimitusjohtajaa. Myös suomalaisesta näkökulmasta tähän aiheeseen liittyen ks. VN 2020:39, 129–130, johon voidaan lisätä esimerkiksi keskeisen talousvaikuttajan Björn Wahlroosin (1952–) kannanotot tv:ssä 2019, jossa hän esimerkiksi puolsi *Milton Friedmanin* kantaa julkisesti.

⁵³ Esimerkiksi VN 2020:39, 31 ja siinä mainitut lähteet.

⁵⁴ Collin 2020, 74.

⁵⁵ *Helsingin yliopisto* 2022, 1. Tämän aiheen yhteydessä voidaan puhua myös yleisemmin esimerkiksi systeemisistä ja muista lähestymistavoista, jossa esimerkiksi osakeyhtiö ja yhtiön toiminnan tarkoitus ovat vain osatekijöitä. Ks. Tähän liittyen esimerkiksi laajimmasta aiheesta koskaan tehdystä tutkimuksesta *British Academy* 2019, 1–41.

miten aihetta koskettaa suoraan ja välillisesti monet eri asiat yhteiskunnassa ja laajemminkin kansainvälisesti sekä myös globaalisti.

Nämä keskustelut näkyvät myös *Suomen yhtiöoikeudessa*,⁵⁶ ja viimeaikaiset kotimaiset lainsäädäntöaloitteet ovat esimerkiksi puoltaneet nykyisen mallin säilyttämistä, vaikka asiaan on liittynyt myös esimerkiksi vähän epävarmuutta.⁵⁷ Asiaan liittyy kuitenkin toki paljon muutakin, kuin esimerkiksi sidosryhmien mielipiteet.⁵⁸

Suomalaisessa yhtiöoikeudellisessa tutkimuksessa näyttäisi kuitenkin olevan vielä joitakin *aukkoja tai puutteita*⁵⁹ aiheeseen liittyen, myös voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta, kuten esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen käsitteen tarkempi määrittely ja puutteita muiden käsitteiden määrittelyssä ja näiden suhteessa laajempiin kysymyksiin. Lisäksi puutteita näytti olevan tältä pohjalta esimerkiksi osakeyhtiölain luonteeseen ja tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja esimerkiksi sääntelyn tavoitteisiin liittyvissä kysymyksissä, jotka havaittiin myös tähän liittyviksi merkityksellisiksi kysymyksiksi. Lisäksi edellä tuotiin jossain määrin esiin jo aiempien tutkimusten puutteita esimerkiksi aiheen laajemman kontekstin ja -keskusteluyhteyden osalta.

Tältä pohjalta tutkimuksessa lähdetään nyt sen rajoitusten puitteissa⁶⁰ ensin liikkeelle voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta, ja sitä voidaan myös myöhemmin laajentaa

⁵⁶ Ks. Laajemminkin tästä keskustelusta suomalaisesta näkökulmasta esimerkiksi VN 2020:39, 122–124. Ks. Myös yleisesti tähän liittyen lähelle tuleva VN 2020:37, 1–290. Euroopan Unionin (*European Union, EU*) tason kehityksestä ks. Myös esimerkiksi Sjäffjell – Mähönen 2022, 1–51. Ks. Myös erityisesti esimerkiksi tuoreehko aloite aiheesta, ilmeisesti osittain suomalaiseltakin tutkijataholta, EU-tasolle. Sjäffjell et al. 2020, 1–16. Laajemmasta kansainvälisestä näkökulmasta ks. Esimerkiksi Rock 2020, 1–37 ja esimerkiksi Fisch – Davidoff Solomon, 1309–1318.

⁵⁷ Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 88–90 ja siinä mainitut lähteet. Ks. Myös esimerkiksi viimeaikainen osakeyhtiölain muutostarpeiden arviointi, joka tehtiin kuitenkin ennen kaikkea vain esimerkiksi kilpailukyvn näkökulmasta. Samassa yhteydessä käsiteltiin myös erillisellä liitteellä esimerkiksi yrityksen yhteiskuntavastuuta ja tässä yhteydessä esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoitustakin. VN 2020:39, 1–398.

⁵⁸ Ks. Aiheeseen liittyen yleisesti erityisesti *viimeaikaisin* oikeusministeriön hanke OM118:00/2023.

⁵⁹ Arviointi perustuu *tärkeimpiin oikeuslähteisiin*, joissa asiaa tarkastellaan myös useista eri näkökulmista, esimerkiksi: Lait: OYL. Lainsäätäjän tarkoituksesta: Esitöistä HE 109/2005 vp, sekä soveltuvin osin muut asiaan liittyvät mietinnöt ja lausunnot. Tässä yhteydessä on kiinnitetty huomiota myös aiempiin lakeihin ja esimerkiksi niiden esitöihin yleensä. Oikeuskäytännöstä: Korkeimman oikeuden (KKO) ratkaisuksista tai tapauksista KKO: 2015:104, KKO: 2015:105, KKO 2015:17 ja myös KKO 2003:33. Lain sisäisen näkökulman osalta ainakin: Mähönen 2023, Airaksinen 2023, Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2021, Kyläkallio – Irola – Kyläkallio 2020, Mähönen – Villa 2015 ja Immonen – Nuolimaa 2012. Ulkoisen ja sisäisen välimaastoon jäävästä oikeusvertailevasta näkökulmasta, esimerkiksi Mähönen 2023, Airaksinen 2023, Mähönen – Villa 2015 ja Kraakman et al. 2017. Lain ulkoisesta näkökulmasta: Mähönen 2023, Airaksinen 2023 ja Mähönen – Villa 2015. Lisäksi muusta oikeuskirjallisuudesta yleisesti esimerkiksi: Villa 2020, Collin 2020, Nyström 2016, Immonen et al. 2016 ja Vahtera 2011. Lisäksi esimerkiksi viimeaikaisista valtioneuvoston yhteisen selvitys- ja tutkimustoiminnan (TEAS) selvityksistä VN 2020:39, jossa käsitellään myös muun muassa viimeaikaisia koosteita osakeyhtiölain muutostarpeista ja olennaisesti myös esimerkiksi osakeyhtiölain nykyiseen uudistukseen kriittisesti suhtautuvia lähteitä, kuten esimerkiksi af Schultén 2006, Norri 2006 ja Toivainen 2006.

⁶⁰ Kyseessä on lopulta *pro gradu* -tutkielma, jonka ohjeellinen laajuus on 70–80 sivua.

erilaisiin tutkimuksiin laajemmasta näkökulmasta.⁶¹ Tämä rajausta antaa nyt mahdollisuuden keskittyä tutkimuksen puitteissa aiheen ydinkysymyksiin ja hakea samalla tutkimukselle kuitenkin selkeää uutuusarvoa. Nämä aukot tai puutteet aiemmassa tutkimuksessa muodostavat nyt myös tämän tutkimuksen tarkemman *tutkimusongelman*.

Tältä pohjalta tutkimuksessa keskitytään *jatkotutkimus-aiheena*: Yhtiön toiminnan tarkoituksen käsitteen määrittelyyn ja muiden käsitteiden määritelmiin sekä niiden suhteeseen laajempiin kysymyksiin. Lisäksi tältä pohjalta keskitytään myös esimerkiksi osakeyhtiölain luonteeseen ja tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja esimerkiksi sääntelyn tavoitteisiin liittyviin kysymyksiin. Lisäksi keskitytään jossain määrin aiheen laajempaan kontekstiin. Lähtökohtana on myös, että asiaa käsitellään erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä, johon laajempi keskustelun tarve liittyy. Tämän voimassa olevan sääntelyn näkökulman tarkistaminen voi toimia myös pohjana jatkotutkimukselle.

Tältä pohjalta tutkimuksen *varsinainen tutkimuskysymys* voidaan muotoilla seuraavasti:

1) Tulisiko yhtiön toiminnan tarkoitusta voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta, erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä, korjata jollakin tavalla, ja jos tulisi, niin mitkä olisivat tarkemmat korjausehdotukset?

Selvytyden vuoksi tämä tutkimuskysymys voidaan jakaa vielä seuraaviin sitä tarkentaviin alakysymyksiin:

- a) Mitkä ovat erityisesti yhtiöiden haitalliset vaikutukset ja laajemmat yhteiskunnalliset kysymykset ja aiheen kannalta muut keskeiset näkökohdat?*
- b) Mikä on yhtiön toiminnan tarkoitus voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta?*
- c) Mitkä ovat muuta asiaan liittyvät merkitykselliset näkökohdat?*
- d) Tulisiko yhtiön toiminnan tarkoitusta voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta, erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä, korjata jollakin tavalla?*

⁶¹ Tältä pohjalta aihe on kuitenkin myös *uusi*, esimerkiksi siksi, että tavoitteena on tarttua ajankohtaiseen ongelmaan perusteista lähtien.

e) *Jos tulisi korjata, niin mitkä olisivat tarkemmat korjausehdotukset?*

Nämä kysymykset ovat nyt luonteeltaan *yhtiöoikeudellisia* ja liittyvät myös laajempiin kysymyksiin, kuten OYL:iin, oikeusjärjestykseen ja aiheen historialliseen kontekstiin. Näitä kysymyksiä hyödyntämällä tässä tutkimuksessa arvioidaan, että voitaisiin saada riittävästi tietoa aiheeseen liittyen *kotimaisen oikeuden* kehittämiseksi.⁶²

1.3 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkempana *tarkoituksena* on analysoida yhtiön toiminnan tarkoitusta sääntelyssä (OYL 1:5) ja käsitellä tätä kysymystä erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä.⁶³ Tutkimuksessa keskitytään ensisijaisesti Suomen näkökulmaan.

Tutkimuksen ensisijaisena *tavoitteena* on sen rajoitusten puitteissa selvittää mahdollisia korjaustarpeita voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta ja esittää tähän liittyen ehdotuksia. Periaatteessa tavoitteena on parantaa nykyisen sääntelyn ajantasaisuutta, johdonmukaisuutta ja esimerkiksi tehokkuutta ja ennustettavuutta. Tarkoituksena on kuitenkin viime kädessä myös mahdollistaa laajempi jatkotutkimus.

Tutkimuksen *kohteena* on oikeus ja siinä erityisesti yhtiön toiminnan tarkoitus, OYL, yhtiöjärjestys ja laajempi oikeusjärjestys. Lisäksi siinä kiinnitetään huomiota erityisesti muun muassa sääntelyssä käytettyihin käsitteisiin, niiden suhteeseen laajempiin kysymyksiin ja esimerkiksi sääntelyn luonteeseen, tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja sääntelyn tavoitteisiin, jotka ovat myös aiheeseen liittyviä merkityksellisiä kysymyksiä. Taustaksi arvioidaan myös yleiskatsauksena laajempaa aiheeseen liittyvää kontekstia ja erityisesti siinä esimerkiksi yhtiöiden haitallisia vaikutuksia ja laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä. Taloudellisen ja oikeustieteellisen ajattelun mukaisesti tutkimisessa keskitytään ensisijaisesti valintoja tekeviin yksilöihin ja instituutioihin.⁶⁴

Tutkimuksen *rajausten* osalta esimerkiksi OYL:n muuta sisältöä ei nyt arvioida yksityiskohtaisesti, mutta sitä arvioidaan kuitenkin jossain määrin suhteessa aiheeseen

⁶² Periaatteessa kysymykseen voisi tulla myös esimerkiksi se, että voimassa oleville säännöksille löydetäisiin vain *paremmat perustelut*.

⁶³ Aihetta lähestytään myös yhtiöoikeudelliselle tutkimukselle lähtökohtaisesti jossain määrin *uudella* lähestymistavalla, koska aihetta lähestytään myös ilmiöiden eikä esimerkiksi vain oikeuskäsitteiden näkökulmasta.

⁶⁴ Ks. Tarkemmin Korkman 2022, 5–8 ja vrt. Esimerkiksi Kaisanlahti 1999, 12.

liittyviin merkityksellisiin säännöksiin. Yleisesti ottaen huomiota kiinnitetään kuitenkin myös keskeisiin ongelma-kohtiin, erityisesti yhtiöoikeuteen liittyen.⁶⁵ Aihe liittyy myös sellaisiin kysymyksiin kuin OYL:n luonne ja tarkoitus, joita käsitellään myös muun käsittelyn yhteydessä. Lisäksi sääntelyn tavoitteita käsitellään samalta pohjalta. Esimerkiksi koko oikeusjärjestystä ei nyt arvioida yksityiskohtaisesti. Myöskään kysymystä lain soveltamisesta ei käsitellä yksityiskohtaisesti, vaan aihetta lähestytään tutkijan näkökulmasta. Esimerkiksi sidosryhmien palautteita ja vaikutusten arviointia ei nyt käsitellä tämän tutkimuksen puitteissa. Esimerkiksi oikeushistoriaa taustoitetaan jonkin verran, koska sillä voi olla vaikutusta myös nykyiseen sääntelykehikseen. Esimerkiksi oikeudellisia vertailuja ei yleensä tehdä tämän tutkimuksen puitteissa, koska sitä on jo tehty monissa aiemmissä tutkimuksissa, eikä myöskään tutkimuksen laajuuden vuoksi.⁶⁶ Tässä ei myöskään tehdä vertailua muuhun sääntelyyn, erityisesti aiheen vakiintuneisuuden vuoksi, eikä esimerkiksi omistajaohjausta koskevaa sääntelyä käsitellä tässä yhteydessä. Lisäksi tutkimuksen taustaa käsitellään vain yleiskatsauksena, koska tutkimus rajoittui nyt erityisesti voimassa olevan sääntelyn näkökulman tarkasteluun, mutta erityisestä huomiota pyritään kuitenkin kiinnittämään yhtiöiden haitallisiin vaikutuksiin ja laajempiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, koska ne tuovat tutkimukselle pohjan. Esimerkiksi taloudelliset ja muut keskeiset näkökohdat pidetään myös tässä yhteydessä mielessä osana kokonaisuutta. Aihe mahdollistaa kuitenkin myös jatkokehittämisen eri tavoin tarpeen mukaan tulevaisuudessa. Kaikki muut aiheet jäävät nyt periaatteessa jatkotutkimukselle tehtäviksi.

Tutkimuksen toteuttamisen kannalta havaittavien *ongelmien* osalta voidaan yleisesti ottaen todeta ainakin aiheen laajuus, puutteelliset tiedot aiheen taustalla sekä sen monimutkaisuus. Toisaalta sitä on tutkittu jo aiemmin myös esimerkiksi paljon. Yleisesti ottaen perusteellisemmat arvioinnit voidaan nyt siirtää myös periaatteessa virallisen lainsäädäntötyön tehtäväksi.

Tutkimuksen toteuttamisessa kohdatuista ongelmista ja haasteista huolimatta tutkimusta kannattaa kuitenkin jatkaa aiheen *merkityksellisyyden* vuoksi. Tutkimuksessa keskitytään jatkossakin aiheen ydinsisältöön, joten aihe soveltuu hyvin tutkimuksen laajuuteen, eikä tiedonpuute ole tästä näkökulmasta niinkään ongelma; lisäksi se soveltuu

⁶⁵ Esimerkiksi yleistä kysymystä rajoitetusta vastuusta tai osakeyhtiön erillisestä oikeushenkilöllisyydestä ei kuitenkaan tässä yhteydessä myöskään käsitellä esimerkiksi lainkaan, koska se ei ole aiheen kannalta ja tutkimuksen laajuuden puitteissa nyt kuitenkaan aivan välttämätöntä.

⁶⁶ Ks. Viimeaikaisesti esimerkiksi Airaksinen 2023, 97–120.

monimutkaisuutensa puolesta myös ja erityisen hyvin esimerkiksi yritys juridiikan alan tutkimukseen, koska siinä yhdistyvät oikeudellinen näkökulma ja esimerkiksi liiketaloudellinen ja jopa laajempi taloudellinen näkökulma.

Tutkimusetiikka on myös erityisen tärkeää tässä tutkimuksessa. On tärkeää pyrkiä varmistamaan tieteellisen rehellisyyden säilyminen, vaikka tutkimuksen aiheeseen liittyikin esimerkiksi erilaisia näkökulmia ja intressejä. Huomioitakoon, että mahdolliset korjausehdotukset tehdään nyt myös erityisesti voimassa olevaan sääntelyyn nähden, eivätkä ne siis välttämättä edusta tutkijan lopullista kantaa esimerkiksi sääntelyn lopullisesta oikeasta muodosta, vaan tätä on periaatteessa tarkoitus käsitellä jatkotutkimuksessa.

Tutkimuksen tuloksia voidaan tarvittaessa hyödyntää tulevaisuudessa. Mutta on hyvä muistaa, että viime kädessä tässä tutkimuksessa on kysymys opinnäytetyöstä.

1.4 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tutkimuksen *teoreettisen viitekeh്യksen* osalta tutkimuksessa keskitytään oikeustieteellisestä näkökulmasta kauppa- ja yhtiöoikeuteen.⁶⁷ Lisäksi aiheen (*taustaksi selvitettävä*) laajempi konteksti edellyttää tieteidenvälistä lähestymistapaa. Yritys juridiikka, jonka alalla tutkimus tehdään, on tieteenalana luonnostaan myös esimerkiksi tieteidenvälinen.⁶⁸

Tämä teoreettinen viitekehys *perustuu* tässä tutkimuksessa ensisijaisesti kirjallisuuskatsaukseen aiemmista tutkimuksista, joita käsiteltiin edellä tutkimusongelmaa koskevassa luvussa. Lisäksi se perustuu aihepiiriä koskeviin yleisiin teorioihin.⁶⁹ Tämän on perusteltua johtuen aiheen vakiintuneisuudesta ja esimerkiksi aiemman tutkimuksen laadusta ja teorioiden kattavuudesta tässä kysymyksessä.

Teorian kannalta yhtiön toiminnan tarkoituksen asianmukaisen ymmärtämisen kannalta on olennaista ottaa huomioon myös ainakin yhtiöoikeuden yleiset teoriat,⁷⁰ yritys vastuuta

⁶⁷ Viime aikoina tätä teoreettista viitekehystä on kehitetty erityisesti Airaksinen 2023, 27–87, jota nyt myös erityisesti hyödynnetään tämän perusteella. Tätä ei nyt esitellä tässä kohtaa laajasti tämän tutkimuksen laajuuden puitteissa ja metodologian kannalta sitä ei tarvitse myöskään kaikilta osin hyödyntää. Lisäksi käytetään tarvittaessa esimerkiksi muita asiaan liittyviä metodologisia teoksia, myös kriittisen näkökulman saamiseksi ja kehittämiseksi. Esimerkiksi Hirvonen 2011, 1–72 ja Määttä 2018, 1–107. Lisäksi tutkimuksessa myös olennaisen tieteidenvälisen näkökulman kannalta hyödynnetään myös erityisesti esimerkiksi Seppola 2023, 1–332.

⁶⁸ Ks. Esimerkiksi Turun yliopisto. Yritys juridiikan oppiaine.

⁶⁹ Ks. Aiheesta yleisesti ottaen esimerkiksi Mäntysaari 2016, 159–180.

⁷⁰ Vrt. Esimerkiksi Immonen et al. 2016, 159–180. Näitä koskevat teoriat ovat voineet toimia ilmeisesti ainakin kolmella tavalla: 1) Ne voidaan liittää yrityksen oikeustoimikelpoisuuteen. Tunnetuimpia näistä teorioista ovat ilmeisesti olleet *common law* -maiden *ultra vires* -oppi ja ranskalainen *spécialité statutaire* -oppi, jotka kuitenkin menettivät ilmeisesti merkitystään ensimmäisen yhtiöoikeusdirektiivin jälkeen. 2) Yhtiön toiminnan tarkoitus ja

koskevat teorit⁷¹ ja laajemmat teorit, kuten keskeiset taloustieteelliset teorit.⁷² Normatiivisesta näkökulmasta katsottuna osakeyhtiöoikeuden moraaliteorialla on myös esimerkiksi tärkeä rooli yhtiöoikeuden alalla.⁷³ Tämän laajemmin teorioihin ei nyt tässä tutkimuksessa voida mennä, ja toisaalta voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta teorit otetaan vain lyhyesti huomioon.

Tutkimuksen tieteellisyyden ja tiedon luonteen suhteen voidaan todeta nyt seuraavasti. Tieteellinen tutkimus voidaan määritellä lukemattomin tavoin. Tieteellinen tutkimus voidaan kuvata ongelmanratkaisuksi, jossa pyritään löytämään tutkimuskohteen lainalaisuuksia ja toimintaperiaatteita. Tavoitteena on usein kuvata, selittää ja ymmärtää todellisuutta ja siihen kuuluvia erilaisia ilmiöitä. Tieteelliseen toimintaan voidaan liittää autonomia, puolueettomuus, kriittisyys, edistyskellisyys, avoimuus ja tulosten uutuusarvo tai esimerkiksi kriittisyys, skeptisyys ja kokeilevuus. Tietoon, myös oikeudelliseen tietoon, voidaan myös liittää erilaisia ominaisuuksia. Voidaan sanoa, että tiedon on oltava objektiivista, kriittistä, kyseenalaistavaa, todistettua, testattua ja perusteltua, avointa ja julkista, edustavaa, itseään korjaavaa ja riippumatonta. Menetelmin hankitun tieteellisen tiedon on oltava lisäksi vähintäänkin objektiivista, ja se voidaan tiivistää esimerkiksi seuraavilla kriteereillä: uskollisuus tosiasioille, subjektiivisen ennakoasenteen puuttuminen ja vapaus arvoarvosteluista.⁷⁴ Tässä tutkimuksessa totuuden kriteeri perustuu tähän liittyen totuuden koherenssiin ja myös totuuden korrespondenssiin.⁷⁵ Tämä merkitsee ennen kaikkea sitä, että tosiasioiden tulisi muodostaa kokonaisuus ja että esitettyjen tosiasioiden tulisi vastata mahdollisimman hyvin todellisuutta.

Tutkimuksen oikeustieteellisen luonteen ja metodologian merkityksestä voidaan taas todeta seuraavasti. Nykyaikaista oikeutta voidaan myös luonnehtia ilmeisesti monitulkintaiseksi

tavoitteet voivat liittyä myös esimerkiksi niihin intresseihin, joita yhtiön on edistettävä. 3) Yhtiön toiminnan tarkoitusta koskevat teorit voivat liittyä myös esimerkiksi yhtiön sisäiseen toimivallanjakoon. Ks. Tarkemminkin aiheesta ja myös esimerkiksi näihin käsitteisiin Mäntysaari 2016, 165–172 ja siinä mainitut lähteet.

⁷¹ Yritysvastuusta on ilmeisesti myös ainakin *monia erilaisia* teoreettisia näkökulmia, ks. Yleisesti esimerkiksi VN 2020:39, 125–127 tähän liittyen.

⁷² Ks. Tähän liittyen viimeaikaisesti esimerkiksi Mähönen – Villa 2015, 115–449. Näihin ei voida tutkimuksen laajuuden puitteissa nyt mennä kuitenkaan kovinkaan laajasti.

⁷³ Ks. Viimeaikaisesti tähän liittyen esimerkiksi Nyström 2016, 61–.

⁷⁴ Ks. Airaksinen 2023, 27, viitaten Sajama 2016, 16–17, Hirvonen 2011, 15–20 ja Siltala 2003, 470 (viitaten *Charles S. Peirceen*).

⁷⁵ Totuusteorioita, eli näkemyksiä siitä, milloin teoria tai väittämä olisi tosi on olemassa lukuisia. Klassisena totuusteorianä voidaan pitää korrespondenssiteoriaa, jonka mukaan väittämä on tosi, jos ja vain jos väittämän ja asiantilan välillä on vastaavuus eli korrespondenssi. Toinen suosittu totuusteoria on ollut koherenssiteoria, jonka mukaan väittämän totuus on ristiriidattomuutta suhteessa saman alueen tosiksi hyväksytyihin lauseisiin. Ks. Tarkemmin esimerkiksi Tieteen termipankki. Filosofia: Totuusteoria.

sosiaaliseksi käytännöksi, jonka tulkinnat ovat avoimia. Oikeustiedettä voidaan pitää jopa ilmeisesti ohuena ja epävarmanakin tieteenalana, johon liittyy metodologista ja episteemistä epävarmuutta. Puhtaasti arvoperustainen argumentaatio ei ole kuitenkaan välttämättä ole myöskään hyvä lähestymistapa oikeudellisiin kysymyksiin, ja oikeudellisten ilmiöiden käsittelyä tulisi (*tutkimuksen jäljempänä esitettävien lähtökohtien perusteella*) ohjata nyt ilmeisesti ainakin systematisoinnilla ja tulkinnalla, analyttisellä tutkimusasetteella, empiirisellä tiedolla, ja tässä tutkimuksessa tähän pyritään myös erityisesti filosofisella tiedolla, ja esimerkiksi koherenssilla. Oikeustieteen tehtävänä on esitetty olevan jopa etsiä parhaita mahdollisia ratkaisumalleja ja normatiivista ihannemaailmaa, jota varten on (i) kuvattava yhteiskuntaa totuudenmukaisesti ja (ii) arvioitava perustellusti, millainen yhteiskunnan tulisi olla.

Tältä pohjalta tässä tutkimuksessa pyritään täyttämään nyt ainakin tieteellisen toiminnan, menetelmien ja tiedon perusvaatimukset.⁷⁶ Tarkemmin tähän suhteutuvat menetelmät selitetään lisäksi seuraavaksi.

Tutkimusmenetelmät liittyvät nyt ensisijaisesti *oikeudellisiin* lähtökohtiin. Ensisijaiset lähestymistavat, joita käytetään tähän *de lege lata*⁷⁷ tutkimiseen, ovat *lainopillinen tulkinta ja systematisointi*⁷⁸ tutkijan näkökulmasta⁷⁹ ja tältä pohjalta yleisistä opeista keskitytään erityisesti käsitteiden ja periaatteiden tarkasteluun.⁸⁰ Lain tulkinta tapahtuu monien eri menetelmien avulla.⁸¹ Lisäksi tarkastellaan tähän liittyen myös esimerkiksi osakeyhtiölain

⁷⁶ Ks. Airaksinen 2023, 28–31, viitaten Aalto-Heinilä 2020, 915, Häyhä 1997, 22, Helin 1988, 427–430 ja Timonen 1997, 124.

⁷⁷ *De lege lata* on yleisesti käytetty oikeudellinen termi, jolla viitataan voimassa olevan oikeusjärjestyksen tutkimiseen. Tieteen termipankki. Oikeustiede: Oikeustieteellinen tutkimus.

⁷⁸ Lainoppi eli *oikeusdogmatiikka* on oikeusjärjestyksen yleistä tutkimista systematisoinnin ja tulkinnan avulla. Tieteen termipankki. Oikeustiede: Oikeustieteellinen tutkimus. Esimerkiksi sääntelyn *johdonmukaisuutta ja koherenssia* tarkastellaan myös tässä samalla jonkin verran, mutta käytännössä vain yhtiön toiminnan tarkoituksen suhteen hyvin kapeasti.

⁷⁹ Eikä esimerkiksi tuomarintai juristin, vaikka tietoa tuotetaan toki myös lain soveltamistoimintaa varten. Airaksinen 2023, 73–74 ja siinä mainitut lähteet.

⁸⁰ Nämä seuraavat lain sisällöstä ja käytännössä periaatteista keskitytään nyt pääasiassa tarkemmin myös vain yhden periaatteen tarkasteluun, eikä tätä esimerkiksi punnita suhteessa muihin periaatteisiin ja lain yksityiskohtaiseen sääntelyyn nähden tätä arvioidaan vain soveltuvin osin.

⁸¹ Konkreettisemmin käytetään esimerkiksi kielellistä ja tavoitteellista tulkintaa. Ks. Esimerkiksi Määttä 2018, 11–12. Lainvalmistelussa OYL:n periaatteet on ilmeisesti johdettu tarkemmin siten, että toisaalta näyttää siltä, että yksittäiset säännöt on johdettu yksittäisistä normeista (*induktio*), mutta toisaalta yksittäiset säännöt on laadittu siten, että ne vastaavat periaatteiden sisältöä (*deduktio*) ja että niissä ei ole ainakaan avoimia ristiriitoja. Tavoitteena on ilmeisesti ollut saada aikaan johdonmukainen järjestelmä, jossa periaatteet palautuvat sääntöihin ja säännöt palautuvat periaatteisiin. Kehystä voitaisiin luonnehtia ilmeisesti *hermeneuttiseksi spiraaliksi*. Ks. Tästä tarkemmin esimerkiksi Airaksinen 2023, 39 ja siinä mainitut lähteet. Tässä yhteydessä on myös huomattava, että esimerkiksi yhtiöoikeuden tulkinnan on myös todettu olevan pitkälti suoraviivaista: yhtiön ja sen edustajien toimia arvioidaan lähinnä sen perusteella, vahingoittavatko toimet erityisesti velkojien tai

tarkoitusta, muun sääntelyn merkitystä ja sääntelyn tavoitteita.⁸² Ottaen kuitenkin huomioon aiemmin tehdyn laajan tutkimuksen ja tämän tutkimuksen erityispainopisteen ei ole tarpeen syventyä tässä yhteydessä kovin yksityiskohtaisesti, vaan tarkoitus on nostaa esille olennaisimmat näkökohdat ja tuoda niihin korjausehdotuksia. Tutkimus on tältä osin ensisijaisesti *katsauksen omainen*.

Tähän liittyvänä taustoituksena tarkastellaan *tieteidenvälisesti* myös olennaisilta osin asiaan liittyvää kontekstia ja siihen liittyviä ilmiöitä, joista erityisesti nyt yhtiöiden haitallisia vaikutuksia ja laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä. Tässä hyödynnetään erityisesti aiemmassa tutkimuksessakin hyväksi havaittua *reaalista argumentointia*.⁸³ Tässä voidaan hyödyntää myös esimerkiksi eri alojen, kuten taloustieteen, tuloksia analyysin perustana.⁸⁴ Tähän liittyen hyödynnetään jossain määrin myös esimerkiksi omia havaintoja. Tässä tutkimuksessa pyritään hyödyntämään myös jossain määrin enemmän esimerkiksi filosofian tuloksia, mikä liittyy myös esimerkiksi olennaiseksi todettuun käsitteiden määrittelyyn voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta.⁸⁵ Esimerkiksi varsinaista vaikutusten arviointia tai sidosryhmien palautteiden keräämistä ei nyt erityisemmin tämän tutkimuksen laajuuden puitteissa tehdä. Argumenttien käsittelyn osalta tähän liittyen ollaan yleisesti ottaen nyt myös esimerkiksi pragmaattisia.⁸⁶

Tutkimuksen *tulokset* koskevat tässä tutkimuksessa ennen kaikkea aukkoja tai puutteita aiemmassa tutkimuksessa ja näihin liittyvät johtopäätökset ennen kaikkea mahdollisia

(*vähemmistö*)osakkeenomistajien etuja. Airaksinen 2023, 380 ja siinä mainitut lähteet, viitaten esimerkiksi OM 2003:4, kuvio 9–.

⁸² Esimerkiksi varsinaisesti *tavoite-keino analyysistä* ei nyt sääntelyn tavoitteiden osalta ole kuitenkaan kyse, vaan näitä tarkastellaan lähinnä nyt vain yleisesti yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyen.

⁸³ Ks. Tästä tarkemmin Tieteen termipankki. Oikeustiede: Reaaliset argumentit.

⁸⁴ Tältä osin tarkoituksena ei ole esimerkiksi kehittää tulevaa lainsäädäntöä (*de lege ferenda*), vaikka periaatteessa tämä taustaselvitys liittyykin siihen ja esimerkiksi seurausharkintaan. Ks. Näistä tarkemmin esimerkiksi Linna 1987, 9, Airaksinen 2023, 47–62 ja Tieteen termipankki. Oikeustiede: Reaaliset argumentit. Tai tarkoituksena ei ole esimerkiksi suuntautua muille tutkimusaloille, eikä esimerkiksi tehdä oikeuden monitieteistä- tai yleistieteellistä tutkimusta. Ks. Esimerkiksi Hirvonen 2011, 28–30. Selvennettäköön vielä esimerkiksi, että lähtökohtana tämän taustan ymmärtämisessä on myös aikaisemman tutkimuksen perusteella taloustieteellisen ajattelun mukaisesti se, että normi itsessään ei saa yksilöä toimimaan normienmukaisesti, vaan kysymys on normiin liittyvistä kannustimista tai kannustimien muutoksista. Lisäksi kysymys on tutkimuksen taustaluvussakin todetusti nyt myös asian normatiivisesta merkityksestä. Näkökulma on nyt siis tähän liittyen esimerkiksi sekä positiivinen että normatiivinen. Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 62–69 ja siinä mainitut lähteet.

⁸⁵ Tämä on ilmeisesti nykyään yhä enemmän hyväksyttyä oikeustieteenkin piirissä. Ks. Tähän liittyen esimerkiksi Helin 1988, 1–.

⁸⁶ Mähönen 2004, 54–56. Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 77–88.

tarkempia korjausehdotuksia voimassa olevaan sääntelyyn nähden. Yleisesti ottaen tulokset pyritään esittämään johdetusti ja perustellusti suhteessa koko tutkimukseen.

Tässä metodologiassa pyritään yleisesti olemaan lähtökohtaisesti asiaankuuluvien tieteellisten standardien mukaisia.⁸⁷ Metodien käyttöä ei niiden yleisyyden vuoksi enää selvennetä jäljempänä tutkimuksessa.

Tutkimuksen *keskeisten käsitteiden* osalta on tärkeää selventää ainakin joitakin keskeisiä käsitteitä, jotka ovat välttämättömiä asian paremman ymmärtämisen kannalta jatkossa. Samalla ne voivat toimia tutkimuksen taustaluvun lisäksi myös johdantoina käsiteltäviin kysymyksiin voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta. Näistä yhtiön toiminnan tarkoituksen määrittely liittyy myös konkreettisesti tutkimuksen tutkimustehtävään. Muutoin olennaisia käsitteitä käsitellään myös tutkimuksen yhteydessä. Nämä käsitteet ovat nyt myös luonteeltaan esimerkiksi *yhtiöoikeudellisia* käsitteitä. Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat nyt tarkemmin: *Yhtiön toiminnan tarkoitus, osakeyhtiö, yhtiöiden haitalliset vaikutukset ja laajemmat yhteiskunnalliset kysymykset ja yritysvastuu*.⁸⁸

Yhtiön toiminnan tarkoitus (engl. *Corporate purpose*) on käsite, joka liittyy läheisesti toiminnan tarkoituksen laajempaan filosofiseen käsitteeseen, joka on ollut läsnä jo antiikin ajoista lähtien. Sillä viitataan ajatukseen, jonka mukaan toimintaa ohjaa ennalta määrätty päämäärä, joka vaikuttaa toiminnan luonteeseen.⁸⁹ Lainsäädännöllinen lähestymistapa tähän käsitteeseen sai alkunsa ilmeisesti 1500- ja 1600-luvun Englannista, jossa se tunnustettiin periaatteeksi, joka myös asettaa rajat tässä yhteydessä.⁹⁰ Siirtyminen erityisestä yhteiskunnallisesta tavoitteesta laajempaan tavoitteeseen, jossa yrityksillä on vapaus valita tarkoituksensa oikeudellisten rajojen sisällä, kuvaa tämän sääntelyn kehittymistä länsimaisissa yhteiskunnissa yleensä.⁹¹ Lisäksi viime aikoina on pohdittu myös esimerkiksi positiivisten

⁸⁷ Ks. Esimerkiksi Hirvonen 2011, 18. Ks. Myös Airaksinen 2023, 47–48, 58–63 ja 77–87, joissa käsitellään tätä koko viimeisintä aihetta koskevaan teoreettista viitekehystä vielä yleisesti paljon *laajemmin*. Ks. Tästä erityisesti myös esimerkiksi lainvalmistelun ja sääntelyteorian näkökulmasta, joita näkökulmia ei nyt tässä tutkimuksessa myöskään käsitellä sen laajuuden takia. Olennaista on rajautua nyt tärkeimpiin kysymyksiin myös metodologiselta kannalta.

⁸⁸ Vrt. Viimeaikaisesti esimerkiksi Airaksinen 2023, 34 ja siinä mainitut lähteet. Tässä käsitellyltä *toiminnalliselta* kannalta käsitteitä ei nyt tässä tutkimuksessa erityisesti käsitellä, koska sitä ei ainakaan nyt käsiteltävän näkökulman kannalta pidetä välttämättä tarpeellisena.

⁸⁹ Ks. Tarkemminkin esimerkiksi Lütge 2013, 507–516.

⁹⁰ Ks. Tarkemminkin tästä esimerkiksi Fisch – Davidoff Solomon 2021, 1313–1316. Tässä tutkimuksessa asiaa tarkastellaan nimenomaan sääntelyn näkökulmasta. Lisäksi yhtiöillä on saattanut olla muun muassa omia *operatiivisia tarkoituksiaan*.

⁹¹ Ks. Laajemminkin tästä esimerkiksi Airaksinen 2023, 99–103 ja siinä mainitut lähteet.

yhteiskunnallisten vaikutusten merkitystä tässä yhteydessä. Lisäksi on keskusteltu esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen erilaisista käyttötarkoituksista.⁹²

Osakeyhtiö (tässä yhteydessä erityisesti engl. Corporation), on tässä tutkimuksessa keskeinen tutkimisen kohde, ja se on länsimaaisissa markkinatalouksissa vallitseva ja merkittävin *yhtiömuoto*.⁹³ Osakeyhtiölle on ominaista esimerkiksi täydellinen oikeushenkilöllisyys, osakkeenomistajien rajoitettu vastuu, jako-osuus yhtiön nettovarallisuudesta, johdon ja omistuksen erillisuus sekä osakkeiden vapaa luovutettavuus.⁹⁴ Esimerkiksi osakeyhtiön menestykseen ovat saattaneet vaikuttaa ilmeisesti ainakin rajoitetun vastuun periaate, verotuksellinen edullisuus, tunnettuus sekä tehokkuus pääomanmuodostuksen kannalta.⁹⁵ 1600-luvulla oli olemassa ainakin niin sanottuja (*ilmeisesti jopa pahamaineisia*) kauppakomppanioita, jotka ainakin muistuttivat osakeyhtiöitä, mutta niillä ei ollut vielä ainakaan kaikkia osakeyhtiön ominaisuuksia.⁹⁶ Nykyisin osakeyhtiöitä on länsimaissa ilmeisesti miljoonia ja Suomessa satojatuhansia. Suomalaisella näkökulmalla on huomattava merkitys muuallakin maailmassa, erityisesti länsimaissa. Tämän tutkimuksen yhteydessä osakeyhtiöllä tarkoitetaan aiemman tutkimuksen mukaisesti nimenomaan suomalaista osakeyhtiötä. Sillä voidaan tarkoittaa myös suomalaisen osakeyhtiön kaltaisia ulkomaisia osakeyhtiöitä sekä muita läheisiä osakeyhtiöitä. Yleisesti ottaen osakeyhtiöllä tarkoitetaan nyt osakeyhtiötä, joka toimii voitontuottamistarkoituksessa ja joka ei ole määritellyt tästä mitään poikkeuksia esimerkiksi yhtiöjärjestyksessään. Osakeyhtiöllä tarkoitetaan nyt myös sekä listattuja että listaamattomia yhtiöitä, joilla on esimerkiksi rajoitetun vastuun oikeudellinen asema.⁹⁷ Mitään erityistapauksia ei nyt yleisesti ottaen käsitellä tässä.

Yhtiöiden haitalliset vaikutukset ja laajemmat yhteiskunnalliset kysymykset kertovat tässä tutkimuksessa yleisesti *ilmiöistä*, jotka ovat viime aikoina nostaneet keskustelun yhtiön toiminnan tarkoituksesta uudelleen pintaan. Siksi ne tarjoavat myös *pohjan* tälle tutkimukselle erityisesti Suomen näkökulmasta, vaikka tutkimus rajautuukin erityisesti voimassa olevan sääntelyn näkökulmaan.⁹⁸ Talouden näkökulmasta puhutaan yleisesti myös esimerkiksi

⁹² Ks. Tähän liittyen esimerkiksi Fisch – Davidoff Solomon 2021, 1310–1346 ja Mayer 2018, 1–261.

⁹³ Ks. Tästä yleisesti esimerkiksi Vahtera 2011, 17. Osakeyhtiön käytännön merkityksestä viimeaikaisesti Suomen näkökulmasta ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 88–95, jossa käsitellään esimerkiksi EU:n näkökulmaakin.

⁹⁴ Kraakman et al. 2017, 5–14.

⁹⁵ VN 2020:39, 17 ja alaviite 3. On huomattava, että tähän voi nyt liittyä käytännössä myös esimerkiksi se, ettei kaikkia yhtiöiden vaikutuksia ole historiallisestikaan länsimaissa mitattu.

⁹⁶ Kriittisesti tästä piirteillä jaottelusta ks. Myös esimerkiksi Mäntysaari 2016, 163.

⁹⁷ Mitä ei nyt tässä tutkimuksessa sinällään aiheena kuitenkaan käsitelty.

⁹⁸ Tästä syystä tutkimuksen *otsake* on tämän mukainen.

eriarvoisuudesta, epätasapainosta ja ulkoisvaikutuksista laajemmin talouteen liittyen ja yhteiskunnallisilla kysymyksillä viitataan nyt vain laajasti yhteiskuntaa koskeviin ongelmiin, jotka ovat mahdollisesti kytköksissä myös yhtiöiden toimintaan. Niitä käsiteltiin suhteessa aiheen oikeudelliseen kehykseen ja aiheen yleiseen historialliseen kontekstiin jo yleisesti edellä tutkimuksen taustaluvussa, ja niitä hyödynnetään myös jatkossa tutkimuksessa vielä taustalla hieman analysoinnin välineinä.

Yritysvastuu (engl. *Corporate responsibility*),⁹⁹ on viime aikoina yhtiön toiminnan tarkoitukseen läheisesti liitetty käsite, erityisesti esimerkiksi yhtiöiden haitallisten vaikutusten torjumiseen liittyen. Se tarkoittaa ilmeisesti yleisesti sellaista vastuullisuutta toiminnalle, joka ulottuu lainsäädännön noudattamista pidemmälle ja kattaa ennakoivat toimet, joilla pyritään vastaamaan sosiaalisiin haasteisiin, kuten ympäristön kestävyteen, ihmisoikeuksiin ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen.¹⁰⁰ Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin yritysvastuuseen oikeudellisissa puitteissa, joita on kehitetty viime vuosina.¹⁰¹ Tähän liittyen on myös pohdittu esimerkiksi sitä, että joissain tilanteissa yritykset olisivat velvollisia

⁹⁹ Yritysvastuu voidaan määritellä ilmeisesti yleisesti yrityksen vastuullisuudeksi sen toimista aiheutuvista seurauksista, olivatpa ne sitten hyödyllisiä tai haitallisia. Vanhala et al. 2022, 22. Lisäksi tässä yhteydessä käytetään yleisesti muita nykyaikaisia käsitteitä, kuten *CSR*, *yhteiskuntavastuu ja kestävä kehitys*. Ks. Myös yleisesti mielenkiintoinen kehitys tämän kysymyksen historiassa, esimerkiksi suhteessa osakkeenomistajakeskeisyyteen, sidosryhmäkeskeisyyteen, yritysten yhteiskuntavastuu -liikkeeseen (engl. *Corporate Social Responsibility Movement*) ja myös suhteessa YK:n ja EU:n myöhempien vuosien kehitykseen. Yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyen ks. Myös tuore yhteenveto näistä käsitteistä esimerkiksi Airaksinen 2023, 312–319. Kaikilla näillä nykyisin mainituilla käsitteillä näyttää olevan kuitenkin melko *samanlaiset tavoitteet*. Pääpaino näyttää taas olevan ilmeisesti lopulta vain kussakin tapauksessa käytetyn käsitteen *käytännön merkityksen määrittämisessä*. Vanhala et al. 2022, 25. Tässä yhteydessä voidaan todeta, että yritysvastuun käsite vaikuttaa ainakin tässä yhteydessä selkeämmältä kuin sen suorat synonyymit, koska esimerkiksi CSR koskee myös muita toimijoita ja kestävä kehitys sisältää myös esimerkiksi sellaisia laadullisia tavoitteita, jotka eivät esimerkiksi välttämättä ole edes kaikkien osapuolten kannalta hyviä. Laajempaa ja yksityiskohtaisempaa keskustelua aiheesta ja myös esimerkiksi nimenomaan tämän käsitteen käytön suotavuudesta, ks. Myös esimerkiksi Vanhala et al. 2022, 5–37. Ks. Myös esimerkiksi erillisen oikeudenalan kehittymisestä tässä yhteydessä. Vanhala et al. 2022, 37–43. Mainittakoon, että tässä tutkimuksessa ei nyt enää tehdä yleistä eroa *heikon ja vahvan yhteiskuntavastuun* välillä, kuten aiemmissa tutkimuksissa, koska ne vaikuttavat määritelmänä jopa tarpeettomilta, kun ne eivät koske esimerkiksi mitään laadullisia tai normatiivisia tai vastaavia asianmukaisia tavoitteita.

¹⁰⁰ Vanhala et al. 2022, 22–28. Se liittyy läheisesti esimerkiksi *yhtiön sidosryhmiin*, mikä on tässä tutkimuksessakin edellä todetusti tärkeä aihe keskusteltaessa yhtiön toiminnan tarkoituksesta. Käytännössä yhtiön toimintaan liittyvät tekijät, kuten asiakkaat, rahoittajat, yhteistyökumppanit, yhteiskunta, ympäristö ja muut otetaan usein huomioon yrityksen toiminnan yhteydessä. Voidaan puhua myös esimerkiksi etutahoista, kuten osakkeenomistajista ja ympäristöstä. Viime aikoina tutkimuksissa on korostettu myös olennaisesti ympäristön merkitystä erillisenä sidosryhmänä, jolla *ei ole päätösvaltaa*. Airaksinen 2023, 5–7 ja siinä mainitut lähteet. *Sidosryhmäkeskeisyydestä mallina* tähän liittyen ks. Viimeaikaisesti esimerkiksi Mayer 2022, 2 ja myös siinä mainitut lähteet. Yritysvastuun yhteydessä kyse voi kuitenkin olla pikemminkin esimerkiksi sidosryhmien suojelusta tai esimerkiksi varojen jaon ja muiden tekijöiden tasapainottamisesta kuin esimerkiksi varojen tai voittojen ylimääräisestä jakamisesta, josta esimerkiksi sidosryhmämallien yhteydessä ja jota ei myöskään tässä tutkimuksessa pidetä välttämättä esimerkiksi perusteltuna vaikkapa yleisesti liiketoiminnallisesta näkökulmasta. Tästä syystä sidosryhmänäkökulmaan ei nyt enää erityisesti keskitytä tässä tutkimuksessa. Vrt. Tähän liittyen esimerkiksi Airaksinen 2023, 411–414.

¹⁰¹ Vanhala et al. 2022, 28.

tekemään muutakin kuin vain hoitamaan oman toimintansa kielteisiä seurauksia.¹⁰² Tällöin niiden olisi myös esimerkiksi tuotettava positiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia esimerkiksi merkittävien yhteiskunnallisten ongelmien, kuten ilmastonmuutoksen tai eriarvoisuuden, ratkaisemiseksi. On syytä mainita, että ilmeisesti lähes mitä tahansa vastaavaa käsitettä voitaisiin käyttää tässä yhteydessä, ja esimerkiksi niistä saatuja kokemuksia hyödyntää.¹⁰³ Tässä yhteydessä olisi luultavasti myös hyvä määritellä uudelleen tämä käsite sisältämään nyt myös esimerkiksi *perinteiset länsimaisten* arvojen mukaiset *ihmisarvon*¹⁰⁴ ja *luonnon itseisarvon*¹⁰⁵ määritelmät, sillä nykyään tässä keskitytään pääasiassa vain *toiminnan vaikutuksiin*. Tämä toisi mahdollisesti parempaa tasapainoa esimerkiksi haittojen ja hyötyjen ja toisaalta moraalisten näkökohtien välille. Näitä näkökohtia sovelletaan nyt tässä tutkimuksessa alustavasti.

1.5 Tutkimuksen lähteet

Lähteiden osalta tutkimuksessa pyritään käyttämään asiaankuuluvaa ja ajantasaista tietoa oikeudellisista ja tukevista oikeudellisista informaatiolähteistä.¹⁰⁶ Olennaista on rajata lähteet nyt niihin, jotka ovat tällä hetkellä erityisen relevantteja Suomen näkökulmasta, mikä voi sisältää myös kansainvälisiä lähteitä.¹⁰⁷ Kaikki keskeisimmät lähteet on pyritty huomioimaan, tutkimuksen laadun varmistamiseksi ja aineistoa käsitellään myös kriittisesti.¹⁰⁸

Voimassa olevan sääntelyn näkökulman kannalta on ratkaisevan tärkeää keskittyä nimenomaan hyväksyttäviin oikeuslähteisiin ja esimerkiksi niitä tukeviin oikeudellisiin

¹⁰² Vanhala et al. 2022, 23–24.

¹⁰³ Aiemmissä tutkimuksissa on ehkä liiaksikin keskitytty problematisoimaan näitä uudempia käsitteitä sen sijaan, että olisi keskitytty esimerkiksi yleisempiin käsitteisiin tai asiaan liittyviin ilmiöihin.

¹⁰⁴ Ehkäpä vanhin ja laajimmin hyväksytty eettinen perusta erityisesti länsimaissa on ajatus ihmisarvosta ja vaatimus sen kunnioittamisesta. Korkman 2022, 394–398. Se näyttää juontavan juurensa eri uskontoihin ja filosofioihin, ja nykyään se liitetään myös esimerkiksi ihmisoikeuksiin.

¹⁰⁵ Tämä näkökohta näyttää saaneen viime aikoina myös enemmän huomiota tutkimuksissa. Esimerkiksi kestävä kehitys ja vastaavat käsitteet eivät välttämättä ole hyviä, koska ne eivät välttämättä ainakaan määritelmän mukaan edistä riittävän vastuullista käyttäytymistä esimerkiksi eläimiä tai luontoa kohtaan. Käytännössä ympäristöstä pitäisi varmaan *huolehtia kokonaisvaltaisemmin, esimerkiksi samalla kun sitä hyödynnetään*. Tämä voisi liittyä esimerkiksi nykyisin korostettuun resurssien käytön tehostamiseenkin.

¹⁰⁶ Oikeudellinen päätöksenteko ja oikeuskäytäntö perustuvat erityisesti oikeuslähteisiin ja niiden asianmukaiseen käyttöön. Oikeuslähteet ovat oikeudellisen päätöksenteon perusta viranomaisten, tuomioistuinten ja oikeustutkimuksen työssä. Lähteet ja niiden käyttö poikkeavat ainakin osittain perinteisestä tutkimuksesta, ja niiden käyttö on myös tältä pohjalta *erityisen tärkeää*.

¹⁰⁷ Tutkimuksen laajuudessa ei voida pyrkiä vastaamaan kaikkiin aiemmissä tutkimuksissa esiin tulleisiin kysymyksiin, vaan siinä olisi käsiteltävä vain *korjausehdotusten kannalta* olennaisia kysymyksiä.

Kirjallisuudessa esiintyviä erilaisia metodologisia ratkaisuja ei tässä yhteydessä tarkastella erityisesti esimerkiksi niiden tulosten kannalta. Ks. Tähän liittyen viimeaikaista arviota esimerkiksi Airaksinen 2023, 74–77. Vrt. Myös esimerkiksi Airaksinen 2023, 4 ja alaviite 5. Ks. Tähän liittyen myös esimerkiksi Korkman 2022, 8.

¹⁰⁸ Tässä on pyritty huomioimaan taustalla myös tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat.

informaatiolähteisiin. Tässä yhteydessä otetaan huomioon myös normatiivisen oikeuslähdeopin¹⁰⁹ merkitys ja huomioidaan myös esimerkiksi lähteiden velvoittavuusjärjestys. Tässä yhteydessä keskitytään itse lakitekstin käyttöön (*vahva velvoittavuus*), lainsäätäjän tarkoituksen ja oikeuskäytännön¹¹⁰ käyttöön (*heikko velvoittavuus*) sekä laajemmin oikeuskirjallisuuden käyttöön (*jota nykyisin pidetään hyväksyttävänä oikeuslähteenä*) aikaisemman tutkimuksen perusteella. Lisäksi voidaan tarvittaessa käyttää myös useita erilaisia argumentteja.¹¹¹

Aiheen taustan selvittämisen kannalta käytetään laajempaa lähteiden kirjoa, esimerkiksi eri tieteenaloilta ja erityisesti nyt myös filosofialta, kuten taloustieteistä ja liike-elämän etiikasta.¹¹² Filosofiaa hyödynnetään myös esimerkiksi voimassa olevan sääntelyn käsitteiden selventämiseen. Tällöin on otettava huomioon eri tutkimusalojen erityiset lähtökohdat. Tässä voidaan tehdä myös omia havaintoja. Periaatteessa pyrkimyksenä on kuitenkin tältäkin osin tarjota edelleen oikeudellisesti relevanttia tutkimusta.

Tutkimusprosessissa hyödynnetään menetelmäkirjallisuutta ja esimerkiksi oikeudellisen kirjoittamisen ohjeita. Lisäksi hyödynnetään esimerkiksi sanakirjoja ja kielenkäännösohjelmia, tekstien sisällön avaamiseksi ja tiivistämiseksi. Lähteitä voi myös yleensä olla eri muodoissa, kuten internetistä, ja viime kädessä kaikkien lähteiden osalta pyritään myös lopulta luotettavuuteen.

1.6 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen *rakenteen* osalta tavoitteena on periaatteessa mahdollisimman johdonmukainen rakenne, johon sisältyy esimerkiksi käsitteellisesti tarkka kuvaus käsiteltävistä aiheista. Tältä osin keskitytään asiaankuuluvan taustan selvittämiseen ja aiheen rajaamiseen tältä pohjalta,

¹⁰⁹ Oikeuslähdeoppi määrittelee yleisellä tasolla, mitä oikeuslähteitä tulee tai voidaan käyttää sekä oikeuslähteiden painoarvon ja etusijajärjestyksen. Oikeuslähteet-tietopaketti, 1–.

¹¹⁰ Oikeuskäytännön osalta eniten painoarvoa on korkeimpien tuomioistuinten eli korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännöllä. Oikeuslähteet-tietopaketti, 1–.

¹¹¹ Oikeudellisessa päätöksenteossa ja tulkinnassa voidaan käyttää myös muita oikeuslähteitä. Näiden lähteiden valikoima on dynaamisempi, ja niiden painoarvo vaihtelee tapauskohtaisesti. Muita oikeuslähteitä ovat muun muassa tietyn alan vakiintuneet tavat ja käytännöt, oikeuskirjallisuus, oikeusvertailuargumentit sekä käytännölliset, eettiset ja moraaliset argumentit. Oikeuslähteet-tietopaketti, 1–. Näitä kutsutaan myös esimerkiksi *hyväksyttäviksi oikeuslähteiksi*, ja niitä voi olla muitakin.

¹¹² Kansainvälisiä lähteitä olisi käytettävä ilmeisesti varovaisesti, kuten aiemmissa tutkimuksissa on huomautettu. Ulkomaista tutkimuskirjallisuutta voidaan käyttää myös suomalaisten näkökulmien inspiraation lähteenä, mutta kriittisesti huomioiden niiden kaikkien eroavaisuudet.

teoreettisen viitekehyksen luomiseen ja voimassa olevan sääntelyn (*de lege lata*) näkökulman tarkasteluun tältä pohjalta.

Otsikot korostavat tutkimuksen sisältöä ja havainnollistavat yksityiskohtaista etenemistä. Muut havainnollistukset eivät ole nyt tarpeen lähtökohtaisesti oikeustieteellisessä tutkimuksessa. Muutoin pyritään havainnollistavaan selkeyteen esimerkiksi johdantojen ja loogisen sekä käsitteellisen tarkkuuden avulla. Alaviitteet sisältävät viitteitä, tutkimuskirjallisuuden käsittelyä, esimerkiksi joitakin kommentteja ja lisää käsitteiden määrittelyä. Tutkimuksessa kiinnitetään erityistä huomiota myös tutkimuksen saavutettavuuteen.

Tutkimuksen päälinja kulkee läpi koko tutkimuksen, koska aihepiiri muodostaa toisiinsa liittyvän kokonaisuuden. Keskeisiä korjausehdotuksia käsitellään kuitenkin erityisesti luvussa 3, joka on siten tutkimuksen pääluku. Esimerkiksi alaluvun alalukuja ei tämän tason tutkimuksessa varsinaisesti tarvita. Tutkimuksen lopussa esitetään yhteenveto tutkimuksesta ja tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset vielä selkeytettynä erillisessä luvussa. Tämän jälkeen on luettelo asiaankuuluvista lähteistä.

Tältä pohjalta tutkimuksen *toisessa* luvussa tehdään lyhyt katsaus yhtiön toiminnan tarkoituksen oikeushistoriaan. Luku on jaettu selkeyden vuoksi seuraaviin alaotsikoihin. 2.1 Yhtiön toiminnan tarkoituksen kehitys. 2.2 Yhtiön toiminnan tarkoituksen kehitys Suomen lainsäädännössä.

Tämän jälkeen tutkimuksen *kolmannessa* luvussa, joka on *pääluku*, tarkastellaan yhtiön toiminnan tarkoitusta voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta. Luku on jaettu selkeyden vuoksi seuraaviin alaotsikoihin. 3.1 Yhtiön toiminnan tarkoituksen olettasäännös. 3.2 Yhtiön toiminnan tarkoituksen tarkemmat perustelut. 3.3. Toiminnan muu mahdollinen tarkoitus.

Tämän jälkeen tutkimuksen *neljännessä* luvussa käsitellään vielä olennaisuuden vuoksi muut yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta merkitykselliset kysymykset. Luku on jaettu selkeyden vuoksi seuraaviin alaotsikoihin. 4.1 Muut yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta merkitykselliset säännökset. 4.2 Yhtiön toiminnan tarkoitus ja osakeyhtiölain luonne. 4.3 Yhtiön toiminnan tarkoitus, osakeyhtiölain tarkoitus ja muun sääntelyn merkitys. 4.4 Yhtiön toiminnan tarkoitus ja sääntelyn tavoitteet.

Sen jälkeen tutkimuksen *viidennessä* luvussa esitetään tutkimuksen loppukatsaus. Luku on jaettu selvyyden vuoksi seuraaviin alaotsikoihin. 5.1 Tutkimuksen yhteenveto. 5.2 Tarkemmat korjausehdotukset voimassa olevaan sääntelyyn nähden. 5.3 Tulosten tarkastelu ja tutkimuksen arviointi. 5.4 Aiheita jatkotutkimukselle.

2 Lyhyt katsaus yhtiön toiminnan tarkoituksen oikeushistoriaan

Yhtiön toiminnan tarkoitus sääntelytapana Suomessa on kehittynyt ajan myötä, ja jotkin aiemmat säännökset voivat ilmeisesti vielä jossain tapauksissa myös vaikuttaa voimassa olevien säännösten tulkintaan ja täytäntöönpanoon. Tästä syystä jonkinlainen perehtyminen aiheen *oikeushistoriaan* on välttämätöntä.

2.1 Yhtiön toiminnan tarkoituksen kehitys

Suomen osakeyhtiölainsäädäntö on ollut *osakkeenomistajakeskeinen* ainakin vuoden 1895 laista osakeyhtiöistä (22/1895, EOYL) lähtien, mikä heijastaa ilmeisesti myös maailmanlaajuista suuntausta sääntelyn *liberalisoitumiseen* noin 1850-luvun puolivälistä lähtien. Tästä on ollut ilmeisesti myös tutkimuksissa jonkin verran *epäselvyyttä*.¹¹³

Tätä ennen osakeyhtiöt perustettiin ilmeisesti vahvasti *julkisia tarkoituksia* varten.¹¹⁴ Tämä voi olla myös esimerkiksi keskeinen tekijä, ei pelkästään taloudellisen merkityksen kannalta, vaan myös esimerkiksi tässä hetkellä esiintyvien yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten kannalta.

Länsimaissa yhtiön toiminnan tarkoitus on useimmiten ilmeisesti tämän jälkeen keskittynyt voiton tuottamiseen osakkeenomistajille, jonka osakeyhtiöt ovat käytännössä *vapaasti* valinneet yhtiöjärjestykseensä lain määrittämien oikeudellisten puitteiden rajoissa. Tämän on katsottu myös *vähentävän* yhtiön toiminnan tarkoituksen merkitystä sääntelyvälineenä.¹¹⁵

Tämä määrittely on yleensä ilmeisesti liittynyt esimerkiksi johdon rooliin ja osakkeenomistajien valvontaan.¹¹⁶

¹¹³ Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 99–103, Stout 2012, 53, Sjäffjell et al. 2015, 80, Nyström 2016, 51, Mähönen – Villa 2015, 13–28 ja Mähönen 2023, 1–4. Tässä yhteydessä on myös viime aikoina todettu esimerkiksi, että vaikka pohjoismainen vaikutus suomalaisessa yhtiöoikeudessa on edelleen selvä, vuoden 2006 yhtiöoikeusuudistuksen merkitystä suomalaiselle omistajaohjaus -järjestelmälle ei voi aliarvioida. Vuoden 2006 uudistus, jossa korostettiin voimakkaasti osakkeenomistajien oikeuksia ja johdon luottamusvelvollisuuksia, muutti perinteistä suomalaista omistajaohjausta, siirsi sitä kohti angloamerikkalaista järjestelmää ja loi jännitteen osakkeenomistajien ja hallituksen ensisijaisuuden välille. Pohjoismaisen oikeuden peruseriaatteet ovat kuitenkin edelleen voimassa, erityisesti hallituksen laaja harkintavalta, osakkeenomistajien yhdenvertaisuuden periaate ja yleislauseke. Mähönen 2023, 1–6. Kirjallisuudessa on käsitelty myös esimerkiksi *Revlon*-velvollisuutta ja sen merkitystä tämän lain luonteen mahdollisen lähentymisen kannalta angloamerikkalaiseen malliin. Mähönen 2023, 4 ja Mähönen – Villa 2015, 385–386.

¹¹⁴ Davoudi et al. 2018, 17–47. Suomessa tähän liittyvästä niin sanotusta *konsessioperiaatteesta* luovuttiin ilmeisesti VOYL:ssa. VN 2020:39, 31 ja alaviite 45.

¹¹⁵ Fisch – Davidoff Solomon, 2021, 1313–1318.

¹¹⁶ Ks. Tähän liittyen esimerkiksi Mähönen – Villa 2015, 13 ja Airaksinen 2023, 99–101.

2.2 Yhtiön toiminnan tarkoituksen kehitys Suomen lainsäädännössä

Suomessa lainsäädäntö on ilmeisesti *poikennut* länsimaiden kehityksestä yhtiön toiminnan tarkoituksen osalta ainakin siinä mielessä, että siinä on säädetty yhtiön toiminnan tarkoituksesta *nimenomaisesti lailla*. Tämän on myös havaittu tuovan esimerkiksi selkeyttä sääntelyyn.¹¹⁷ On esimerkiksi todettu, että Yhdysvalloissa vuosisatoja jatkunut keskustelu yhtiön toiminnan tarkoituksesta puoltaa nimenomaista säännöstä kysymyksen ratkaisemiseksi.¹¹⁸

Yhtiöjärjestyksessä on kuitenkin voitu valita myös *vapaasti* yhtiön toiminnalle jokin muu mahdollinen tarkoitus. Tämän voidaan toisaalta nähdä *vastaavan* edellisessä luvussa kuvattua laajempaa kehitystä länsimaissa.

Voiton tavoittelun korostaminen oli Suomen aikaisemmassa lainsäädännössä käytännössä itsestäänselvyys, mutta vasta uudemmassa lainsäädännössä, kuten vuoden 1978 osakeyhtiölaissa (L 734/1978, VOYL) se mainitaan *eksplisiittisesti (mutta edelleen myös käänteisesti)* (VOYL 12:1.2). Säännöksen mukaan, jos yhtiöllä on muitakin tavoitteita kuin voiton tavoittelu, sen yhtiöjärjestyksessä on määrättävä voiton ja nettovarallisuuden käytöstä selvitystilassa.¹¹⁹ Tässä ei pitäisi olla nyt olennaista merkitystä voimassa olevan sääntelyn kannalta.

Varsinainen *yleinen osakkeenomistajakeskeinen malli (Friedmaniin liittyvä)* on peräisin vasta 1970-luvulta lähtien. Tämä on sittemmin yleistynyt maailmanlaajuisesti, ja Suomen mallia on tarkasteltu myös tässä yhteydessä.¹²⁰

Seuraavassa luvussa voidaan tarkastella lähemmin, miltä asiaa koskeva sääntely näyttää Suomessa nykypäivänä. Tämä on tämän tutkimuksen varsinaista pääaihetta.

¹¹⁷ Airaksinen 2023, 295 ja siinä mainitut lähteet.

¹¹⁸ Airaksinen 2023, 295.

¹¹⁹ HE 27/1977 vp, 89. Mähönen – Villa 2015, 349. Ks. myös esimerkiksi Mähönen – Villa 2015, 14–33 ja Kyläkallio – Irola – Kyläkallio 2020, 1–4. Yksityiskohtaisempi analyysi yhtiön toiminnan tarkoituksen ja esimerkiksi hallituksen aseman kehityksestä myös esimerkiksi Airaksinen 2021, 38–.

¹²⁰ Esimerkiksi teoksessa Mähönen – Villa 2015, 115–449, esitetään laajempi keskustelu *talousteorioista*. Nämä teoriat eivät välttämättä ole Suomen nykyisen mallin perustana, kuten edellä on käsitelty. Ne ovat kuitenkin merkityksellisiä mallin arvioinnin kannalta, ja niihin voidaan tutustua tarkemmin esimerkiksi mainitussa teoksessa. Niitä ei nyt tässä tutkimuksessa sen laajuuden tai tarpeiden puitteissa käsitellä erityisemmin.

3 Yhtiön toiminnan tarkoitus voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta

Yhtiön toiminnan tarkoituksesta *voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta* tutkijoiden keskuudessa näyttää tällä hetkellä vallitsevan ainakin jonkinasteinen yksimielisyys.¹²¹

Alustavan tarkastelun pohjalta oli kuitenkin havaittavissa joitakin aukkoja tai puutteita, joita voidaan nyt hieman tarkastella lähemmin.¹²²

3.1 Yhtiön toiminnan tarkoituksen olettamasaännös

Yhtiön toiminnan tarkoitusta käsittelevissä oikeuslähteissä *ei yleisesti määritellä* yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyvää käsitettä. Aihe liittyy edellä tutkimuksen teoreettista viitekehystä käsittelevässä luvussa todetusti läheisesti laajempaan filosofiseen toiminnan tarkoituksen käsitteeseen, joka viittaa ajatukseen, että toimintaa ohjaa ennalta määrätty päämäärä (*tai esimerkiksi tavoite*), joka vaikuttaa toiminnan luonteeseen. Lainsäädännössä aihe on myös myöhemmin kehittynyt niin, että se asettaa myös rajat tässä yhteydessä.¹²³ Olisi tärkeää täsmentää tätä asiaa sääntelyssä, mikä mahdollisesti esimerkiksi selventäisi säännöksen merkitystä sekä ohjaavana periaatteena että kieltosääntönä ja vapaan toiminnan puitteina. Nykyisellään koko säännöksen luonne ei välttämättä käy ilmi selvästi sääntelystä. Huomioitakoon myös, että periaatteessa muut merkitykselliset näkökohdat eivät edes välttämättä sisälly tähän toiminnan tarkoituksen määritelmään, toisin kuin on aiemmissa tutkimuksissa tuotu esille.¹²⁴

Nykyinen yhtiön toiminnan tarkoitus perustuu *olettamasaännönä* voimassa olevaan OYL:iin, jonka mukaan erityisesti yleisenä *lakiin kirjoitettuna periaatteena*. Suomen voimassa olevan osakeyhtiölain mukaan yhtiön toiminnan tarkoitus esitetään (*sisällöllisesti*) seuraavasti: *Toiminnan tarkoitus*: Yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin (OYL 1:5).¹²⁵

¹²¹ Ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 107 ja alaviite 53.

¹²² Käsittely perustuu nyt pääasiassa uudempiin *hyväksytyihin oikeuslähteisiin*, mutta myös jossain määrin vanhempiin. Taustalle on esimerkiksi hyvä nyt myös ainakin mainita, että nykyisessä oikeudellisessa tilanteessa esimerkiksi yritys (*organisaatio*) ja sen oikeudellinen muoto (*oikeushenkilö*) liittyvät myös sisällöllisesti toisiinsa, mihin ei nyt erityisemmin kuitenkaan tässä tutkimuksessa mennä.

¹²³ Aihe on myös määritelty jossain määrin puutteellisesti esimerkiksi Tieteen termipankki. Oikeustiede: Yhteisön toiminnan tarkoitus.

¹²⁴ Vrt. Esimerkiksi Mäntysaari 2016, 166. Vaikka se voikin edellyttää *käytännössä* esimerkiksi johdon tehtävää ja lisäksi muista asioista sääntelemisenkin voi olla käytännössä tarpeen.

¹²⁵ Jatkossa tästä puhutaan myös esimerkiksi ”*Suomen mallina*”.

Nykyiseen säännökseen liittyen osakkeenomistajien erityisasemaa *perustellaan* ilmeisesti eniten sillä, että he kantavat (*taloudellisessa mielessä*) pääasiassa yhtiön toimintaan liittyvän riskin.¹²⁶ Nykyisen mallin yhtiön toiminnan tarkoituksesta ja *ihmisten todellisen käyttäytymisen ja motiivien* välillä voi olla ristiriitaa.¹²⁷ Malli ei ilmeisesti ole myöskään perusteltavissa esimerkiksi juuri millään *eettisellä mallilla*,¹²⁸ mikä liittyy myös esimerkiksi ympäristö ja muiden etutahojen huomioimiseen. Todennäköisesti voittoa tulisi myös tuottaa *tasapuolisesti* ja esimerkiksi tarpeiden mukaan eri osapuolille niin, että kuitenkin osakkeenomistajien ja perustajien asema olisi edelleen viimekätisesti merkittävin.¹²⁹

Todettakoon yleisesti nyt myös tähän nykyiseen säännökseen liittyen, että osakkeenomistajakeskeisyyden käsite, tai tavoite tuottaa voittoa osakkeenomistajille, on myös melko lailla *harhaanjohtava*, koska se ei välttämättä kerro mitään siitä, että taloudellisia etuuksia tuotetaan myös esimerkiksi epäsuorasti muille tahoille, kuten esimerkiksi työntekijöille tai valtiolle. Selkeän tavoitteen muotoilun näkökulmasta tämä ei myöskään esimerkiksi vaikuttaisi olevan kokonaan perusteltua. Todennäköisesti tavoitteessa pitäisi nyt kuvata paremmin, mistä on kyse, mikä voisi olla tärkeää muille etutahoille ja mikä voisi selventää säännöstä.

Tähän nykyiseen säännökseen liittyvään mahdollisuuteen valita yhtiön yhtiöjärjestyksessä toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus* palataan myös vielä erikseen myöhemmin

¹²⁶ Tässä yhteydessä on myös viimeaikaisesti todettu esimerkiksi, että osakkeenomistajat ovat tällä perusteella tällä hetkellä yhtiön pitkäjänteisimpiä etutahoja. Ks. Airaksinen 2023, 176. Tähän liittyen keskeinen perustelu aiheeseen liittyvässä kirjallisuudessa on ollut myös esimerkiksi osakkeenomistajien *omistusoikeudet*, ja on ollut muitakin perusteluja. Näihin aiheisiin ei nyt kuitenkaan mennä tässä kohtaa enää enempää.

¹²⁷ Tämä voittoa tavoittelevaa toimintaa koskeva olettamasäännös perustuu ilmeisesti esimerkiksi siihen, että on arvioitu, että useimmat yritykset on perustettu voiton tavoittelua varten. On myös esitetty esimerkiksi, että miksi kukaan sijoittaisi varoja (rahaa, palkattomia työtunteja tai vakuuksia) yritykseen, jos sen tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa sijoittajalle? Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2018, luku 1. Tämä näyttää olevan nyt vallitseva käytäntö länsimaissa. Tämä voi kuitenkin liittyä vahvasti tutkimuksen taustaluvussa todettuun käsitykseen ihmisten käyttäytymisestä ja motivaatioista ja esimerkiksi markkinapaineeseen. Jotkut myös väittävät tähän liittyen esimerkiksi, että tämä voitontuottamisen periaate ei ole vielä saanut Suomessa yhtä vahvaa jalansijaa OYL:n tulkinnassa kuin 1:7:n mukainen yhdenvertaisuusperiaate. Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2021, 1 luku. Tämä voi johtua myös esimerkiksi siitä, että nykyisessä markkinatilanteessa malli näyttää käytännössä pikemminkin vahvistavan tai luovan nykyistä vakiintunutta käytäntöä kuin esimerkiksi tuovan siihen mitään mahdollisesti olennaisiakaan poikkeuksia. Tähän aihepiiriin palataan myös vielä jäljempänä.

¹²⁸ Esimerkiksi Svanberg – Svanberg 2021, 1725–1721, perustelevat, että voiton maksimointia ei voida perustella esimerkiksi *kristillisen, kantilaisen tai utilitaristisen etiikan* perusteella.

¹²⁹ Esimerkiksi varojen jaon osalta voitaisiin soveltaa nyt myös perinteisiä hyväksi koettuja periaatteita. Oikeudenmukaisuus olisi tässä nyt lainmukaisuuden lisäksi myös reilujen jakojen tekemistä esimerkiksi siten, että jokaiselle jaetaan se mikä hänelle kuuluu. ”*Se mikä kullekin kuuluu*”, latinaksi *suum cuique*, on myös *Aristoteleen, Ciceron* ja koko eurooppalaisen oikeusperinteen tärkeä määritelmä oikeudenmukaisuudesta. Ks. Myös tarkemminkin tähän liittyvistä jakotavoista esimerkiksi Saarinen 2022, 65–.

tutkimuksessa. Seuraavaksi on tätä ennen tarpeen vielä käsitellä joitain tähän olettamasääntöön liittyviä täsmentäviä tarkennuksia.

3.2 Yhtiön toiminnan tarkoituksen tarkemmat perustelut

Yhtiön toiminnan tarkoituksen sisältöön tarvitaan laissa säädetyn lisäksi vielä tarkennuksia. Näitä ilmenee muun muassa lain esitöistä ja muista oikeuslähteistä.

Esimerkiksi voitontuottaminen voi lain esitöiden mukaan tarkoittaa muutakin, ja viime aikoina sen on oikeuskirjallisuudessa selvennetty nykyään tarkoittavan myös erityisesti *yhtiön tulevien kassavirtojen nykyarvon maksimointia*. Tätä muokattua voiton tavoittelun määritelmää on myös viime aikoina ehdotettu esimerkiksi nostettavan itse lain sisältöön.¹³⁰ Tätä voidaan nyt lähtötilanteeseen nähden lähtökohtaisesti kannattaa, mutta nykyisessä mallissa ei kuitenkaan ole puhe esimerkiksi *maksimoinnista*, millä voi olla myös käytännön merkitystä, esimerkiksi yksilöiden kannalta. Tätä ei nyt lähdetä tässä tutkimuksessa kuitenkaan enää syvällisemmin selvittämään.

Lisäksi lain esitöissä todetaan, että toimintaa tulee harjoittaa esimerkiksi *pitkällä aikavälillä*¹³¹ (ks. Tässä yhteydessä myös esimerkiksi OYL 13:1.3). Viimeaikaisissa muutosehdotuksissa myös esimerkiksi ehdotettu, että kyseinen käsite tulisi nostaa esille myös itse lain sisältöön, koska se ei käy siitä suoraan ilmi.¹³² Tätä ei kuitenkaan voida suoraan kannattaa, koska kyseessä on lähtökohtaisesti nyt vain itseisarvollinen tavoite, joka ei välttämättä ainakaan palvele parhaalla mahdollisella tavalla eri päämääriä. Tämä olisi todennäköisesti lähtökohtaisesti hyvä korvata esimerkiksi jollain laadullisella tavoitteella, kuten esimerkiksi uudelleen määritellyllä *yritysvastuun* tavoitteella. Lakiin nostaminen sinällään voisi olla tässä asiassa selkeyttävää.

Lisäksi lain esitöissä todetaan, että toimintaa tulisi harjoittaa esimerkiksi *lain mukaan (sen kuitenkin vain erityisesti tähän pakottaessa)*, joka vastaa yleisellä tasolla myös länsimaista

¹³⁰ Ks. Tarkemmin esimerkiksi Airaksinen 2023, 107–108 ja 140 ja HE 109/2005 vp, 39. Lain esitöissä esimerkiksi todetaan, että tietyissä tilanteissa voiton tuottaminen voi käytännössä tarkoittaa jotain muuta, kuten osakkeen arvon maksimointia. Yhtiöoikeudessa osakkeenomistajan arvon maksimointi on taas perinteisesti nähty päätavoitteena erityisesti *angloamerikkalaisessa* perinteessä, jonka suuntaan myös suomalaisen mallin on edellä väitetty myös mahdollisesti esimerkiksi olevan kehittymässä. Mähönen – Villa 2015, 458–459 ja Mähönen 2023, 18. Ks. Tarvittaessa myös tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin esimerkiksi VN 2020:39, 35–38.

¹³¹ Tästä *toiminnan aikajänteestä* on käyty yleisesti ottaen paljon myös keskustelua, jota ei nyt jäljempänä esitettyjen huomautusten perusteella tarvitse käsitellä nyt välttämättä kovin laajasti tässä yhteydessä. Ks. Tähän liittyen esimerkiksi HE 109/2005 vp, 38–39, Airaksinen 2023, 107–115, Kyläkallio – Irola – Kyläkallio 2020, 14 ja Immonen – Nuolimaa 2017, 11.

¹³² Airaksinen 2023, 140.

käytäntöä aiheesta. Näitä käsitteitä (*tätä sekä pitkällä aikavälillä toimimista*) on käsitelty laajasti oikeuskirjallisuudessa, ja on ollut *epäselvyyttä* ilmeisesti myös esimerkiksi siitä, ovatko nämä kummatkaan *alisteisia* osakkeenomistajien eduille.¹³³ Tässä tutkimuksessa lähdetään nyt lähtökohtaisesti siitä, että nämä eivät ole alisteisia, vaikka epäselvyyttä voikin mahdollisesti olla. Asia olisi hyvä vielä tarkistaa selvyyden vuoksi. Lisäksi todennäköisesti olisi hyvä muuttaa sääntelyä tässä kohtaa länsimaisen käytännön mukaisesti nyt niin, että käytännössä aina tulee toimia lain puitteissa, ja nostaa myös tämä käsite selkeyden vuoksi itse lain sisältöön.

Lisäksi lain esitöissä todetaan, että toiminta usein edellyttäisi myös esimerkiksi ”*yhteiskunnallisesti hyväksyttävää*” toimintaa. Tämä käsite vaikuttaa ainakin yleisesti ottaen *epämääräiseltä*, ja nykytilanteeseen nähden se olisi myös todennäköisesti korvattava nyt jollakin tarkemmalla, esimerkiksi laadullisella tavoitteella, kuten esimerkiksi uudelleen määritellyllä *yritysvastuun* tavoitteella. Lisäksi Suomen mallissa kyseinen ”*yhteiskunnallisesti hyväksyttävä*” toiminta on myös *alisteista* osakkeenomistajien edulle. Tätä pyritään ilmeisesti perustelemaan sillä, että otetaan huomioon erilaiset mainetekijät¹³⁴ ja muut tekijät,¹³⁵ joiden ajatellaan ilmeisesti varmistavan toiminnan vastuullisuuden riittävässä määrin. Tämän väitteen tueksi ei kuitenkaan näytä olevan mitään *kovinkaan pitäviä* perusteluja.¹³⁶ Esimerkiksi empiirinen tutkimus näin lähtökohtaisesti tärkeän kysymyksen kohdalla voisi olla esimerkiksi hyvin perusteltua. Todennäköisesti nykytilanteessa voisi olla myös ainakin perustellumpaa, nostaa kyseinen käsite osakkeenomistajien edun edelle. Myöskään käytännössä, esimerkiksi johdon toiminnan kannalta,¹³⁷ aiheesta tuskin tulisi käytännön ongelmaa, esimerkiksi tutkimuksen taustaluvussa käsiteltyjen ihmisten käyttäytymiseen ja

¹³³ Ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 111 ja alaviite 73, viitaten Nyström 2016, 49. Lisäksi esimerkiksi lain esitöissä olevat viittaukset tähän ovat ehkä sisäisesti hieman ristiriitaisia. Ks. HE 109/2005 vp, 18 ja 38–39.

¹³⁴ Yksityiskohtaisempi yhteenveto näistä, ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 140–141. Aiheesta on myös viime aikoina korostettu, että keskustelussa olisi perusteltua esimerkiksi erottaa ainakin selkeämmin toisistaan lakisääteiset vaatimukset ja markkinoiden vaatimukset sekä tilanteet, joissa yritys esimerkiksi ylittää lakisääteiset ja markkinavaatimukset vapaaehtoiselta pohjalta. Airaksinen 2023, 111 ja alaviite 76.

¹³⁵ Ks. HE 109/2005 vp, 39 ja esimerkiksi Airaksinen 2023, 100–111. Ks. Tähän liittyen oikeuskäytännöstä myös esimerkiksi KKO: 2015:105, joka koskee kuitenkin lähtökohtaisesti myös eri seikkoja.

¹³⁶ Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 110–111.

¹³⁷ *Johdon tehtävästä (tai roolista)* yleensä on myös keskusteltu paljon tässä yhteydessä, ja se liittyy kysymykseen siitä, kuka tosiasiaa johtaa yhtiön toimintaa. Kuten edellä todettiin, edes tätä kysymystä ei kuitenkaan ole *teoreettisesti* tarpeen käsitellä yhtiön toiminnan tarkoituksen yhteydessä, mutta *käytännössä* voi olla tarpeen viitata siihen ja muihin kysymyksiin, mitä ei nyt kuitenkaan tehdä tässä tutkimuksessa perusteellisesti. Selvyyden vuoksi tähän ja joihinkin muihin sääntelyn kannalta olennaisiin kysymyksiin *palataan* myös vielä tutkimuksen myöhemmissä luvuissa.

motivaatioihin liittyvien päivitettyjen näkemysten pohjalta. Tätäkään kysymystä ei voitu nyt kuitenkaan enää tässä tutkimuksessa tutkia tarkemmin.

Lain esitöiden perusteella tähän olettamasaäntöön sisällytetään myös joitakin *erityistoimia* sidosryhmien suojelemiseksi, kuten maksunsaantijärjestys.¹³⁸ Tätä järjestelyä pidetään lähtökohtaisesti tässä tutkimuksessa hyvänä eri etuhajojen kannalta. Lisäksi siihen sisältyy esimerkiksi mahdollisuus tehdä pienimuotoisia "*yleishyödyllisiä*" lahjoituksia.¹³⁹

Viimeaikaisissa muutosehdotuksissa on todettu myös esimerkiksi ongelmalliseksi nykyinen vähäistä lahjanantoa koskeva säännös (OYL 13:8) ja yksimielistä jakoa koskeva säännös (OYL 13:6.4). Näihin liittyviä muutoksia voidaan nyt pitää myös tässä tutkimuksessa lähtötilanteeseen nähden kannatettavina.

Lain esitöissä mainitaan myös, että yhtiön on aina pyrittävä lain ja yhtiöjärjestyksen määrittelemään tarkoitukseen ja pyrittävä myös toiminnan *jatkuvuuteen*. Tämän on katsottu turvaavan myös esimerkiksi *velkojen oikeuksia*.¹⁴⁰ Todettakoon, että tämä suojelee esimerkiksi *muidenkin sidosryhmien* asemaa jollain tapaa, mutta ei välttämättä kokonaisuutena riittävästi. Tämäkin periaate olisi todennäköisesti hyvä korvata esimerkiksi jollain laadullisella tavoitteella, esimerkiksi uudelleen määritellyllä *yrittäjävastuun* tavoitteella. Yrittäjävastuun käsitteen yhtenäinen käyttö myös *yhtenäistäisi* lainsäädäntöä.

Seuraavaksi voidaan palata vielä tällä hetkellä käsittelemättä jääneeseen mahdollisuuteen valita yhtiön yhtiöjärjestyksessä toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus*. Tämän voidaan käsitellä, kun asiaan liittyvän varsinaisen olettamasaännöksen käsittely on saatu nyt päätökseen.

3.3 Toiminnan muu mahdollinen tarkoitus

Yhtiön toiminnan tarkoituksen sisältöön liittyy myös mahdollisuus valita yhtiön toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus*.¹⁴¹ Tämä viittaa myös edellä oikeushistoriaa käsittelevässä

¹³⁸ HE 109/2005 vp, 18.

¹³⁹ Airaksinen 2023, 304.

¹⁴⁰ HE 109/2005 vp, 39. On myös todettu tähän liittyen esimerkiksi, että toiminnan keskeisiä periaatteita koskevilla säännöksillä on myös välittömiä oikeusvaikutuksia, kuten yhtiön toiminnan tarkoituksen vaikutus yhtiön oikeustoimien pätevytyteen ja johdon toiminnan arviointi vahingonkorvausoikeudessa. HE 109/2005 vp, 37. Tähän aihepiiriin ei nyt mennä kuitenkaan tässä kohtaa enää tämän syvällisemmin.

¹⁴¹ Tähän luvattiin erityisesti palata edellisen luvun käsittelyssä.

luvussa viitattuun länsimaiseen käytäntöön yhtiön toiminnan tarkoituksen vapaavalintaisuuden suhteen.

Lain esitöiden mukaan valittaessa yhtiön toiminnalle *muu mahdollinen tarkoitus*, säännös voi olla vaihtoehtoisesti myös esimerkiksi *"yleishyödyllinen"*.¹⁴² Tällöin yhtiön johdon tulee kuitenkin edelleen pyrkiä esimerkiksi mahdollisimman suureen taloudelliseen ylijäämään.¹⁴³ Viimeaikaisissa muutosehdotuksissa on nostettu esiin myös esimerkiksi kysymys osakkeenomistajien suostumusta koskevan nykyisen vaatimuksen lieventämisestä yhtiön toiminnan tarkoituksen muuttamista koskevissa päätöksissä. On ehdotettu, että olisi harkittava sellaisten yksittäisten päätösten tekemistä, jotka eivät ole voittoa tavoittelevia.¹⁴⁴ Tässä tutkimuksessa näitä muutoksia pidetään lähtökohtaisesti kannatettavina ainakin lähtötilanteeseen verrattuna, kunhan otetaan huomioon myös *muiden etutahojen* asema tasapuolisesti kuitenkin niin, että viimekätinen päätösvalta säilyy osakkeenomistajilla.

Tämä mahdollisuus valita yhtiön toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus* vaikuttaa myös siltä, että sen avulla voitaisiin (*ainakin teoriassa*) ottaa esimerkiksi sidosryhmät ja esimerkiksi ympäristön myös nykyistä laajemminkin huomioon itse yhtiön sääntelyssä. Ilmeisesti se ei ole kuitenkaan ollut paljoakaan käytössä.¹⁴⁵ Tähän liittyen voidaan kuitenkin todeta, että vaikka käytännössä valitaan laajasti osakkeenomistajakeskeinen toimintatapa (*tai jätetään tässä tapauksessa ennalleen*), joka on ollut myös yleinen käytäntö esimerkiksi länsimaissa, niin muuta mallia ei välttämättä ole mahdollista käytännössä valita¹⁴⁶ ja lisäksi tämä voi olla *ristiriidassa* ihmisten käyttäytymisen ja motivaatioiden ja esimerkiksi etiikan kanssa, joita on käsitelty myös edellä esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen olettamasaäntöä koskevan

¹⁴² Tästä mahdollisuudesta valita yhtiön toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus* on keskusteltu yleisesti ottaen paljon myös, ja sitä on käsiteltävä hieman yksityiskohtaisemmin myös tämän tutkimuksen kannalta. Ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 117–120 tähän liittyen. Tähän liittyviä muita lain säännöksiä ei nyt kuitenkaan tässä tutkimuksessa erityisemmin käsitellä. Tässä yhteydessä on käsitelty myös esimerkiksi joitakin erityistapauksia, mutta ne eivät välttämättä ole kovin olennaisia nyt tämän tutkimuksen kannalta. Ks. Asiaan liittyen myös esimerkiksi KKO: 2003:33. Ks. Myös esimerkiksi asiaan liittyvistä esimerkeistä HE 109/2005 vp, 39 ja myös esimerkiksi Airaksinen 2023, 117–120.

¹⁴³ HE 109/2005, 39. Huomattakoon, että aiheeseen liittyy monia samoja kysymyksiä, kuin edellä, joita ei nyt enää ole tarvetta toistaa tässä.

¹⁴⁴ Airaksinen 2023, 304.

¹⁴⁵ Ks. Tähän liittyen esimerkiksi Airaksinen 2023, 119. Viime aikoina tässä yhteydessä on myös todettu esimerkiksi, että empiirinen näyttö osakkeenomistajien viimekätisen oikeuden voittoon (*liittyy maksunsaantijärjestykseen edellisen luvun käsittelyssä*) ja yhtiön toiminnan tarkoituksen olettamasaännön puolesta on ainakin Suomessa vakuuttavaa. On todettu, että käytännössä kukaan ei yhtiön perustamishetkellä tai myöhemminkään käytä laissa säädettyä mahdollisuutta määrittellä yhtiön toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus*, kuin voiton tuottaminen tai muutoin osakkaiden etujen edistäminen. Airaksinen 2023, 128.

¹⁴⁶ Ks. Tähän liittyen viimeaikaisesti erityisesti Mayer 2022, 288–293.

luvun yhteydessä. Lisäksi tämä voidaan valita myös ilmeisesti eri syistä.¹⁴⁷ Lisäksi nykyisen mallin haitallisista vaikutuksista ja yhteydestä esimerkiksi laajempiin yhteiskunnallisiin ongelmiin, ei ole tällä hetkellä esimerkiksi tähän *liittyen tarkempaa tietoa*.¹⁴⁸ Tähän liittyen voisi olla nyt tarpeen *tutkia huolellisemmin* näitä tähän liittyviä taustatekijöitä.

Nykytilanteessa markkinoiden toiminnasta poikkeavaa toimintaa pitäisi myös ilmeisesti esimerkiksi *suojella*, jotta aidosti muunlainen toiminta olisi mahdollista. Tällä voisi olla myös esimerkiksi *positiivista yhteiskunnallista* merkitystä.¹⁴⁹

Yleisemmin ottaen koko edellä käsitelyyn yhtiön toiminnan tarkoitukseen säännökseen liittyen näyttäisi nyt myös siltä, että käsittelyssä ei välttämättä ole otettu huomioon aivan kaikkia asiaan liittyviä tekijöitä. Esimerkiksi yksilöiden käyttäytymistä ja motiiveja,¹⁵⁰ arvoja, moraalialia ja etiikkaa,¹⁵¹ valtion roolia (*sääntelyn lisäksi*)¹⁵² tai erityisesti yrityksen roolia yhteiskunnassa, joka on aiheeseen liittyen *laajempi varsinainen kysymys*, ei näytä otetun huomioon välttämättä kovin kattavasti. Esimerkiksi johdon tehtävää (*tai roolia*) ja muita tärkeitä asiaan liittyviä kysymyksiä näyttää olevan käsitelty ainakin esimerkiksi muuhun OYL:n sisältöön liittyen. Lisäksi näitä kysymyksiä on ilmeisesti voitu käsitellä myös esimerkiksi erityislainsäädännön yhteydessä. Joka tapauksessa nämä olisi nyt todennäköisesti syytä olla täsmennettynä *myös tässä yhteydessä*. Näiden kysymysten käytännön merkitystä ei nyt lähdetä arvioimaan enää tarkemmin tässä tutkimuksessa. Niihin voidaan kuitenkin palata myöhemmässä tutkimuksessa myös tätä keskustelua ajatellen.

Tässä vaiheessa on myös hyvä esimerkiksi huomioida, että edellä mainitut aukot tai puutteet ja näihin liittyneet korjausehdotukset voivat olla myös merkityksellisiä esimerkiksi sääntelyn *johdonmukaisuuden ja koherenssin* kannalta. Tätä ei nyt kuitenkaan tarkemmin enää tässä tutkimuksessa arvioida.

¹⁴⁷ Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 1–4, 80–81 ja 113–115 sekä siinä mainitut lähteet.

¹⁴⁸ Kärki 2020, 190 myös esimerkiksi tähän liittyen todennut, että nykyinen malli voi johtaa myös väärinkäytöksiin. Toisin Airaksinen 2023, 80 ja alaviite 349 on kuitenkin myös esimerkiksi todennut, että empiirinen näyttö nykymallin puolesta on vahvempaa.

¹⁴⁹ Tämän on viime aikoina tuonut esille esimerkiksi Mayer 2022, 288–293, joka edustaa nyt myös tässä tutkimuksessa esimerkiksi uutta, aiemmin tutkimatonta tutkimusta aiheesta suomalaisesta näkökulmasta.

¹⁵⁰ Näitä on ilmeisesti käsitelty esimerkiksi vain oikeuskirjallisuudessa hyvin yleisellä tasolla eikä täsmällisesti ja esimerkiksi vain sääntelystä johtuvina kysymyksinä tai esimerkiksi laajempina kysymyksinä, kuten kulttuurikysymyksinä. Ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 1–4, 80–81 ja 113–115 sekä siinä mainitut lähteet.

¹⁵¹ Nykyisestä *positiivisoikeudellisesta* lähtökohdasta tämä aihe liittyy kuitenkin erityisesti sääntelyn tavoitteisiin, mihin palataan myös tutkimuksessa vielä myöhemmin.

¹⁵² Kaikkia näitä seikkoja ei ole aina otettu huomioon yhtiöoikeudellisissa tutkimuksissa yleensä, mutta tämä ei tarkoita, etteivätkö ne olisi edelleen esimerkiksi puutteita.

Tässä yhteydessä voidaan nyt myös käsitellä lyhyesti tätä säännöstä koskevaa *teoreettista* näkökulmaa. Tältä pohjalta yhtiön toiminnan tarkoituksen malli voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta näyttäisi olevan läheisesti ainakin linjassa yhtiöoikeudellisten yhtiön toiminnan tarkoitusta koskevien *oikeustoimikelpoisuutta ja intressejä* koskevien teorioiden kanssa.¹⁵³

Tässä yhteydessä voidaan nyt lyhyesti kommentoida myös tämän Suomen mallin suhdetta *muihin malleihin*. Muihin malleihin verrattuna Suomen malli näyttäisi liittyvän ensisijaisesti *osakkeenomistajakeskeisyyteen (erityisesti myös lakiin kirjattuna)*, johon voi liittyä myös joitakin *yleisen osakkeenomistajakeskeisen mallin (Friedmaniin liittyvän) näkökohtia*, vaikkakin joillakin poikkeuksilla, joita ei käsitellä nyt kuitenkaan tarkemmin tässä yhteydessä.¹⁵⁴ Lisäksi tiettyjen ominaisuuksien (*kuten pitkän aikavälin näkökulman*) perusteella se näyttää myös liittyvän erityisesti läheisesti *ESV:hin*.¹⁵⁵ Tarkemmin asiaa ei nyt tämän tutkimuksen tarpeisiin nähden käsitellä, mutta tähän voidaan palata tarvittaessa myöhemmässä tutkimuksessa.

Seuraavassa luvussa voidaan tarkastella tämän nyt käsitellyn koko yhtiön toiminnan tarkoituksen säännöksen kannalta *merkityksellisiä kysymyksiä*. Nämä voivat vielä esimerkiksi muuttaa sen luonnetta olennaisestikin.

¹⁵³ Ks. Näistä tarkemmin edellä teoreettista viitekehystä käsittelevässä luvussa

¹⁵⁴ Ks. Tarkemmin tästä esimerkiksi Mähönen – Villa 2015, 115–449. Ks. Tarkemmin näistä malleista myös esimerkiksi tutkimuksen oikeushistoriaa käsittelevästä luvusta 2 ja sen taustaluvusta edeltä.

¹⁵⁵ Kirjallisuudessa on käsitelty Suomen mallin yhteyttä myös *ESV:n* periaatteeseen, joka on *Yhdistyneestä kuningaskunnasta* tuttu periaate, jonka mukaan yhtiöiden on maksimoitava niiden kaikkien arvopaperien arvo. Ks. Tähän liittyen esimerkiksi Airaksinen 2023, 99–103, VN 2020:39, 60 ja Mähönen – Villa 2015, 459 ja 338 ja tässä viitattu Jensen 2001, 8–9. Mainittakoon yleisesti, että tämä nimi on ehkä hieman harhaanjohtava, sillä todennäköisemmin osakkeenomistajakeskeisyys perustuu enemmän esimerkiksi valistuksen arvoihin, kuin *ESV*, jossa käytetään nimenomaisesti ”*valistuksen*” käsitettä. Keskustelua *ESV:n* sisällöstä kotimaisissa lähteissä ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 111 viitaten Nyström 2016, 49. Tuoreessa valtion TEAS-selvityksessä on todettu myös esimerkiksi, että vaikka OYL:n valistunutta arvon maksimointia koskevan säännöksen sisältö on pääosin selvä lain esitöissä, työryhmä ei ole pitänyt perusteltuna ehdottaa tarkennuksia säännöksen sanamuotoon, koska säännöksen sisällöstä ei ole epäselvyyttä ja muutoksista voisi olla enemmän haittaa kuin hyötyä. VN 2020:39, 60. Tätä yhteneväisyyttä ei nyt lähdetä tässä tutkimuksessa enää yksityiskohtaisemmin selvittämään. Mahdollisten muutostarpeiden osalta viitataan edellä esitettyihin tutkimuksen näkökohtiin.

4 Muut yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta merkitykselliset kysymykset

Yhtiön toiminnan tarkoituksen tutkimisessa voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta liittyi alustavan tarkastelun pohjalta myös joitakin aukkoja tai puutteita esimerkiksi osakeyhtiölain luonteeseen ja tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja esimerkiksi sääntelyn tavoitteisiin liittyvissä kysymyksissä, jotka havaittiin myös tähän liittyviksi *merkityksellisiksi kysymyksiksi*. Näitä voidaan nyt seuraavaksi tarkastella lähemmin.

4.1 Muut yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta merkitykselliset säännökset

Yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyy myös esimerkiksi muita *merkityksellisiä säännöksiä* OYL:ssa, joita ei ole vielä juurikaan käsitelty edellisessä luvussa. Tämä käsittelemättömyys johtui siitä, ettei yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittely välttämättä edellyttänyt näiden muiden kohtien käsittelyä, mikä oli myös *uusi havainto* tutkimuksessa. Käytännössä kuitenkin nämä ovat merkityksellisiä esimerkiksi yhtiön toiminnan sääntelyn kannalta ja ne ovat myös asiaan olennaisesti liittyviä kysymyksiä. Näihin tehdään nyt vain yleiskatsaus (*ja lähinnä myös vain lain näkökulmasta*) siltä kannalta, että asiaa voidaan ymmärtää paremmin ja myös esimerkiksi edellä tehdyn käsittelyn varmistamiseksi.

OYL:n mukaan esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen muuttaminen edellyttää kaikkien osakkeenomistajien *yksimielistä suostumusta* (OYL 5:29.1). Tämän voidaan nähdä nyt samalla korostavan myös esimerkiksi osakkeenomistajien *viimekätistä päätösvaltaa* yhtiön asioissa (ks. Myös OYL 13 luku).¹⁵⁶ Tältä osin sääntely näyttää korostavan esimerkiksi osakkeenomistajien *viimekätistä päätösvaltaa*, joka on todettu ja josta on myös keskusteltu edellisissä luvuissa.

¹⁵⁶ Osakkeenomistajien oikeus koko ylijäämään ja sen perimmäisen luonteen on todettu ilmeisesti erityisesti perustelevan *myös määräysvallan* antamista viime kädessä osakkeenomistajille. Esimerkiksi Mähönen – Villa 2015, 183. Tämän voidaan kuitenkin katsoa kuuluvan myös osakkeenomistajille *ainakin omistusoikeuden* perusteella. Osakkeenomistajien viimekätistä päätösvaltaa ja oikeutta voittoon on viime aikoina pidetty myös esimerkiksi keskeisinä elementteinä ja osakkeenomistajakeskeisen mallin muodostavina tekijöinä. Yhtiön toiminnan tarkoitusta on pidetty tässä yhteydessä myös esimerkiksi vain vähemmän tärkeänä ja esimerkiksi vain selkeyttävänä. Ks. Airaksinen 2023, 414. Tämä ei kuitenkaan *vaikuta perustellulta*, koska yhtiön toiminnan tarkoitus vaikuttaa ilmeisesti esimerkiksi toiminnan luonteeseen ja asettaa tässä yhteydessä myös rajoja toiminnalle, jonka perusteella sen merkitys on kuitenkin tähän liittyen *hyvin olennainen*. Yhtiön toiminnan tarkoituksen määrittelyllä voisi olla myös erityistä merkitystä, jos siihen liitettäisiin myös toiminnan *liiketoiminnallinen tarkoitus*, mihin palataan myös vielä myöhemmissä luvuissa. Tätä aihetta ei ole nyt ehkä kuitenkaan tarpeen käsitellä enää tässä kohtaa enempää tämän tutkimuksen tarpeisiin nähden.

OYL:ssa säädetään myös esimerkiksi siitä, että nimenomaan *yhtiön johdolla* on ensisijainen velvollisuus hoitaa yhtiön asioita.¹⁵⁷ Lisäksi tuo velvollisuus on myös erityisesti ensisijaisesti *yhtiötä* kohtaan, mikä tarkoittaa sitä, että yhtiön taloudellinen asema on etusijalla osakkeenomistajien tai sidosryhmien etuihin nähden. Tätä pidetään ilmeisesti toimenpiteenä, jolla suojellaan eturistiriidoilta ja varmistetaan myös esimerkiksi varojen oikeudenmukainen jakautuminen (ks. Myös jo edellisessä luvussa mainittu maksunsaantijärjestys) (OYL 1:8, OYL 22:1, ks. OYL 6:2.2). Tältä osin sääntely viittaa nyt *johdon tehtävään (tai rooliin)* ja sen *käytännön* merkitykseen yhtiön toiminnan tarkoituksen käytännön toteuttamisessa, jota käsiteltiin myös aiemmissa luvuissa.¹⁵⁸ Erityisesti se on nyt siis ohjattu myös *yhtiön kautta*,¹⁵⁹ ilmeisesti nyt sen varmistamiseksi, että varat sitten kanavoituvat sen kautta kaikille etutahoille tasapuolisesti yhtiön maksunsaantijärjestyksen mukaan.

Lisäksi OYL:ssa esimerkiksi rajoitetaan *varojen luvatonta siirtämistä ja velkojen ottamista epäedullisilla liiketoimilla* luokittelemalla tällaiset teot yhtiöoikeudellisesti ja mahdollisesti myös rikosoikeudellisesti kielletyiksi (OYL 13:1 ja 13:4, palautusvelvollisuus ja OYL 25:1).¹⁶⁰ Lisäksi laissa todetaan myös esimerkiksi, että varoja ei voida lahjoittaa ilman kaikkien osakkeenomistajien suostumusta, ellei kyseessä ole yleishyödyllinen ja kohtuullinen (*yhtiökokouksen päätös*) tai vähäinen (*hallituksen päätös*) lahjoitus (OYL 13:8, 13:6.4). Lisäksi liittyen mahdollisuuteen valita yhtiön toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus*, laissa säädetään myös, että yhtiön yhtiöjärjestyksessä on määrättävä yhtiön *oman pääoman käytöstä* (OYL 13:9). Nämä vaikuttavat nyt olennaisilta lisäsäännöksiltä, esimerkiksi varojen käyttöä koskien, joita oli myös osittain käsitelty aiemmissa luvuissa, ja joissa olisi nyt myös

¹⁵⁷ Todettakoon, että toistaiseksi esitetty sisältö näyttäisi olevan pitkälti *samankaltainen* kuin esimerkiksi VOYL:n sisältö. Tältä kannalta ei siis näytä olevan *epäselvyyden* vaaraa. Vrt. Airaksinen 2023, 109.

¹⁵⁸ Aiheeseen liittyy huomattavasti keskustelua, mutta tässä sitä esitellään nyt vain aivan lyhyesti Suomen sääntelyn kannalta. Olennaista tässä yhteydessä on ollut myös esimerkiksi keskustelu johdon toimien arvioitavuudesta, ks. Tähän liittyen esimerkiksi nk. liiketoimintapäätösperiaate (*engl. Business judgment rule*). Tässä yhteydessä on korostettu erityisesti johdon käytännön kykyä toimia toisin, mikä on kuitenkin ristiriidassa esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen periaatteen kanssa. Vrt. Tähän liittyen esimerkiksi Airaksisen 2023, 109–110 ja siinä mainitut lähteet. Lyhyesti tässä yhteydessä vielä suomalaisesta sääntelystä ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 294, jossa viitataan myös esimerkiksi johdon rooliin osakkeenomistajien *asiamiehenä* viitaten myös esimerkiksi *taloustieteelliseen päämies-agenttiteoriaan*. Tämä liittyy käytännössä edeltävän käsittelyyn esimerkiksi siinä, että yhtiön toiminnan tarkoituksen määrittely olisi vain yleisesti ottaen *riittävän selkeää* ja esimerkiksi *ihmisten käyttäytymiseen ja motivaatioihin*.

¹⁵⁹ Tähänkin kysymykseen liittyy esimerkiksi erikseen huomattavasti keskustelua, johon ei nyt erityisemmin mennä.

¹⁶⁰ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho I 2018, 892–899. Varojen jaosta ks. Myös esimerkiksi edellisessä luvussa mainittu KKO: 2003:33, jossa Suomen tilanne ilmeisesti jossain määrin selkiytyy. Ks. Myös tähän liittyen esimerkiksi Airaksinen 2023, 5, jossa myös tässä yhteydessä tuodaan esille esimerkiksi se, että Suomen oikeuden kannalta tällä hetkellä myös sidosryhmien kannalta on ainakin merkityksellistä, että sidosryhmillä on oikeus saada osakeyhtiöltä suoritusta, vaikka se olisi *tappiollinen*.

otettava *tasapuolisesti* huomioon kaikkien asianosaisten oikeudet ja velvollisuudet, kuten tässä tutkimuksessa todettiin muidenkin kysymysten osalta yleensä.¹⁶¹

4.2 Yhtiön toiminnan tarkoitus ja osakeyhtiölain luonne

Yleisemmin yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta merkitykselliseksi kysymykseksi on myös todettu esimerkiksi se, että *positiiviseksi siviilioikeudeksi* luonnehditun OYL:n *joustavuus* mahdollistaa sen, että osakkeenomistajat voivat neuvotella poikkeuksia tiettyihin lakisääteisiin vaatimuksiin. Tässä heidän tulee ottaa huomioon vähemmistöosakkaisiin ja velkojiin kohdistuvat erityiset vaikutukset.¹⁶²

Tämä näyttää nyt korostavan paitsi osakkeenomistajien päätösvaltaa *lakisääteisen järjestelmän ulkopuolella*, myös esimerkiksi tiettyä suurempaa *vapautta*, kun mitä edellisessä luvuissa on tähän asti todettu. Lisäksi tämä tuo myös esille sellaisen näkökohdan, että OYL:ssa otetaan nyt huomioon vain *tietyt sidosryhmät*, erityisesti ne, jotka ovat osallistuneet yhtiön toimintaan taloudellisesti tai jotka toimivat kyseisillä panoksilla. Tähän aiheeseen palataan myös vielä lisää seuraavissa luvuissa. Tässä yhteydessä voidaan nyt myös toistaa se, mitä on käsitelty aiemmissa luvuissa, eli että kaikki etutahot olisi todennäköisesti hyvä ottaa päätöksenteossa huomioon *tasapuolisesti*, mutta kuitenkin niin, että osakkeenomistajat säilyttävät viimekätisen päätösvallan.

Lisäksi tässä yhteydessä on todettu esimerkiksi, että myös esimerkiksi *muut instituutiot* kannattavat sääntelykehystä yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyen, erityisesti sidosryhmien suojelun osalta. Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että tämä ei takaa kuitenkaan esimerkiksi riittäviä oikeuksia tai velvollisuuksia eri sidosryhmille tai etutahoille.¹⁶³

4.3 Yhtiön toiminnan tarkoitus, osakeyhtiölain tarkoitus ja muun sääntelyn merkitys

Yleisemmin yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta erityisen merkitykselliseksi on nähty myös esimerkiksi *osakeyhtiölain tarkoitus*. Se voi nimittäin määritellä olennaisella tavalla yhtiön toiminnan tarkoitusta koskevan säännöksen luonnetta.

¹⁶¹ Huomioitakoon, että kaikkiin muihin asiaan liittyviin lainkohtiin ei nyt menty yksityiskohtaisesti, kun kyse oli vain yleiskatsauksesta.

¹⁶² Esimerkiksi Airaksinen 2023. 191. Ks. Yhteenveto näihin kysymyksiin liittyen myös viimeaikaisesti erityisesti esimerkiksi Airaksinen 2023 103–107.

¹⁶³ Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 56–57 ja siinä mainitut lähteet.

OYL:n tarkoituksena näyttää olevan esimerkiksi *toiminnan organisointi* sekä niiden henkilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien sääntely, jotka ovat osallistuneet yhtiön toimintaan taloudellisesti tai jotka toimivat kyseisillä panoksilla, mihin viitattiin myös jo edellisessä luvussa. Tässä yhteydessä OYL:ssa säädetään siis tarkemmin ottaen vain *osakkeenomistajien, velkojien ja yhtiön johdon* asemasta ja keskinäisistä suhteista.¹⁶⁴ Oikeuskirjallisuudessa vallitsee lähtökohtaisesti *erimielisyyksiä* tästä osakeyhtiölain tarkoituksesta ja sääntelyn keinoista.¹⁶⁵

Tämä liittyy myös erityisesti vielä esimerkiksi keskusteluun *muun sääntelyn* merkityksestä. Tässä yhteydessä on myös nimittäin esimerkiksi todettu, että erityisesti erityislainsäädäntö sisältää useita yhteiskunnallisesti merkittäviä yritystoiminnan rajoituksia.¹⁶⁶ Hallituksen esityksessä on myös esimerkiksi suoraan todettu, että muita yhteiskunnan kannalta tärkeitä yritystoiminnan reunaehtoja sisältyy erityislainsäädäntöön, kuten vero-, ympäristö- ja työlainsäädäntöön. Tähän liittyy ilmeisesti vielä esimerkiksi sopimusvapaus. Laajemmin jopa ”*yritysten yhteiskunnallisen vastuun*” uskotaan ilmeisesti toteutuvan myös erityislainsäädännön ja erityisesti yleisen mielipiteen kautta.¹⁶⁷ Tällä järjestelyllä voidaan nyt

¹⁶⁴ Yhtiöoikeudellisen sääntelyn tavoitteena on todettu tarpeen olla yritysten toimintaedellytysten turvaaminen. Samalla on sanottu, että tämä tarkoittaa vähemmistöosakkaiden ja velkojien aseman asianmukaista huomioon ottamista, koska näiden ryhmien kannalta toimimattomien järjestelyjen kustannukset jäävät yleensä yhtiön itsensä kannettaviksi. 3834/41/98 OM, 2.

¹⁶⁵ Vahtera 2010, 162. Suomen osakeyhtiölain tarkoitus näyttää pääosin perustuvan ajatukseen, että osakkeenomistajat kantavat ensisijaisen taloudellisen riskin ja että kyse on toiminnan organisoimisesta heidän näkökulmastaan, mutta samalla ilmeisesti pyritään myös esimerkiksi estämään epäorganisointunutta toimintaa. Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 33–43, 107 ja 115. Taloustieteellisestä näkökulmasta on myös esimerkiksi esitetty, että yhtiöoikeuden tavoitteena on tarjota puitteet yhtiöiden perustamiselle ja hallinnolle. Näitä näkökulmia tukevissa lähteissä korostetaan myös esimerkiksi transaktio- ja agenttikustannusten vähentämistä. Kraakman 2017, 29. Transaktiokustannuslähestymistapa on ilmeisesti omaksuttu erityisesti OYL:ssa. Airaksinen 2023, 57. Agenttikustannusten vähentämiseksi on ilmeisesti pyritty varmistamaan, että yhtiön hallitus toimii pääomasijoittajien edun mukaisesti. Tämä näkökulma on ilmeisesti sopusoinnussa myös esimerkiksi mallisopimusajattelun kanssa, jota voidaan tässä nyt myös hyödyntää erityistarpeisiin. Tämä lähtökohta on ilmeisesti myös ainakin omaksuttu myös OYL:ssa. Airaksinen 2023, 57. Sääntelyssä näyttäisi myös korostuvan kustannustehokkuus ja joustavuus, minkä on todettu myös edistävän esimerkiksi innovatiivista käyttäytymistä. VN 2020:27, 21.

¹⁶⁶ Ympäristö- ja työlainsäädännön kaltaisia kysymyksiä on ilmeisesti katsottu nyt olevan tarkoituksenmukaisinta käsitellä näitä aloja koskevalla erityissääntelyllä. 3834/41/98 OM, 6. OYL:n valmistelun aikana on ilmeisesti arvioitu, että muiden sidosryhmien aseman järjestäminen yhtiöoikeudella ei näyttäisi tarjoavan lisäetuja verrattuna niiden aseman järjestämiseen muussa lainsäädännössä. 3834/41/98 OM, 22. Tämä näkökanta on kuitenkin jossain määrin virheellinen, koska periaatteessa olisi tehokkainta ja esimerkiksi moraalisesti perustellumpaa säännellä yhtiön toiminnan tarkoitusta ja eettisiä puitteita yhdessä paikassa. Nyt käytännössä yhtiön toiminta jää myös esimerkiksi mallin varaan, joka vaikuttaa pohjimmiltaan jopa epäinhimilliseltä. Vaikka erityislainsäädäntö voi tietyissä tapauksissa tehostaa tätä sääntelyä, se ei kuitenkaan ole tehokkain eikä paras tapa saavuttaa tämä tavoite. Nykytilanteessa ei myöskään näytä siltä, että tässä yhteydessä olisi arvioitu mahdollisuutta esimerkiksi lainsäädännön yhdistelyyn, joka voisi tehostaa sääntelyä entisestään ja mahdollistaa esimerkiksi yksityiskohtaisemman sääntelyn.

¹⁶⁷ HE 109/2005 vp, 36. Tähän yleiseen mielipiteeseen liittyen viitattiin myös edellä ”*yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden*” käsitellyn yhteydessä yhtiön ”*mainetekijöiden*” kautta. Ks. Tähän kokonaisuuteen liittyen täsmennyksiä tarvittaessa myös esimerkiksi VN 2020:39, 29–30.

siis nähdä otettavan yhtiön eri etutahoja huomioon *myös muuten* osakeyhtiölain ulkopuolella, esimerkiksi edellisessä luvussa mainittujen *muiden instituutioiden* lisäksi. Tämä on todennäköisesti nyt hyvin merkityksellistä myös esimerkiksi yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten kannalta.

Näihin edellä mainittuihin näkökohtiin liittyen voidaan kuitenkin todeta, että on todennäköistä, että osakeyhtiölain tarkoituksen voitaisiin laajentaa esimerkiksi määritelmään, joka tarjoaa puitteet *sekä yritystoiminnan organisoitumiselle, että liiketoiminnan harjoittamiselle*. Kyse on loppujen lopuksi kuitenkin liiketoiminnan harjoittamisesta ja tämä voisi olla merkityksellistä myös esimerkiksi yritystoiminnan edistämisen kannalta käytännössä.¹⁶⁸ Lisäksi olisi todennäköisesti tarkoituksenmukaisempaa ja myös eettisesti oikeampaa ottaa huomioon kaikki ne merkitykselliset tekijät, joita yrityksen toimintaan *käytännössä liittyy (mukaan luettuna esimerkiksi yhteiskunta ja ympäristö)* asiaan koskevassa sääntelyssä. Tämä voisi olla *merkityksellistä* koko toiminnan kannalta kokonaisuutena. Esimerkiksi *yritysvastuun* uudelleen määritelty määritelmä voisi auttaa myös tässä yhteydessä.¹⁶⁹

Tämän lisäksi asiaa voitaisiin nykyisestä käytännöstä poiketen ennemminkin vain *tukea* muulla sääntelyllä. Tämä voisi *tehostaa* sääntelyä myös sääntelyä kokonaisuutena ja mahdollistaa samalla edelleen myös esimerkiksi yksityiskohtaisemman sääntelyn.

Lisäksi yhteiskunnan tukitoimenpiteillä (*joita esimerkiksi tässä keskustelussa ei ilmeisesti ole nyt erityisemmin otettu huomioon*) voi parhaimmillaankin *Suomen erityisilanteessa* olla vain rajoittava tai tukeva tai vastaava rooli kyseisessä yhteydessä.¹⁷⁰ Esimerkiksi muiden merkityksellisten tekijöiden merkitystä ei tässä yhteydessä nyt lähdetä enää arvioimaan tarkemmin.

Tällä hetkellä ei myöskään näytä olevan mitään takeita esimerkiksi tähän liittyvästä muusta sääntelystä.¹⁷¹ Sopimusvapaus sinänsä ei myöskään välttämättä takaa esimerkiksi eri valta-
asemassa olevien osapuolten yhtäläisiä etuja, vaikka tällainen mahdollisuus onkin yleensä varmasti hyvä olla olemassa. Yleisen mielipiteen osalta, kuten jo yhtiön toiminnan

¹⁶⁸ Selvennyksenä todettakoon, että yhtiöt voisivat myös esimerkiksi edelleen päättää omasta *operatiivisesta tarkoituksestaan* edelleen erikseen.

¹⁶⁹ Nykytilanteeseen nähden *”yritysten yhteiskunnallisen vastuun”* käsite näyttäisi tässä viittaavan myös esimerkiksi nykyaikaisiin *CSR:n, yritysvastuun tai yhteiskuntavastuun* käsitteisiin, mutta se ei kuitenkaan sisällä esimerkiksi kaikkia samoja määreitä.

¹⁷⁰ Esimerkiksi verotusta ei nyt tässä yhteydessä otettu erityisesti huomioon.

¹⁷¹ Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 56–57 ja siinä mainitut lähteet.

tarkoituksen tarkempia perusteluja käsittelevän luvun yhteydessä edellä ”*mainetekijöihin*” liittyen todettiin, ei näytä olevan kovin vankkoja perusteluja sen toimivuuden varmistamiseksi,¹⁷² vaikka sillä on tässä yhteydessä varmasti jonkin verran käytännön merkitystä. Lisäksi esimerkiksi edellisessä luvussa mainitut *muut instituutiot* tuskin myöskään pystyvät ratkaisemaan tähän kokonaisuuteen liittyviä ongelmia.

4.4 Yhtiön toiminnan tarkoitus ja sääntelyn tavoitteet

Yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta on myös todettu merkitykselliseksi tutkia esimerkiksi sääntelyn *tavoitteita*, joihin yhtiön toiminnan tarkoitus liittyy yhtenä sääntelyn *keinona*. Nämä liittyvät myös esimerkiksi *yhteiskunnan yleisiin tavoitteisiin*.

Suomessa näyttää myös perinteisesti vallinneen jonkinlainen konsensus osakeyhtiölain tavoitteista.¹⁷³ Tässä yhteydessä on myös yleisesti tunnustettu esimerkiksi se, että yhtiöoikeuden tavoitteet voivat välillisesti vaikuttaa alan toimijoiden käyttäytymiseen ja niillä on luonnollisesti tärkeä rooli sääntöjen ja määräysten tulkinnassa.¹⁷⁴ Tämän voidaan nyt ainakin katsoa korostavan asian merkitystä yleisemminkin.

OYL:n *tavoitteet* voidaan ilmeisesti kuvata siten, että niillä edistetään tehokkuutta, pääomanhankintaa ja kilpailukykyä sekä esimerkiksi yritystoiminnan tehostamisen seurauksina kansantalouden myönteistä kehitystä ja työllistämistä. Lisäksi on viitattu esimerkiksi yritystoiminnan edistämiseen ja rahoituksen hankintaan.¹⁷⁵

Lisäksi tässä yhteydessä on viitattu erityisesti myös esimerkiksi voimassa olevan sääntelyn *arvoihin*. Tähän liittyen on ilmeisesti vain oikeuskirjallisuudessa todettu, että OYL on laadittu ensisijaisesti yhtiöoikeudessa perinteisesti omaksuttujen arvojen pohjalta olettaen, että

¹⁷² Vrt. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 110–111.

¹⁷³ Ks. Airaksinen et al. 2020, 35. Näiden tavoitteiden ja keinojen käsittelemisen *tärkeyttä ylipäätään* on viime aikoina hyvin painottanut Airaksinen 2023, 55.

¹⁷⁴ Ks. Esimerkiksi Airaksinen 2023, 51 ja Sjäfjell et al. 2015, 88–94.

¹⁷⁵ Esimerkiksi OM 2003:4, 9–11 ja HE 109/2005, 16–17 33–34 viitataan kansantaloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä tehokkuuteen ja kilpailukykyyn. On kuitenkin huomattava, että myös HE 109/2005 vp, 16–17, perustelut voivat vaikuttaa hieman erilaisilta kuin tässä esitetyt. Vuoden 1978 osakeyhtiölakien tavoitteista HE 27/1977, 4–6, jossa viitataan muun muassa yritystoiminnan edistämiseen ja oikeudenmukaisuuteen. OM 2003:4, 9 ja 21–22. Muistiassa s. 21 viitataan tavoitteeseen tukea yhtiöiden rahoituksen hankintaa ja yritystoimintaa muutoinkin. Kansantalouden myönteisen kehityksen on katsottu tarkoittavan ilmeisesti nimenomaan kansantalouden kasvua. Airaksinen 2023, 52 ja alaviite 199. Tässä yhteydessä on viitattu myös esimerkiksi voimassa olevan sääntelyn *arvoihin*, joita käsitellään myös tässä luvussa. Tehokkuuden ja oikeudenmukaisuuden välisen suhde vaikuttaa tässä nyt lähtökohtaisesti ehkä ristiriitaiselta, mutta asiaan ei nyt perehdytä tässä tutkimuksessa yksityiskohtaisemmin. Ks. Tarkemminkin esimerkiksi Vahtera 2011, 56–65.

yritystoiminnan edistäminen on yhteiskunnan ja yksittäisten kansalaisten edun mukaista.¹⁷⁶ Ne näyttävät viittaavan myös sopimusvapauteen liittyviin kysymyksiin ja markkinatalousyhteiskunnan kaltaisiin periaatteisiin.¹⁷⁷ Oikeuskirjallisuudessa on myös esimerkiksi esitetty, että kaikki yhtiöoikeuden tavoitteet voidaan tiivistää "*yhteiskunnan yleisen taloudellisen edun*" mukaisiksi.¹⁷⁸

Näiden tavoitteiden ja arvojen osalta voidaan todeta, kuten edellä esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen tarkempia perusteluja käsittelevässä luvussa on todettu, että osa näistä tavoitteista on nyt paitsi puhtaasti taloudellisia, myös puhtaasti itseisarvollisia tavoitteita, eivätkä ne siten välttämättä edistä kokonaisuutena hyviä päämääriä, ja sama koskee myös niihin liittyviä arvoja. Tähän tulisi todennäköisesti lisätä, että näiden tulisi edistää myös esimerkiksi *yhteiskunnallista moraalista* ja esimerkiksi *ihmisarvoa ja ympäristön arvoa*. On syytä huomauttaa huomata, että *vastaavanlaista* ristiriitaa näyttäisi liittyvän myös tutkimuksen taustaluvussa yksilöityihin yhtiön toiminnan tarkoitusta koskeviin yleisiin arvoihin, jotka sisälsivät myös tämänkaltaisen ristiriidan sisäisestä näkökulmasta, sekä osakkeenomistajakeskeisyyden yleisiin arvoihin, jotka olivat myös hyvin vastaavia näiden osakeyhtiölain arvojen kanssa, ja niiden suhteeseen esimerkiksi yritysvastuun ja kestävän kehityksen kaltaisiin arvoihin. Uudelleen määritelty *yritysvastuun* käsite voisi auttaa nyt myös tässä yhteydessä.

Lisäksi näitä kysymyksiä ei ole tällä hetkellä ilmaistu selkeästi ainakaan lainsäädäntöteksteissä, mikä voi myös tehdä aiheesta esimerkiksi yleisesti ottaen *epäselvän*. Näihin kysymyksiin liittyvät ongelmat ovat myös hyvin samankaltaisia kuin aiemmissa luvuissa yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyen todetut ongelmat, joten kaikkia näitä tai niihin liittyviä korjausehdotuksia *ei toisteta tässä*.

Tässä yhteydessä voidaan kuitenkin nyt esimerkiksi *tarkentavasti* todeta, että on vaikea nähdä, miten nykyisin osakeyhtiölaissa säännelty ja edellisessä luvussa käsitelty

¹⁷⁶ OYL:lla näyttää myös olevan esimerkiksi *moniarvoisemmat* lähtökohdat, kuin aiemmillä osakeyhtiölaeilla. Airaksinen 2023, 114 ja alaviite 90.

¹⁷⁷ Airaksinen 2013, 447–449. Myös HE 89/1996, 16 (*tehokas yritystoiminta*). Tätä kautta asia kytkeytyy myös esimerkiksi laajemmin *talouden merkitykseen*.

¹⁷⁸ Ks. Erityisesti Airaksinen 2023, 53. Nämä perustuvat nyt myös esimerkiksi *positiivisoikeudelliseen* lähtökohtaan, sillä asiaa koskevassa oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että niiden tulisi perustua viimeaikaisten lainsäädäntöaloitteiden tavoitteisiin ja sidosryhmien mielipiteisiin sekä niiden rationaaliseen hyväksyttävyyteen. Auktoriteettiin perustuvat tavoitteet ja henkilökohtaiseen rationaalisuuteen perustuvat tavoitteet on erotettu toisistaan. Olennainen näkökohta näyttää kuitenkin edelleen olevan myös näiden tavoitteiden oikeudenmukaisuus ja myös esimerkiksi suhde moraalisiin, joihin on jo viitattu myös esimerkiksi edellisissä luvuissa. Ks. Tarkemminkin esimerkiksi Airaksinen 2013, 447–449.

organisointitarkoituksella voisi parhaiten palvella näitä tavoitteita ja arvoja. Tämä edellyttäisi todennäköisesti lisäksi vielä vähintään liiketoiminnallista tarkoitusta, jota ehdotettiin myös edellisessä luvussa. Voidaan myös todeta, että tässä yhteydessä on myös korostettu esimerkiksi sitä, että yhtiöoikeudellinen tavoite *ei ole etusijalla* muihin yhteiskunnallisiin sääntöihin, kuten pakottaviin ympäristösääntöihin tai muihin valtion toimenpiteisiin nähden.¹⁷⁹ Tältä osin näyttäisi kuitenkin siltä, että tämä nostaisi nyt esiin *samoja ongelmia*, joita on käsitelty aiemmissa luvuissa esimerkiksi muun sääntelyn merkityksen osalta. Muiden valtiollisten toimenpiteiden osalta tässä tutkimuksessa lähestyttiin kysymystä hyvin lyhyesti edellisessä luvussa, mutta ne eivät esimerkiksi tuoneet mitään lopullista ratkaisua tällaisiin kysymyksiin, kuten eivät myöskään jotkut muutkaan tekijät. Tässä tutkimuksessa ei myöskään käsitelty erityisesti kaikkien tähän liittyvien tekijöiden merkitystä. Tässä yhteydessä on myös mainittava, että se, että valtion toimenpiteet nyt *ylipäättään mainitaan* tässä yhteydessä, on ilmeisesti myös ainakin positiivista kehitystä tutkimuksen kannalta.¹⁸⁰

Yhtiöoikeuden tavoitteiden ja keinojen lisäksi on olemassa myös *yhteiskunnan yleisiä tavoitteita*, jotka voidaan ilmeisesti tiivistää ”*yhteiskunnan kokonaiseduksi*”. Näitä ”*koko sääntelyn tavoitteita*” ei käsitellä tässä vaiheessa yksityiskohtaisesti, koska ne ovat ilmeisesti samat kaikelle sääntelytoiminnalle.¹⁸¹ Tällä hetkellä näyttää nyt kuitenkin myös siltä, että edellä käsiteltyjen alemman tason taloudellisten tavoitteiden ja keinojen ja näiden ylemmän tason sosiaalisten tavoitteiden välillä vallitsisi *jännitettä*. On kuitenkin vaikea sanoa tästä yksityiskohtaisesti, mutta joitakin eroja tähän liittyen on kuitenkin tuotu edellä esille.

¹⁷⁹ Ks. Myös muun sääntelyn merkityksestä tähän liittyen VN 2020:39, 29–32.

¹⁸⁰ Edellä todettuihin tavoitteisiin ja keinoihin saattaa liittyä lisäkysymyksiä nykyisen sääntelykehityksen puitteissa, mutta niitä ei tässä yhteydessä arvioida yksityiskohtaisesti. Esimerkiksi sidosryhmäpalautteita ei nyt ole ollut saatavilla ja esimerkiksi kansainvälistä kirjallisuutta ei ollut paljoa sovellettu.

¹⁸¹ Airaksinen 2023, 53 ja alaviite 277.

5 Loppukatsaus

Seuraavaksi esitellään tutkimuksen *loppukatsaus*. Tutkimuksen edellä käsitellyistä pääkohdista on syytä tehdä lyhyt yhteenveto, tulokset ja johtopäätökset on syytä esittää korostetussa osiossa, ja lisäksi on arvioitava tutkimuksen tuloksia ja tutkimusta kokonaisuutena. Lopuksi on myös hahmotettava mahdolliset jatkotutkimusaiheet, jotka ovat myös tarpeen tämän tutkimuksen kokonaisnäkökulman kannalta.

5.1 Tutkimuksen yhteenveto

Tässä tutkimuksessa pyrittiin tarkastelemaan *osakeyhtiön toiminnan tarkoitusta* sääntelyssä (OYL 1:5) ja keskittymään aiheeseen erityisesti *yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä*. Tarkastelun kohteena oli ensisijaisesti *Suomen* näkökulma.

Yhtiön toiminnan tarkoitus sääntelyn näkökulmasta *liittyy* yleensä lähinnä sellaisiin näkökohtiin kuin sääntely, omistusoikeudet, johdon rooli, sidosryhmät, yrityksen rooli yhteiskunnassa, valtion rooli, arvot ja ihmisten käyttäytyminen ja motiivit. Yrityksen rooli yhteiskunnassa oli myös keskustelun *varsinainen laajempi kysymys*, jota ei ollut aina tässä yhteydessä edes määritelty. *Yleisesti ottaen* voidaan puhua, että aihe liittyy esimerkiksi sääntelyn ja yhtiön, valtion sekä kansalaisyhteiskunnan historialliseen kontekstiin.

Yhtiöiden ensisijaisena toiminnan tarkoituksena on viime aikoina *ollut osakkeenomistajien voiton maksimointi* (nk. Osakkeenomistajakeskeisyys, engl. *Shareholderism*), mutta tätä lähestymistapaa ollaan nyt miettimässä uudelleen tärkeänä aiheena. Suomen voimassa olevan osakeyhtiölain (624/2006, OYL) 1 luvun 5 §:ssä yhtiön toiminnan tarkoitus esitetään seuraavasti: 5 § *Toiminnan tarkoitus*: Yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.

Yhtiöiden haitalliset vaikutukset on viime aikoina yhdistetty, pääasiassa *suurten yhtiöiden* toimesta, ihmisoikeusloukkauksiin ja ainakin väitetyksi ympäristön tuhoutumiseen, jotka on liitetty myös *laajempiin yhteiskunnallisiin ongelmiin*, kuten ilmastonmuutokseen. Lisäksi ainakin kuluttajien ja esimerkiksi työntekijöiden luottamuksen on sanottu esimerkiksi vähentyneen. Lisäksi valtiot ovat ilmeisesti tarvinneet myös tukea näiden laajempien sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi, joihin myös yritysten toimet ovat saattaneet vaikuttaa. Lisäksi samalla esimerkiksi jotkin *vanhempainkin keskusteluihin* liittyneet kysymykset, kuten

sidosryhmien näkökulma (nk. Sidosryhmäkeskeisyys, engl. *Stakeholderism*), ovat myös olleet yhä keskustelunaiheina. Kysymysten voidaan länsimaiden yhteneväisyyden perusteella katsoa koskevan myös *jossain määrin Suomea*.

Länsimaissa on ilmeisesti yleisesti myös *huomattavia puutteita* yritystoiminnan muiden kuin taloudellisten vaikutusten, kuten *ESG*-vaikutusten, mittaamisessa ja niiden ja laajempien yhteiskunnallisten ongelmien välisen yhteyden arvioinnissa. Sääntelyn vaikutusten osoittaminen tässä yhteydessä on myös esimerkiksi *vaikeaa*, ja nämä ongelmat ovat ainakin osittain luonteeltaan *maailmanlaajuisia* ja edellyttävät *kansainvälistä yhteistyötä*.

Tarve tarkastella erityisesti yhtiön toiminnan tarkoitusta käy nyt ilmi siinä, että yhtiöiden haitalliset vaikutukset ovat saattaneet kasvaa liian suuriksi ja valtiot tarvitsevat tukea, ja samalla on myös esimerkiksi yhä useammin raportoitu yritysten vapaaehtoisen toiminnan riittämättömyydestä sekä valtioiden ja ylikansallisten toimijoiden erilaisista toimenpiteiden riittämättömyydestä tähän liittyen. Sääntelyn tarpeellisuus on myös tässä yhteydessä ilmeisesti hyvin pitkälti *tunnustettu*. Kysymys on luonteeltaan myös *normatiivinen*. Yhtiön toiminnan tarkoitus *historiallisesti merkittävänä* sääntelyvälineenä näissä asioissa voisi olla nykytilanteessa mahdollisesti hyvä vaihtoehto. Aihetta säännellään vielä nykyään esimerkiksi omistajaohjaus -järjestelmissä (engl. *Corporate governance*). Tässä tutkimuksessa lähdettiin liikkeelle kuitenkin ensisijaisesti perinteisestä *osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen* näkökulmasta. Keskustelu yhtiön toiminnan tarkoituksesta yhtiöoikeuden kannalta on taas myös ehkä seuraava askel, jos tällä hetkellä käsitelty omistajaohjaus ei auta ratkaisemaan ongelmia keskeisesti tulevaisuudessa.

Suomen lainsäädäntökehys, erityisesti OYL, on myös joutunut sopeutumaan näihin muutoksiin, mikä on herättänyt huolta sääntelyn *riittävydestä ja lisä uudistusten tarpeesta*. Samalla on ollut tärkeä varmistaa, että yhtiöt säilyttävät esimerkiksi kilpailukyvyn, tehokkuuden ja innovaatiokyvyn, jotka ovat vakiintuneita näkökantoja tässä yhteydessä, mutta joilla on nähty olevan myös esimerkiksi myönteisiä vaikutuksia talouden kannalta. Osakeyhtiöiden merkitys taloudelle ylipäätään on *hyvin merkittävä* Suomessa ja länsimaissa.

Aiheeseen liittyi myös Suomessa esimerkiksi pohjoismaisen hyvinvointivaltion *erityinen rooli*, jota ei ollut aiemmassa tutkimuksessa tutkittu juurikaan. *Tieteeltä* odotetaan ilmeisesti myös esimerkiksi samalla ratkaisuja asiaan liittyen.

Esimerkiksi *ihmisten käyttäytymisen ja motiivien* ja esimerkiksi *arvojen, moraalien ja etiikan* osalta asiaan liittyi myös joitain erityisiä näkökohtia. Näitä myös käsiteltiin alustavasti tässä tutkimuksessa.

Suomen näkökulma aiheeseen kytkeytyi sekä *paikalliseen* että *kansainväliseen* näkökulmaan, ja sääntelyn vaihtoehtoja oli mietitty myös jopa *ylikansallisella* tasolla. Keskustelu aiheen vaikutuksista sekä laajemmista kysymyksistä ja optimaalisista lähestymistavoista Suomessa ja ulkomailla todettiin todennäköisesti *jatkuvan* tulevaisuudessakin, sillä aihe on luonteeltaan laaja ja osin keskeneräinen. Aihe oli kuitenkin tästä huolimatta edellä kuvattuun taustaan nähden myös esimerkiksi epäilemättä *hyvin merkityksellinen* sekä yhteiskunnallisesti mutta myös esimerkiksi tieteellisesti.

Aihe liittyi yleisesti laajemmin yleisesti ottaen keskusteluun *yrittäjien roolista yhteiskunnassa*. Tätä *laajempaa keskusteluyhteyttä* ei ollut aikaisemmassa tutkimuksessa varsinaisesti todettu.

Kysymys yhtiön toiminnan tarkoituksesta oli luonteeltaan vanha ja aihetta oli käsitelty aiemmin laajasti kansainvälisessä ja suomalaisessa tutkimuksessa. Aiheen uudemmat näkökohdat *edellyttivät kuitenkin* yleisesti jatkotutkimusta. Aivan viimeisimpänä keskustelut ovat kuitenkin keskittyneet pääasiassa yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten merkitykseen, mikä oli siksi tämän tutkimuksen lähtökohtana. Tältä pohjalta keskustelu on keskittynyt ennen kaikkea *yrittäjävastuuseen*. Taustalla keskustelussa aina ollut myös esimerkiksi kysymyksiä yhtiöiden *operatiivisesta tehokkuudesta, kilpailukyvyistä ja innovaatioista*.

Nämä keskustelut näkyivät myös *Suomen yhtiöoikeudessa*. Esimerkiksi viimeaikaiset kotimaiset lainsäädäntöaloitteet olivat myös puoltaneet nykyisen mallin säilyttämistä, vaikka asiaan oli liittynyt myös esimerkiksi vähän epävarmuutta.

Aiemmassa tutkimuksessa havaittiin kuitenkin joitakin *aukkoja tai puutteita*, myös voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta, jotka perustelivat jatkotutkimuksen tarpeen *varsinaisesti*. Nämä olivat esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen käsitteen tarkempi määrittely ja puutteita muiden käsitteiden määrittelyssä ja näiden suhteessa laajempiin kysymyksiin. Lisäksi puutteita näytti olevan tältä pohjalta esimerkiksi osakeyhtiölain luonteeseen ja tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja esimerkiksi sääntelyn tavoitteisiin liittyvissä kysymyksissä, jotka havaittiin myös merkityksellisiksi kysymyksiksi. Lisäksi tutkimuksen

taustoituksessa tuotiin jossain määrin esiin myös aiempien tutkimusten puutteita esimerkiksi aiheen laajemman kontekstin ja -keskusteluyhteyden osalta.

Tältä pohjalta tutkimuksessa lähdettiin sen rajoitusten puitteissa ensin liikkeelle voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta, ja sitä voitiin myös myöhemmin laajentaa erilaisiin tutkimuksiin laajemmasta näkökulmasta. Tämä rajaus antoi nyt mahdollisuuden keskittyä tutkimuksen puitteissa aiheen ydinkysymyksiin ja hakea samalla tutkimukselle kuitenkin selkeää uutuusarvoa. Nämä aukot tai puutteet aiemmassa tutkimuksessa muodostivat nyt myös tämän tutkimuksen tarkemman *tutkimusongelman*.

Tältä pohjalta tutkimuksessa keskityttiin *jatkotutkimus-aiheena*: Yhtiön toiminnan tarkoituksen käsitteen määrittelyyn ja muiden käsitteiden määritelmiin sekä niiden suhteeseen laajempiin kysymyksiin. Lisäksi tältä pohjalta keskityttiin myös esimerkiksi osakeyhtiölain luonteeseen ja tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja esimerkiksi sääntelyn tavoitteisiin liittyviin kysymyksiin. Lisäksi keskityttiin jossain määrin aiheen laajempaan kontekstiin. Lähtökohtana oli myös, että asiaa käsitellään erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä, johon laajempi keskustelun tarve liittyy. Tämän voimassa olevan sääntelyn näkökulman tarkistamisen todettiin voivan toimia myös pohjana jatkotutkimukselle.

Tältä pohjalta tutkimuksen *varsinainen tutkimuskysymys* voitiin muotoilla seuraavasti:

1) Tulisiko yhtiön toiminnan tarkoitusta voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta, erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä, korjata jollakin tavalla, ja jos tulisi, niin mitkä olisivat tarkemmat korjausehdotukset?

Selvyyden vuoksi tämä tutkimuskysymys voitiin jakaa vielä seuraaviin sitä tarkentaviin *alakysymyksiin*:

- a) Mitkä ovat erityisesti yhtiöiden haitalliset vaikutukset ja laajemmat yhteiskunnalliset kysymykset ja aiheen kannalta muut keskeiset näkökohdat?*
- b) Mikä on yhtiön toiminnan tarkoitus voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta?*
- c) Mitkä ovat muut asiaan liittyvät merkitykselliset kysymykset*

- d) *Tulisiko yhtiön toiminnan tarkoitusta voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta, erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä, korjata jollakin tavalla?*
- e) *Jos tulisi korjata, niin mitkä olisivat tarkemmat korjausehdotukset?*

Tutkimuksen tarkempaan *tarkoituksena* oli analysoida yhtiön toiminnan tarkoitusta sääntelyssä (OYL 1:5) ja käsitellä tätä kysymystä erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä. Tutkimuksessa keskityttiin ensisijaisesti Suomen näkökulmaan.

Tutkimuksen ensisijaisena *tavoitteena* oli sen rajoitusten puitteissa selvittää mahdollisia korjaustarpeita voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta ja esittää tähän liittyen ehdotuksia. Periaatteessa tavoitteena oli parantaa nykyisen sääntelyn ajantasaisuutta, johdonmukaisuutta ja esimerkiksi tehokkuutta ja ennustettavuutta. Tarkoituksena oli kuitenkin viime kädessä myös mahdollistaa laajempi jatkotutkimus.

Tutkimuksen *kohteena* oli oikeus ja siinä erityisesti yhtiön toiminnan tarkoitus, OYL, yhtiöjärjestys ja laajempi oikeusjärjestys. Lisäksi siinä kiinnitettiin huomiota erityisesti muun muassa sääntelyssä käytettyihin käsitteisiin, niiden suhteeseen laajempiin kysymyksiin ja esimerkiksi sääntelyn luonteeseen, tarkoitukseen, muun sääntelyn merkitykseen ja sääntelyn tavoitteisiin, jotka olivat myös aiheeseen liittyviä merkityksellisiä kysymyksiä. Taustaksi arvioitiin myös laajempaa aiheeseen liittyvää kontekstia ja erityisesti siinä esimerkiksi yhtiöiden haitallisia vaikutuksia ja laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä.

Tutkimuksen *rajausten* osalta esimerkiksi OYL:n muuta sisältöä ei nyt arvioitu yksityiskohtaisesti, mutta sitä arvioitiin kuitenkin suhteessa aiheeseen merkityksellisiin säännöksiin. Aihe liittyi myös sellaisiin kysymyksiin kuin OYL:n luonne ja tarkoitus, joita käsiteltiin myös muun käsittelyn yhteydessä. Lisäksi sääntelyn tavoitteita käsiteltiin samalta pohjalta. Esimerkiksi koko oikeusjärjestystä ei nyt arvioitu yksityiskohtaisesti. Myöskään kysymystä lain soveltamisesta ei käsitelty yksityiskohtaisesti, vaan aihetta lähestyttiin tutkijan näkökulmasta. Esimerkiksi sidosryhmien palautteita ja vaikutusten arviointia ei nyt käsitelty tämän tutkimuksen puitteissa. Esimerkiksi oikeushistoriaa taustoitettiin jonkin verran, koska sillä saattoi olla vaikutusta myös nykyiseen sääntelykehkeykseen. Esimerkiksi oikeudellisia vertailuja ei yleensä tehty tämän tutkimuksen puitteissa, koska sitä oli jo tehty monissa aiemmissa tutkimuksissa, eikä myöskään tutkimuksen laajuuden vuoksi. Tässä ei myöskään

tehty vertailua muuhun sääntelyyn, erityisesti aiheen vakiintuneisuuden vuoksi, eikä esimerkiksi omistajaohjausta koskevaa sääntelyä käsitelty tässä yhteydessä. Lisäksi tutkimuksen taustaa käsiteltiin vain yleiskatsauksena, koska tutkimus rajoittui nyt erityisesti voimassa olevan sääntelyn näkökulman tarkasteluun, mutta erityisestä huomiota pyrittiin kuitenkin kiinnittämään yhtiöiden haitallisiin vaikutuksiin ja laajempiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, koska ne toivat tutkimukselle pohjan.

Tutkimuksen toteuttamisen kannalta havaittavien *ongelmien* osalta voitin yleisesti ottaen todeta ainakin aiheen laajuus, puutteelliset tiedot aiheen taustalla sekä sen monimutkaisuus. Toisaalta sitä oli tutkittu jo aiemmin myös esimerkiksi paljon. Yleisesti ottaen perusteellisemmat arvioinnit todettiin nyt voitavan siirtää myös periaatteessa virallisen lainsäädäntöyön tehtäväksi.

Tutkimuksen toteuttamisessa kohdatuista ongelmista ja haasteista huolimatta tutkimusta todettiin kuitenkin kannattavaksi jatkaa aiheen *merkityksellisyyden* vuoksi. Tutkimuksessa todettiin keskittyttävän jatkossakin aiheen ydinsisältöön, joten aihe soveltui hyvin tutkimuksen laajuuteen, eikä tiedonpuute ollut tästä näkökulmasta niinkään ongelma; lisäksi se soveltui monimutkaisuutensa puolesta myös ja erityisen hyvin esimerkiksi *yritysjuridiikan* alan tutkimukseen, koska siinä yhdistyvät oikeudellinen näkökulma ja esimerkiksi liiketaloudellinen ja jopa laajempi taloudellinen näkökulma.

Tutkimusetiikan todettiin olevan myös erityisen tärkeää tässä tutkimuksessa. Oli tärkeää pyrkiä varmistamaan tieteellisen rehellisyyden säilyminen, vaikka tutkimuksen aiheeseen liittyikin esimerkiksi erilaisia näkökulmia ja intressejä. Tähän liittyen todettiin huomioitavaksi, että mahdolliset korjausehdotukset tehtiin nyt myös erityisesti voimassa olevaan sääntelyyn nähden, eivätkä ne siis nyt välttämättä edusta tutkijan lopullista kantaa esimerkiksi sääntelyn lopullisesta oikeasta muodosta, vaan tätä on periaatteessa tarkoitus käsitellä jatkotutkimuksessa.

Tutkimuksen tuloksia todettiin voitavan tarvittaessa hyödyntää tulevaisuudessa. Mutta tähän liittyen todettiin olevan hyvä muistaa, että viime kädessä tässä tutkimuksessa on kysymys *opinnäytetyöstä*.

Tutkimuksen *teoreettisen viitekehyksen* osalta tutkimuksessa keskityttiin erityisesti oikeustieteen näkökulmasta kauppa- ja yhtiöoikeuteen. Lisäksi aiheen taustan tutkiminen edellytti esimerkiksi tieteidenvälistä lähestymistapaa.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys *perustui* kirjallisuuskatsaukseen aiemmasta tutkimuksesta ja aihepiiriä koskeviin yleisiin teorioihin. Tutkimuksessa pyrittiin täyttämään nyt ainakin tieteellisen toiminnan, menetelmien ja tiedon perusvaatimukset, ja niihin liittyviä näkökohtia kuvattiin tarkemmin teoreettista viitekehystä koskevassa luvussa.

Tutkimusmenetelmät liittyivät enimmäkseen *oikeudellisiin* lähtökohtiin, ja tässä käytettiin aiemman tutkimuksen mukaisesti *de lege lata* tutkimiseen sellaisia lähestymistapoja kuin *lainopillinen tulkinta ja systematisointi*. Aiemman tutkimuksen perusteella tutkiminen oli tältä osin luonteeltaan myös katsauksen omaista.

Lisäksi aiheeseen liittyvän taustan selvittämiseksi käytettiin myös esimerkiksi *tieteidenvälistä* lähestymistapaa. Tässä hyödynnettiin erityisesti aiemmassa tutkimuksessakin hyväksi havaittua *reaalista argumentointia*. Lisäksi tässä hyödynnettiin eri alojen, kuten taloustieteen, ja tässä tutkimuksessa myös erityisesti ehkä jossain määrin aiempaa enemmän myös filosofian, tuloksia analyysin perustana, mikä liittyi myös käsitteiden tutkimiseen voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta. Lisäksi hyödynnettiin myös jossain määrin omia havaintoja. Argumenttien käsittelyn osalta tähän liittyen oltiin yleisesti ottaen myös esimerkiksi pragmaattisia.

Tutkimuksen *tuloksien* todettiin koskevan ennen kaikkea aukkoja tai puutteita aiemmassa tutkimuksessa ja näihin liittyvien johtopäätösten ennen kaikkea mahdollisia tarkempia korjausehdotuksia voimassa olevaan sääntelyyn nähden. Yleisesti ottaen tulokset todettiin pyrittävän esittämään myös johdetusti ja perustellusti suhteessa koko tutkimukseen.

Tutkimuksen *keskeisimpiä käsitteitä* olivat: *Yhtiön toiminnan tarkoitus, osakeyhtiö, yhtiöiden haitalliset vaikutukset ja laajemmat yhteiskunnalliset kysymykset sekä yritysvastuu*.

Keskeisinä nämä yhtiöoikeudellisen käsitteet myös määriteltiin erityisesti ja ne toimivat myös esimerkiksi johdantoina aiheeseen.

Käsitteistä *yhtiön toiminnan tarkoituksen* (engl. *Corporate purpose*) määrittely liittyi myös aivan erityisesti tutkimuksen *tutkimustehtävään*. Se oli tarkemmin määriteltynä käsite, joka liittyi läheisesti toiminnan tarkoituksen laajempaan filosofiseen käsitteeseen, joka on ollut läsnä jo antiikin ajoista lähtien. Sillä viitattiin ajatukseen, jonka mukaan toimintaa ohjaa ennalta määrätty päämäärä, joka vaikuttaa toiminnan luonteeseen. Lainsäädännöllinen lähestymistapa tähän käsitteeseen oli saanut alkunsa ilmeisesti 1500- ja 1600-luvun Englannista, jossa se oli tunnustettu periaatteeksi, joka myös asettaa rajat tässä yhteydessä.

Siirtyminen erityisestä yhteiskunnallisesta tavoitteesta laajempaan tavoitteeseen, jossa yrityksillä on vapaus valita tarkoituksensa oikeudellisten rajojen sisällä, kuvasi tämän sääntelyn kehittymistä länsimaisissa yhteiskunnissa yleensä.

Lisäksi käsitteiden suhteen *yrittäjävastuu* (engl. *Corporate responsibility*) käsitettä myös hieman määriteltiin uudelleen sisältämään myös esimerkiksi *perinteiset länsimaisten* arvojen mukaiset *ihmisarvon ja luonnon itseisarvon* määritelmät, sillä nykyään tässä keskityttiin pääasiassa vain *toiminnan vaikutuksiin*. Tämän todettiin tuovan mahdollisesti parempaa tasapainoa esimerkiksi haittojen ja hyötyjen ja toisaalta moraalisten näkökohtien välille. Näitä näkökohtia sovellettiin nyt tässä tutkimuksessa myös alustavasti.

Tutkimuksen *lähteiden* osalta pyrittiin käyttämään asiaankuuluvaa ja ajantasaista tietoa oikeudellisista ja tukevista oikeudellisista informaatiolähteistä. Olennaista oli rajata lähteet nyt niihin, jotka ovat tällä hetkellä erityisen relevantteja Suomen näkökulmasta, mikä voi sisältää myös kansainvälisiä lähteitä. Kaikki keskeisimmät lähteet pyrittiin huomioimaan, tutkimuksen laadun varmistamiseksi ja aineistoa todettiin käsiteltävän myös kriittisesti. *Voimassa olevan sääntelyn* näkökulman kannalta pyrittiin rajautumaan myös asianmukaisesti. *Tutkimuksen taustan selvittämisen* kannalta käytettiin esimerkiksi muitakin lähteitä, kuten taloustieteellistä ja filosofista kirjallisuutta, ja omia havaintoja. *Tutkimusprosessissa* hyödynnettiin myös monipuolisesti eri lähteitä. Lähteitä saattoi olla myös yleensä eri muodoissa ja viime kädessä kaikkien lähteiden osalta pyrittiin myös lopulta luotettavuuteen.

Tutkimuksen *rakenteen* osalta pyrittiin lähtökohtaisesti mahdollisimman johdonmukaiseen rakenteeseen. Tältä osin keskityttiin asiaankuuluvan taustan selvittämiseen ja aiheen rajaamiseen tältä pohjalta, teoreettisen viitekehyksen luomiseen ja voimassa olevan sääntelyn (*de lege lata*) tarkasteluun tältä pohjalta.

Varsinaisen tutkimuksen osalta tutkimuksessa ilmeni seuraavaa. Ensinnäkin yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittelyssä ilmeni *oikeushistorian näkökulmasta*, että aiemmalla sääntelyllä ei näytä olevan ainakaan olennaista merkitystä nykyisten säännösten tulkinnan ja soveltamisen kannalta. Tämä johtui ilmeisesti siitä, että nykyinen säännös näyttää olevan myös *osakkeenomistajakeskeinen*. Länsimainen kehitys näytti *vaikuttaneen* Suomen tilanteeseen sääntelyn purkamisen muodossa, kun osakeyhtiöitä ei enää perusteta *julkista tarkoitusta* varten. Tämä saattoi olla myös esimerkiksi keskeinen tekijä, ei pelkästään taloudellisen merkityksen kannalta, vaan myös esimerkiksi tällä hetkellä yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten kannalta. Suomessa lainsäädäntö näytti

kuitenkin myös jossain määrin *poikenneen* tästä kehityksestä. Se oli poikennut tästä ainakin siinä, että yhtiön toiminnan tarkoitus oli *nimenomaisesti säädetty laissa*. Tästä voitiin kuitenkin myös poiketa vielä yhtiön *yhtiöjärjestyksessä*.

Toiseksi yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittelyssä ilmeni yhtiön toiminnan tarkoituksen *olettamasaännöksen* ja siihen liittyvän mahdollisuuden kannalta valita yhtiön toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus* (OYL 1:5) osalta, että sääntely vaikutti yleisesti ainakin *jossain määrin epäselvältä* ja mahdollisesti *puutteelliselta*. Sääntely vaikutti kuitenkin suurimmaksi osaksi myös esimerkiksi *selkeältä*, kuten myös aiemmissa tutkimuksissa oli ainakin jossain määrin yksimielisesti todettu. Nykytilanteeseen esitettiin myös korjausehdotuksia, ja osa aiemmista ehdotuksista sai kannatusta ja osa ei saanut kannatusta. Näihin tarkempiin ehdotuksiin todettiin yleisesti palattavan vielä erityisesti tutkimuksen erillisessä luvussa. Lisäksi *joitakin avoimia kysymyksiä* saattoi myös vielä esimerkiksi olla, jotka voivat vaikuttaa sääntelyn luonteeseen myös tästä käsitellystä näkökulmasta. Näitä todettiin voitavan käsitellä myös tarkemmin jatkotutkimuksissa. Lisäksi todettiin, että tutkimuksessa mainitut aukot tai puutteet ja näihin liittyneet korjausehdotukset voivat olla myös merkityksellisiä esimerkiksi sääntelyn *johdonmukaisuuden ja koherenssin* kannalta. Tätä ei nyt kuitenkaan tarkemmin tässä tutkimuksessa enää arvioitu. *Teoreettisesta näkökulmasta* malli näytti olevan läheisesti ainakin linjassa yhtiöoikeudellisten yhtiön toiminnan tarkoitusta koskevien *oikeustoimikelpoisuutta* ja *intressejä* koskevien teorioiden kanssa. *Muihin malleihin* verrattuna malli näytti liittyvän ensisijaisesti *osakkeenomistajakeskeisyyteen*, johon saattoi liittyä myös *joitakin yleisen osakkeenomistajakeskeisen mallin (Friedmaniin liittyvän)* näkökohtia, vaikkakin joillakin poikkeuksilla, joita ei käsitelty nyt kuitenkaan tarkemmin tässä tutkimuksessa. Lisäksi tiettyjen ominaisuuksien (*kuten pitkän aikavälin näkökulman*) perusteella se näytti myös liittyvän erityisesti läheisesti *ESV:hin*.

Kolmanneksi yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittelyssä ilmeni muiden yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta *merkityksellisten säännösten kannalta*, että yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittely ei ensinnäkään välttämättä edellyttänyt näiden muiden kohtien käsittelyä, mikä oli myös *uusi havainto* tutkimuksessa. Käytännössä kuitenkin nämä ovat myös merkityksellisiä esimerkiksi yhtiön toiminnan sääntelyn kannalta ja ne ovat myös asiaan olennaisesti liittyviä kysymyksiä. Näihin tehtiin myös vain yleiskatsaus (*ja lähinnä myös vain lain näkökulmasta*) siltä kannalta, että asiaa voitiin ymmärtää paremmin ja myös esimerkiksi aiemmin tehdyn käsittelyn varmistamiseksi. Tähän käsittelyyn liittyen voidaan yhteenvedona

todeta, että nämä säännökset selkeyttivät voimassa olevan OYL:n sääntelykehystä suhteessa yhtiön toiminnan tarkoitukseen, nyt varsin yleisellä ja lähtökohtaisesti selkeällä *osakkeenomistajakeskeisellä* tavalla. Tähän liittyi kuitenkin myös mahdollisia *erityispiirteitä*. Osakkeenomistajakeskeisestä lähestymistavasta poiketen aiheen erityispiirteisiin kuuluivat ilmeisesti esimerkiksi yhtiön kautta tapahtuva johtaminen erityisesti eturistiriitojen välttämiseksi sekä esimerkiksi siihen liittyvä maksunsaantijärjestys ja varojen jakamista koskevat tarkat määräykset. Sidosryhmillä oli myös oikeus saada osakeyhtiöltä esimerkiksi suoritusta, vaikka se olisi tappiollinen.

Neljänneksi yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittelyssä ilmeni *osakeyhtiölain luonteen kannalta*, että *positiiviseksi siviilioikeudeksi* luonnehditun OYL:n *joustavuus* mahdollistaa esimerkiksi sen, että osakkeenomistajat voivat neuvotella poikkeuksia tiettyihin lakisääteisiin vaatimuksiin. Tässä heidän tulee ottaa huomioon vain *vähemmistöosakkaisiin ja velkoihin* kohdistuvat erityiset vaikutukset. Tämä korosti nyt paitsi osakkeenomistajien päätösvaltaa *lakisääteisen järjestelmän ulkopuolella*, myös esimerkiksi tiettyä suurempaa *vapautta*, kun mitä aiemmissa luvuissa oli todettu. Lisäksi tämä toi myös esille sen, että OYL:ssa otetaan nyt huomioon *vain tietyt sidosryhmät*, erityisesti ne, jotka ovat osallistuneet yhtiön toimintaan taloudellisesti tai jotka toimivat kyseisillä panoksilla. Tässä yhteydessä oli myös todettu esimerkiksi, että myös esimerkiksi *muut instituutiot* kannattavat sääntelykehystä yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyen, erityisesti sidosryhmien suojelun osalta. Yleisesti sidosryhmien suoja vaikutti edelleen kuitenkin *jossain määrin puutteelliselta*.

Viidenneksi yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittelyssä ilmeni *osakeyhtiölain tarkoituksen ja muun sääntelyn kannalta*, että OYL:n tarkoituksena näyttää olevan esimerkiksi *toiminnan organisointi* sekä niiden henkilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien sääntely, jotka ovat osallistuneet yhtiön toimintaan *taloudellisesti* tai jotka *toimivat kyseisillä panoksilla*. Tämä liittyi myös erityisesti vielä esimerkiksi keskusteluun *muun sääntelyn* merkityksestä. Tällä järjestelyllä voitiin nyt nähdä otettavan yhtiön eri etutahoja huomioon *myös muuten* osakeyhtiölain ulkopuolella, esimerkiksi edellä mainittujen *muiden instituutioiden* lisäksi. Tässä yhteydessä todettiin myös joitakin aiemmassa tutkimuksessa esiintyneitä erityisen olennaisia puutteita ja tehtiin korjausehdotuksia. Lisäksi otettiin huomioon joitakin aiheen kontekstiin liittyviä laajempia näkökulmia.

Kuudenneksi yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittelyssä ilmeni vielä *sääntelyn tavoitteiden kannalta*, joihin yhtiön toiminnan tarkoitus liittyy yhtenä sääntelyn *keinona*, ja jotka liittyvät

myös esimerkiksi *yhteiskunnan yleisiin tavoitteisiin*, että Suomessa näyttää perinteisesti vallinneen jonkinlainen konsensus osakeyhtiölain tavoitteista. Tässä yhteydessä oli myös yleisesti tunnustettu esimerkiksi se, että yhtiöoikeuden tavoitteet voivat välillisesti vaikuttaa alan toimijoiden käyttäytymiseen ja niillä on luonnollisesti tärkeä rooli sääntöjen ja määräysten tulkinnassa. Tämän voitiin ainakin katsoa *korostavan* asian merkitystä yleisemminkin. Oikeuskirjallisuudessa oli esimerkiksi esitetty, että kaikki yhtiöoikeuden tavoitteet voidaan tiivistää "*yhteiskunnan yleisen taloudellisen edun*" mukaisiksi.¹⁸² Lisäksi tässä yhteydessä oli viitattu erityisesti myös esimerkiksi voimassa olevan sääntelyn *arvoihin*. Tähän liittyen oli ilmeisesti vain oikeuskirjallisuudessa todettu, että OYL on laadittu ensisijaisesti yhtiöoikeudessa perinteisesti omaksuttujen arvojen pohjalta olettaen, että yritystoiminnan edistäminen on yhteiskunnan ja yksittäisten kansalaisten edun mukaista. Ne näyttivät viittaavan myös sopimusvapauteen liittyviin kysymyksiin ja markkinatalousyhteiskunnan kaltaisiin periaatteisiin. Näiden tavoitteiden ja arvojen osalta voitiin vielä todeta joitakin aiemmassa tutkimuksessa esiintyneitä olennaisia puutteita ja tehdä myös korjausehdotuksia.

Seuraavaksi voidaan palata tutkimuksen *tuloksiin ja johtopäätöksiin* korostetusti koko tutkimuksen osalta. Nämä ovat tämän tutkimuksen varsinaiset tulokset.

5.2 Tarkemmat korjausehdotukset voimassa olevaan sääntelyyn nähden

Aiemmassa tutkimuksessa havaitut *aukot tai puutteet* ja niihin esitettävät *korjausehdotukset* voimassa olevan sääntelyn tilaan nähden esitellään seuraavaksi. Nämä *vastaavat samalla* nyt myös suoraan tutkimuksen tutkimuskysymykseen ja sen alakysymyksiin, jotka on esitetty tarkemmin tutkimuksen tutkimusongelmaa käsittelevässä luvussa ja myös edellisessä luvussa. Siltä osin kuin nämä tutkimuskysymykset liittyvät aiheen taustaan, niihin voidaan katsoa vastatun jo tutkimuksen taustaluvussa.

Nämä tulokset ja johtopäätökset esitellään nyt myös *tarkemmin* niin, että ensin esitellään kyseessä oleva aihe, sitten esitetään kaikki tähän liittyvät tutkimustulokset ja tutkimuksen

¹⁸² Ks. Erityisesti Airaksinen 2023, 53. Nämä perustuvat nyt myös esimerkiksi *positiivisoikeudelliseen lähtökohtaan*, sillä asiaa koskevassa oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että niiden tulisi perustua viimeaikaisten lainsäädäntöaloitteiden tavoitteisiin ja sidosryhmien mielipiteisiin sekä niiden rationaaliseen hyväksyttävyyteen. Auktoriteettiin perustuvat tavoitteet ja henkilökohtaiseen rationaalisuuteen perustuvat tavoitteet on erotettu toisistaan. Olennainen näkökohta näyttää kuitenkin edelleen olevan myös näiden tavoitteiden oikeudenmukaisuus ja myös esimerkiksi suhde moraalien, joihin on jo viitattu myös esimerkiksi edellisissä luvuissa. Ks. Tarkemminkin esimerkiksi Airaksinen 2013, 447–449.

johtopäätökset. Ehdotukset eivät ole esimerkiksi tärkeysjärjestyksessä, vaan käsittelyjärjestyksessä seurannan helpottamiseksi.

Tutkimuksessa selvitettiin aiheet, jotka sisälsivät puutteita tai aukkoja aiemmassa tutkimuksessa, selvitettiin nuo aukot tai puutteet ja tehtiin näihin liittyvät korjausehdotukset.

- OYL:n mukaan yhtiön toiminnan tarkoitus esitetään (*sisällöllisesti*) seuraavasti:
Toiminnan tarkoitus: Yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin (OYL 1:5).
Oikeuslähteissä *ei yleisesti määritellä* tähän liittyen yhtiön toiminnan tarkoituksen käsitettä. Tämä olisi tärkeää *täsmentää* sääntelyssä, mikä mahdollisesti esimerkiksi selventäisi säännöksen merkitystä sekä ohjaavana periaatteena että kieltosääntönä ja vapaan toiminnan puitteina. Nykyisellään koko säännöksen luonne ei myöskään välttämättä käy ilmi selvästi sääntelystä. Huomioitakoon myös, että periaatteessa muut merkitykselliset näkökohdat eivät edes välttämättä sisälly toiminnan tarkoituksen määritelmään, toisin kuin on aiemmissa tutkimuksissa tuotu esille.
- Nykyisen mallin yhtiön toiminnan tarkoituksesta ja *ihmisten todellisen käyttäytymisen ja motiivien* välillä voi olla myös *ristiriitaa*. Malli ei ilmeisesti ole myöskään perusteltavissa esimerkiksi juuri millään *eettisellä mallilla*, mikä liittyy myös esimerkiksi ympäristö ja muiden etutahojen huomioimiseen. Todennäköisesti voittoa tulisi myös tuottaa *tasapuolisesti* ja esimerkiksi tarpeiden mukaan eri osapuolille niin, että kuitenkin osakkeenomistajien ja perustajien asema olisi edelleen viimekätisesti merkittävin.
- Osakkeenomistajakeskeisyyden käsite, tai tavoite tuottaa voittoa osakkeenomistajille, on myös melko lailla *harhaanjohtava*, koska se ei välttämättä kerro mitään siitä, että taloudellisia etuuksia tuotetaan myös esimerkiksi epäsuorasti muille tahoille, kuten esimerkiksi työntekijöille tai valtiolle. Selkeän tavoitteen muotoilun näkökulmasta tämä ei myöskään esimerkiksi vaikuttaisi olevan kokonaan perusteltua. Todennäköisesti tavoitteessa pitäisi nyt kuvata paremmin, mistä on kyse, mikä voisi olla tärkeää muille etutahoille ja mikä voisi selventää säännöstä.
- Yhtiön toiminnan tarkoituksen sisältöön tarvitaan laissa säädetyn lisäksi vielä *tarkennuksia*. Näitä ilmenee muun muassa lain esitöistä ja muista oikeuslähteistä. Esimerkiksi voitontuottaminen voi lain esitöiden mukaan tarkoittaa muutakin, ja viime

aikoina sen on oikeuskirjallisuudessa selvennetty nykyään tarkoittavan myös erityisesti *yhtiön tulevien kassavirtojen nykyarvon maksimointia*. Tätä muokattua voiton tavoittelun määritelmää on myös viime aikoina ehdotettu esimerkiksi nostettavan itse lain sisältöön. Tätä voidaan nyt lähtötilanteeseen nähden lähtökohtaisesti kannattaa, mutta nykyisessä mallissa ei kuitenkaan ole puhe esimerkiksi *maksimoinnista*, millä voi olla myös käytännön merkitystä, esimerkiksi yksilöiden kannalta. Tätä ei nyt lähdetty tässä tutkimuksessa kuitenkaan enää syvällisemmin selvittämään.

- Lain esitöissä todetaan myös, että toimintaa tulee harjoittaa esimerkiksi *pitkällä aikavälillä* (ks. Tässä yhteydessä myös esimerkiksi OYL 13:1.3). Viimeaikaisissa muutosehdotuksissa myös esimerkiksi ehdotettu, että kyseinen käsite tulisi nostaa esille myös itse lain sisältöön, koska se ei käy siitä suoraan ilmi. Tätä ei kuitenkaan voida suoraan kannattaa, koska kyseessä on lähtökohtaisesti nyt vain itseisarvollinen tavoite, joka ei välttämättä ainakaan palvele parhaalla mahdollisella tavalla eri päämääriä. Tämä olisi todennäköisesti lähtökohtaisesti hyvä korvata esimerkiksi jollain laadullisella tavoitteella, kuten esimerkiksi uudelleen määritellyllä *yrittäjävastuun* tavoitteella. Lakiin nostaminen sinällään voisi olla tässä asiassa selkeyttävää.
- Lisäksi lain esitöissä todetaan, että toimintaa tulisi harjoittaa esimerkiksi *lain mukaan (sen kuitenkin vain erityisesti tähän pakottaessa)*, joka vastaa yleisellä tasolla myös länsimaista käytäntöä aiheesta. Näitä käsitteitä (*tätä sekä pitkällä aikavälillä toimimista*) on käsitelty laajasti oikeuskirjallisuudessa, ja on ollut *epäselvyyttä* ilmeisesti myös esimerkiksi siitä, ovatko nämä kummatkaan *alisteisia* osakkeenomistajien eduille. Tässä tutkimuksessa lähdetään nyt lähtökohtaisesti siitä, että nämä eivät ole alisteisia, vaikka epäselvyyttä voikin mahdollisesti olla. Asia olisi hyvä vielä *tarkistaa* selvyyden vuoksi. Lisäksi todennäköisesti olisi hyvä muuttaa sääntelyä tässä kohtaa länsimaisen käytännön mukaisesti nyt niin, että käytännössä aina tulee toimia lain puitteissa, ja nostaa myös tämä käsite selkeyden vuoksi itse lain sisältöön.
- Lisäksi lain esitöissä todetaan, että toiminta usein edellyttäisi myös esimerkiksi *”yhteiskunnallisesti hyväksyttävää”* toimintaa. Tämä käsite vaikuttaa ainakin yleisesti ottaen *epämääräiseltä*, ja nykytilanteeseen nähden se olisi myös todennäköisesti

korvattava nyt jollakin tarkemmalla, esimerkiksi laadullisella tavoitteella, kuten esimerkiksi uudelleen määritellyllä *yritysvastuun* tavoitteella.

- Lisäksi Suomen mallissa kyseinen "*yhteiskunnallisesti hyväksyttävä*" toiminta on myös *alisteista* osakkeenomistajien edulle. Tätä pyritään ilmeisesti perustelemaan sillä, että otetaan huomioon erilaiset mainetekijät ja muut tekijät, joiden ajatellaan ilmeisesti varmistavan toiminnan vastuullisuuden riittävässä määrin. Tämän väitteen tueksi ei kuitenkaan näytä olevan mitään *kovinkaan pitäviä* perusteluja. Esimerkiksi empiirinen tutkimus näin lähtökohtaisesti tärkeän kysymyksen kohdalla voisi olla esimerkiksi hyvin perusteltua. Todennäköisesti nykytilanteessa voisi olla myös ainakin perustellumpaa, nostaa kyseinen käsite osakkeenomistajien edun edelle. Myöskään käytännössä, esimerkiksi *johdon toiminnan* kannalta, aiheessa tuskin tulisi käytännön ongelmaa, esimerkiksi ihmisten käyttäytymiseen ja motivaatioihin liittyvien päivitettyjen näkemysten pohjalta, joita käsiteltiin tutkimuksen taustaluvussa. Tätäkään kysymystä ei voitu nyt kuitenkaan enää tässä tutkimuksessa tutkia tarkemmin.
- Lain esitöiden perusteella tähän olettasääntöön sisällytetään myös joitakin *erityistoimia* sidosryhmien suojelemiseksi, kuten maksunsaantijärjestys. Tätä järjestelyä pidetään lähtökohtaisesti tässä tutkimuksessa hyvänä eri etutahojen kannalta. Lisäksi siihen sisältyy esimerkiksi mahdollisuus tehdä pienimuotoisia "*yleishyödyllisiä*" lahjoituksia. Viimeaikaisissa muutosehdotuksissa on todettu myös esimerkiksi ongelmalliseksi nykyinen vähäistä lahjanantoa koskeva säännös (OYL 13:8) ja yksimielistä jakoa koskeva säännös (OYL 13:6.4). Näihin liittyviä muutoksia voidaan nyt pitää myös tässä tutkimuksessa lähtötilanteeseen nähden kannatettavina.
- Yhtiön toiminnan tarkoituksen sisältöön liittyy myös mahdollisuus valita yhtiön toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus*. Viimeaikaisissa muutosehdotuksissa on nostettu esiin myös esimerkiksi kysymys osakkeenomistajien suostumusta koskevan nykyisen vaatimuksen lieventämisestä yhtiön toiminnan tarkoituksen muuttamista koskevissa päätöksissä. On ehdotettu, että olisi harkittava sellaisten yksittäisten päätösten tekemistä, jotka eivät ole voittoa tavoittelevia. Tässä tutkimuksessa näitä muutoksia pidetään lähtökohtaisesti kannatettavina ainakin lähtötilanteeseen verrattuna, kunhan otetaan huomioon myös *muiden etutahojen* asema tasapuolisesti kuitenkin niin, että viimekätinen päätösvalta säilyy osakkeenomistajilla.

- Tämä mahdollisuus valita yhtiön toiminnalle jokin *muu mahdollinen tarkoitus* vaikuttaa myös siltä, että sen avulla voitaisiin (*ainakin teoriassa*) ottaa esimerkiksi sidosryhmät ja esimerkiksi ympäristön myös nykyistä laajemminkin huomioon itse yhtiön sääntelyssä. Ilmeisesti se ei ole kuitenkaan ollut paljoakaan käytössä. Tähän liittyen voidaan kuitenkin todeta, että vaikka käytännössä valitaan laajasti osakkeenomistajakeskeinen toimintatapa (*tai jätetään tässä tapauksessa ennalleen*), joka on ollut myös yleinen käytäntö esimerkiksi länsimaissa, niin muuta mallia ei välttämättä ole mahdollista käytännössä valita ja lisäksi tämä voi olla *ristiriidassa* ihmisten käyttäytymisen ja motivaatioiden ja esimerkiksi etiikan kanssa, joita on käsitelty tutkimuksen taustaluvussa. Lisäksi tämä voidaan valita myös ilmeisesti eri syistä. Lisäksi nykyisen mallin haitallisista vaikutuksista ja yhteydestä esimerkiksi laajempiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, ei ole tällä hetkellä esimerkiksi tähän liittyen *tarkempaa tietoa*. Tähän liittyen voisi olla nyt tarpeen *tutkia huolellisemmin* näitä tähän liittyviä taustatekijöitä. Nykytilanteessa markkinoiden toiminnasta poikkeavaa toimintaa pitäisi myös ilmeisesti esimerkiksi *suojella*, jotta aidosti muunlainen toiminta olisi mahdollista. Tällä voisi olla myös esimerkiksi *positiivista yhteiskunnallista* merkitystä.
- *Yleisemmin ottaen* koko käsiteltyyn yhtiön toiminnan tarkoitukseen säännökseen liittyen näytti nyt myös siltä, että käsittelyssä ei välttämättä ole *otettu huomioon* aivan kaikkia asiaan liittyviä tekijöitä. Esimerkiksi yksilöiden käyttäytymistä ja motiiveja, arvoja, moraalialia ja etiikkaa, valtion roolia (*sääntelyn lisäksi*) tai erityisesti yrityksen roolia yhteiskunnassa, joka on aiheeseen liittyen *laajempi varsinainen kysymys*, ei näyttänyt otetun huomioon välttämättä kovin kattavasti. Esimerkiksi johdon tehtävää (*tai roolia*) ja muita tärkeitä asiaan liittyviä kysymyksiä näytti olevan käsitelty ainakin esimerkiksi muuhun OYL:n sisältöön liittyen. Lisäksi näitä kysymyksiä on ilmeisesti voitu käsitellä myös esimerkiksi erityislainsäädännön yhteydessä. Joka tapauksessa nämä olisi nyt todennäköisesti syytä olla täsmennettynä *myös tässä yhteydessä*. Näiden kysymysten käytännön merkitystä ei nyt lähdetty arvioimaan enää tarkemmin tässä tutkimuksessa. Niihin todettiin voitavan kuitenkin palata myöhemmässä tutkimuksessa myös tätä keskustelua ajatellen.
- Tässä vaiheessa on myös hyvä esimerkiksi huomioida, että edellä mainitut aukot tai puutteet ja niihin liittyneet korjausehdotukset voivat olla myös merkityksellisiä

esimerkiksi sääntelyn *johdonmukaisuuden ja koherenssin* kannalta. Tätä ei nyt kuitenkaan tarkemmin tässä tutkimuksessa enää arvioitu.

- Yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyy myös esimerkiksi *muuta merkityksellisiä säännöksiä* OYL:ssa. Tässä tutkimuksessa tehtiin myös *uusi havainto*, ettei yhtiön toiminnan tarkoituksen käsittely välttämättä edes edellytä näiden muiden kohtien käsittelyä. Käytännössä kuitenkin nämä ovat merkityksellisiä esimerkiksi yhtiön toiminnan sääntelyn kannalta ja ne ovat myös asiaan olennaisesti liittyviä kysymyksiä. Näihin tehtiin nyt vain yleiskatsaus (*ja lähinnä myös vain lain näkökulmasta*) siltä kannalta, että asiaa voitiin ymmärtää paremmin ja myös esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoitusta koskevan käsittelyn varmistamiseksi.
- Yleisemmin yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta erityisen merkitykselliseksi on nähty myös esimerkiksi *osakeyhtiölain tarkoitus*. OYL:n tarkoituksena näytti oikeuslähteiden perusteella olevan esimerkiksi *toiminnan organisointi* sekä niiden henkilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien sääntely, *jotka ovat osallistuneet yhtiön toimintaan taloudellisesti tai jotka toimivat kyseisillä panoksilla*. Tämä liittyy myös erityisesti vielä esimerkiksi keskusteluun *muun sääntelyn* merkityksestä. Tähän liittyy erityisesti ainakin erityislainsäädännön merkitys. Tähän liittyy ilmeisesti vielä esimerkiksi sopimusvapaus. Laajemmin jopa *”yritysten yhteiskunnallisen vastuun”* uskotaan ilmeisesti toteutuvan myös erityislainsäädännön ja erityisesti yleisen mielipiteen kautta. Tällä järjestelyllä nähtiin tässä tutkimuksessa otettavan yhtiön eri etutahoja huomioon *myös muuten osakeyhtiölain ulkopuolella*, aiemmin myös tutkimuksessa mainittujen *muiden instituutioiden* lisäksi. Näihin mainittuihin näkökohtiin liittyen voitiin kuitenkin todeta, että on todennäköistä, että osakeyhtiölain tarkoituksen voitaisiin laajentaa esimerkiksi määritelmään, joka tarjoaisi puitteet *sekä yritystoiminnan organisoitumiselle, että liiketoiminnan harjoittamiselle*. Kyse on loppujen lopuksi kuitenkin liiketoiminnasta ja tämä voisi olla merkityksellistä myös esimerkiksi yritystoiminnan edistämisen kannalta käytännössä. Lisäksi olisi todennäköisesti tarkoituksenmukaisempaa ja myös eettisesti oikeampaa ottaa huomioon kaikki ne merkitykselliset tekijät, joita yrityksen toimintaan *käytännössä liittyy (mukaan luettuna esimerkiksi yhteiskunta ja ympäristö)* asiaa koskevassa sääntelyssä. Tämän todettiin voivan olla merkityksellistä koko toiminnan kannalta kokonaisuutena. Esimerkiksi *yritysvastuun* uudelleen määritellyn määritelmän todettiin voivan mahdollisesti auttaa myös tässä. Tähän liittyen myös todettiin, että

tämän lisäksi asiaa voitaisiin nykyisestä käytännöstä poiketen ennemminkin vain tukea muulla sääntelyllä. Tämä voisi *tehostaa* sääntelyä myös kokonaisuutena ja mahdollistaa samalla edelleen esimerkiksi yksityiskohtaisemman sääntelyn. Lisäksi tähän liittyen todettiin, että yhteiskunnan tukitoimenpiteillä (*joita esimerkiksi tässä keskustelussa ei ilmeisesti ollut nyt erityisemmin otettu huomioon*) voi parhaimmillaankin *Suomen erityistilanteessa* olla vain rajoittava tai tukeva tai vastaava rooli tässä yhteydessä. Esimerkiksi verotuksen merkitystä ei nyt tässä erikseen käsitelty. Esimerkiksi muiden merkityksellisten tekijöiden merkitystä ei tässä yhteydessä nyt lähdetty myöskään enää arvioimaan tarkemmin. Lisäksi tähän liittyen todettiin vielä, että tällä hetkellä ei myöskään ole mitään takeita esimerkiksi tähän liittyvästä muusta sääntelystä. Sopimusvapaus sinänsä ei myöskään välttämättä takaa esimerkiksi eri valta-asemassa olevien osapuolten yhtäläisiä etuja, vaikka tällainen mahdollisuus onkin yleensä varmasti hyvä olla olemassa. Lisäksi yleisen mielipiteen osalta ei näytä olevan kovin vankkoja perusteluja sen toimivuuden varmistamiseksi, vaikka on tässä yhteydessä varmasti jonkin verran käytännön merkitystä. Lisäksi tutkimuksessa aiemmin todetut muut instituutiot tuskin myöskään pystyvät esimerkiksi ratkaisemaan tähän kokonaisuuteen liittyviä ongelmia.

- Yhtiön toiminnan tarkoituksen kannalta on myös todettu merkitykselliseksi tutkia esimerkiksi sääntelyn *tavoitteita*, joihin yhtiön toiminnan tarkoitus liittyy yhtenä sääntelyn *keinona*. Nämä liittyvät myös esimerkiksi *yhteiskunnan yleisiin tavoitteisiin*. Suomessa näytti myös perinteisesti vallinneen jonkinlainen konsensus osakeyhtiölain tavoitteista. Lisäksi tässä yhteydessä oli viitattu erityisesti myös esimerkiksi voimassa olevan sääntelyn *arvoihin*. Tähän liittyen oli ilmeisesti vain oikeuskirjallisuudessa todettu, että OYL on laadittu ensisijaisesti yhtiöoikeudessa perinteisesti omaksuttujen arvojen pohjalta olettaen, että yritystoiminnan edistäminen on yhteiskunnan ja yksittäisten kansalaisten edun mukaista. Ne näyttivät viittaavan myös sopimusvapauteen liittyviin kysymyksiin ja markkinatalousyhteiskunnan kaltaisiin periaatteisiin. Oikeuskirjallisuudessa oli myös esimerkiksi esitetty, että kaikki yhtiöoikeuden tavoitteet voidaan tiivistää "*yhteiskunnan yleisen taloudellisen edun*" mukaisiksi. Tähän liittyvien tavoitteiden ja arvojen osalta voitiin tässä tutkimuksessa todeta, kuten tutkimuksessa myös esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen tarkempien perustelujen käsittelyn yhteydessä on todettu, että osa tähän liittyvistä tavoitteista on nyt paitsi puhtaasti taloudellisia, myös puhtaasti itseisarvollisia

tavoitteita, eivätkä ne siten välttämättä edistä kokonaisuutena hyviä päämääriä, ja sama koskee myös niihin liittyviä arvoja. Tähän tulisi todennäköisesti lisätä, että näiden tulisi edistää myös esimerkiksi *yhteiskunnallista moraalialia* ja esimerkiksi *ihmisarvoa ja ympäristön arvoa*. Esimerkiksi uudelleen määritelty *yritysvastuun* käsite voisi auttaa myös tässä. Lisäksi näitä kysymyksiä ei ole tällä hetkellä ilmaistu selkeästi ainakaan lainsäädäntöteksteissä, mikä voi myös tehdä aiheesta esimerkiksi yleisesti ottaen *epäselvän*. Näihin kysymyksiin liittyvät ongelmat olivat myös hyvin samankaltaisia kuin tutkimuksen eri luvuissa yhtiön toiminnan tarkoitukseen liittyen todetut ongelmat, joten kaikkia näitä tai niihin liittyviä korjausehdotuksia *ei toisteta* enää tässä. Tähän nähden esitettiin kuitenkin tutkimuksessa vielä myös joitain *tarkentavia* esimerkkejä. Tällä hetkellä näytti myös siltä, että näiden alemman tason taloudellisten tavoitteiden ja keinojen ja näitä vielä ylempänä olevien *yhteiskunnan yleisten tavoitteiden*, jotka voidaan ilmeisesti tiivistää myös ”*yhteiskunnan kokonaiseduksi*”, välillä vallitsisi *jännitettä*. Oli kuitenkin vaikea sanoa tästä yksityiskohtaisesti, mutta joitakin eroja tähän liittyen tuotiin kuitenkin tutkimuksessa esille.

5.3 Tulosten tarkastelu ja tutkimuksen arviointi

Tutkimuksen *tulosten tarkastelun ja tutkimuksen arvioinnin* osalta voidaan nyt todeta, että tässä tutkimuksessa pystyttiin todennäköisesti kehittämään ainakin lähtökohtaisesti onnistuneesti aiempaan tutkimukseen ja teoriaan perustuva *yleinen tutkimuskehys*, joka mahdollisti ydinkysymysten tutkimisen suhteessa aiempiin tutkimuksiin ja mahdollisti tarvittaessa laajentamisen muille alueille, missä ei voitu tässä tutkimuksessa nyt edetä kuitenkaan voimassa olevan sääntelyn näkökulman selvittämisen ulkopuolelle.

Lähestymistapa oli tähän liittyen yhtiöoikeudellisessa tutkimuksessa lähtökohtaisesti jossain määrin *uudenlainen*, koska aihetta lähestyttiin myös ilmiöiden eikä esimerkiksi vain oikeuskäsitteiden näkökulmasta.

Aiheen laajuus ja saatavilla olevan tiedon puute tekivät siitä esimerkiksi *hyvin laajan ja haastavan* aiheen. Toisaalta sitä oli tutkittu jo aiemmin myös esimerkiksi paljon. Lisäksi aihe oli esimerkiksi *monimutkainen*. Tutkimuksen laajuutta pyrittiinkin rajaamaan keskittymällä aiheen ydinsisältöön, joten aihe soveltui hyvin tutkimuksen laajuuteen, eikä tiedonpuute ollut tästä näkökulmasta niinkään ongelma; lisäksi se soveltui monimutkaisuutensa puolesta myös ja erityisen hyvin esimerkiksi *yritysjuridiikan* alan tutkimukseen, koska siinä yhdistyvät

oikeudellinen näkökulma ja esimerkiksi liiketaloudellinen ja jopa laajempi taloudellinen näkökulma. Lisäksi aiheessa korostui korkea *tutkimusetiikka*, mikä pyrittiin ylläpitämään tutkimuksessa.

Valitut metodit olivat tutkimusaiheen luonteen takia jossain määrin tavanomaisia. Aiheeseen liittyvän taustan osalta käytettiin kuitenkin laajemmin eri metodejakin. Tutkimuksen lähestymistapa tuntui toimivan lopulta *oikein hyvin kokonaisuutena*. Myös aineisto toimi tässä suhteessa esimerkiksi hyvin, vaikka sen käyttöä jouduttiinkin rajoittamaan.

Vaikeuksistakin huolimatta tässä tutkimuksessa tehtiin kuitenkin konkreettisia *korjausehdotuksia* voimassa olevan sääntelyn tilaan nähden (*de lege lata*), jotka voisivat periaatteessa *jopa parantaa* esimerkiksi nykyisen sääntelyn ajantasaisuutta, johdonmukaisuutta ja esimerkiksi tehokkuutta ja ennustettavuutta. Esitetyillä korjausehdotuksilla voisi olla jopa *käytännön* merkitystä, kuitenkin vielä esimerkiksi mahdollisen tarkemman lainsäädäntötyön tarkistuksen kautta. Lisäksi ne tulisi suhteuttaa vielä erityisesti esimerkiksi taloudellisiin näkökohtiin, paremman tasapainon saavuttamiseksi. Lisäksi aiheeseen liittyvää *teoreettista tietämystä* saatettiin lisätä. Esimerkiksi yhtiön toiminnan tarkoituksen käsitteen määrittelyn kautta. Lisäksi esimerkiksi aiemman tutkimuksen puutteita suhteessa *laajempaan konteksti ja –keskusteluyhteyteen* tuotiin melko paljon esiin. Tämä nosti esiin mahdollisesti hyviäkin kysymyksiä jatkotutkimuksia varten, joihin palataan myös vielä tarkemmin seuraavassa luvussa. Tässä mainitut konkreettiset ehdotukset ja havainnot ja uusi teoreettinen tieto ovat nyt myös olennaisimmilta osiltaan tämän tutkimuksen tuottama *uusi tieto*. Tässä suhteessa tutkimuksen tavoitteet saavutettiin jopa *erittäin onnistuneesti*.

Tulokset ovat muuten hyvin *samansuuntaisia* aiempien tutkimusten kanssa, vaikka joitakin erityisiä korjausehdotuksia ja korjaavia huomioita esitettiinkin. Periaatteessa tulokset olivat myös *luotettavia* ja esimerkiksi *yleistettävissä*, sikäli kuin ne vastaavat voimassa olevaa sääntelyä ja siihen liittyviä merkityksellisiä kysymyksiä ja -näkökohtia, joihin nyt on kiinnitetty erityistä huomiota. Toistaiseksi kuitenkin tämän tutkimuksen tason ja laajuuden rajoissa. Aiheen taustoja voisi esimerkiksi laajuuden vuoksi tutkia myös laajemmin.

Näitä tuloksia *varmentaa* kuitenkin myös esimerkiksi niiden suhde aiempiin tutkimuksiin ja teorioihin. Lisäksi niitä varmensi esimerkiksi systematisointi ja tulkinta, analyyttinen tutkimusote, empiirinen tieto ja erityisesti tässä tutkimuksessa myös filosofinen tieto ja esimerkiksi koherenssi.

On myös mahdollista, että esimerkiksi tutkimuksen tuloksia voitaisiin *tulkita* eri tavoin, mutta tätä ei voida tässä yhteydessä tutkia tarkemmin. Lain soveltamisen kannalta tässä tutkimuksessa pyrittiin kuitenkin samalla myös tuottamaan tietoa.

5.4 Aiheita jatkotutkimukselle

Jatkotutkimusta varten tämän tutkimuksen tuottamia tuloksia voitaisiin tarkastella myös esimerkiksi *vielä laajemmasta* näkökulmasta, johon sisältyisivät ainakin tässä tutkimuksessa esiin tuodut avoimet kysymykset ja ehdotetut korjaavat toimenpiteet sekä niiden suhteen seurausharkinta ja sidosryhmäpalauteiden kerääminen.

Vaikutusten arviointi olisi hyödyllistä tehdä *myös muiden* kuin taloudellisten vaikutusten osalta, esimerkiksi säännöksen arvioitujen taloudellisten, sosiaalisten, ympäristö- ja muiden yhteiskunnallisten vaikutusten osalta. Lisäksi sidosryhmäpalautteen osalta voitaisiin pyytää palautetta myös esimerkiksi *laajemminkin* eri sidosryhmiltä yhteiskunnassa, joita asia käytännössä koskee. Näitä tuloksia voitaisiin myös *verrata* esimerkiksi aiempien tutkimusten teorioihin ja argumentteihin.

Lisäksi voitaisiin tehdä esimerkiksi *oikeudellinen vertailu* näistä korjausehdotuksista. Esimerkiksi muiden maiden lainsäädäntöön tai välineisiin sisältyvien vastaavien säännösten osalta sekä muiden maiden ja EU:n tason lainsäädäntö- tai sääntelyhankkeiden osalta. Tätä on jo varsin laajasti tutkittu myös aiemmissa tutkimuksissa.

Lisätutkimusta voitaisiin tehdä myös esimerkiksi siitä, miten asia *liittyy* kansainvälisiin vastuullisen yritystoiminnan standardeihin ja muihin ohjauskeinoihin. Lisäksi voitaisiin tutkia esimerkiksi sitä, mitä muita *ei-lainsäädännöllisiä* valtion ohjauskeinoja olisi käytettävissä säännöksen toimivuuden vahvistamiseksi. Nykytilanteessa olisi myös hyödyllistä selvittää ainakin esimerkiksi sitä, miten sääntelyssä otettaisiin huomioon *erilaiset yritykset ja eri toimialat*.

Lisäksi olisi todennäköisesti ainakin hyvä tutkia, miten sääntely *liittyisi* voimassa olevaan lainsäädäntöön (*perustuslaki mukaan luettuna*) ja oikeuskäytäntöön sekä kansainvälisen oikeuden soveltamisalaan. Lisäksi olisi todennäköisesti tarpeen esittää ainakin arvio esimerkiksi sääntelyn *johdonmukaisuuden ja koherenssin* kannalta oikeusjärjestyksen näkökulmasta.

Lisäksi erityisesti *tulevan sääntelyn näkökulmasta (de lege ferenda)*, joka on aiheen kannalta todennäköisesti hyvin merkityksellinen näkökulma, sääntelyn kehittämistä olisi luultavasti hyvä tehdä edelleen vielä aikaisempien tutkimusten päälle vielä *paljon laajemmassa* yhteydessä, erityisesti yhtiöiden haitallisten vaikutusten ja laajempien yhteiskunnallisten kysymysten yhteydessä ja muiden asiaankuuluvien, kuten taloudellisten, näkökohtien valossa, mikä olisi erityisesti myös *laajemman tutkimuksen* aihe. Tulevaisuuden ja historian näkökulmia pidettiin erityisesti myös esimerkiksi *lisätarkastelun* arvoisina tässä tutkimuksessa. Tähän voisi sisältyä myös esimerkiksi *empiiristä* oikeustutkimusta. Näistä näkökohdista voitaisiin jatkaa tarvittaessa myös *tämän tutkimuksen pohjalta*.

Lähteet

Kirjallisuus

- Airaksinen, M. – Pulkkinen, P. – Rasinaho, V. (2018–2021) *Osakeyhtiölaki I–II*. Alma Talent, Helsinki.
- Airaksinen, Manne (2021) Onko osakkeenomistaja osakeyhtiön omistaja? Teoksessa: *Yhtiö, velka, velvoite – juhlaulkaisu Seppo Villa 60 vuotta*, toim. Veikko Vahtera – Krista Rantasaari, 23–47. Alma Talent, Helsinki.
- Airaksinen, Manne (2023) *Osakkeenomistajakeskeisyys, sidosryhmät ja yhteiskuntavastuu osakeyhtiöoikeuden järjestelmässä*. Alma Talent, Helsinki.
- Airaksinen, Manne (2013) Onnistuiko vuoden 2006 osakeyhtiölakiuudistus? *Defensor Legis*, Vol. 4 (1), 443–460.
- Baars, G. – Spicer, A. (2017) Introduction: Why the Corporation? In: *The Corporation: A Critical, Multi-Disciplinary Handbook*, eds. G. Baars – A. Spicer, 1–18. Cambridge University Press, Cambridge.
- Collin, Jesse (2020) *Osake ja modernit arvopaperimarkkinat*. Alma Talent, Helsinki.
- Davoudi, Leonardo – Christopher McKenna – Rowena Olegario (2018) The Historical Role of the Corporation in Society. *Journal of the British Academy*, Vol. 6 (1), 17–47.
- Delmas, Magali A. – Durand, Rodolphe (2018) Measuring Business Impacts on Well-Being: A Goal Oriented Approach. In *Compendium of Selected Papers on Measuring the Impacts of Business on Well-Being and Sustainability. Organization of Economic Cooperation and Development*.
- Ferrarini, Guido (2020) Corporate Purpose and Sustainability. *European Corporate Governance Institute - Law Working Paper*, 559/2020.
- Fisch, Jill E. – Davidoff Solomon, Steven (2021) Should Corporations have a Purpose? *Texas Law Review*, Vol. 99 (1), 1309.
- Friedman, Milton (1970) The social responsibility of business is to increase its profits. *New York Times Magazine* 32–33, 122–124.

- Hansmann, Henry – Reinier Kraakman (2001) *The End of History for Corporate Law*. *The Georgetown law journal*, Vol. 89 (2), 439–.
- Helin, Markku (1988) *Lainoppi ja metafysiikka. Tutkimus skandinaavisen oikeusrealismin tieteenkuvasta ja sen vaikutuksesta Suomen siviilioikeuden tutkimuksessa vuosina 1920–1960*. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki.
- Hirvonen, Ari (2011) *Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan*. Ari Hirvonen, Helsinki.
- Immonen, R. – Nuolimaa, R. (2017) *Osakeyhtiöoikeuden perusteet* (3., uudistettu painos.). Alma Talent. Helsinki.
- Immonen, Raimo – Knuutinen, Reijo – Mylly, Ulla-Maija – Nyström, Patrik – Viinikka, Tuija (toim.) (2016) *Oikeuden ja talouden rajapinnassa: juhlakirja, Matti J. Sillanpää 60 vuotta*. Edita, Helsinki.
- Jensen – Meckling (1976) *Theory of the Firm*. *Journal of Financial Economics*, Vol. 3 (4), 305–360.
- Jensen, Michael J. (2001) *Value Maximization, Stakeholder Theory, and the Corporate Objective Function*. *Journal of Applied Corporate Finance*, Vol. 14 (3), 8–21.
- Kaisanlahti, Timo (1999) *Sidosryhmät ja riski pörssiyhtiössä*. Edita, Helsinki.
- Karhu, Juha (2019) *Yhteiskuntavastuu varallisuusosoikeuden järjestelmässä*. *Defensor Legis*, Vol. 4 (1), 419–429.
- Korkman, Sixten (2022) *Talous ja humanismi*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.
- Kraakman, Reinier H. (2017) *The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach*. Third edition. Oxford University Press, Oxford.
- Kyläkallio, J. – Kyläkallio, K. – Iirola, O. (2020) *Osakeyhtiö. I–II* (8., uudistettu painos.). Edita, Helsinki.
- Kärki, Anssi (2020) *Piercing the Corporate Veil in Finland. A Multijurisdictional Study Aimed at Developing the Finnish Piercing Doctrine*. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 276, Rovaniemi.

- Linna Tuula (2015) *Ohjeita oikeudelliseen kirjoittamiseen*. Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Lappi.
- Linna, Tuula (1987) *Ulosottorealisoinnista de lege ferenda*. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki.
- Lütge, Christoph (2013) *Handbook of the Philosophical Foundations of Business Ethics*. Springer, Dordrecht.
- Mayer, Colin (2018) *Prosperity: Better Business Makes the Greater Good*. Oxford University Press, Oxford.
- Mayer, Colin (2022) What is Wrong with Corporate Law? The Purpose of Law and the Law of Purpose. *European Corporate Governance Institute - Law Working Paper*, No. 649/2022.
- Mähönen, Jukka (2005) *Kansainväliset tilinpäätösstandardit ja yhtiöoikeus*. Edita, Helsinki.
- Mähönen, Jukka – Villa, Seppo (2006–2015) *Osakeyhtiö I. Yleiset opit*. WSOY, Helsinki.
- Mähönen, Jukka (2004) Taloustiede lain tulkinnassa. *Lakimies*, Vol. 1 (1), 49–64.
- Mähönen, Jukka Tapio (2023) *Between shareholder value and corporate purpose: The evolution of Finnish company law*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Mäntysaari, Petri (2016) Osakeyhtiöoikeuden teoriasta. Teoksessa: *Oikeuden ja talouden rajapinnassa: juhla kirja, Matti J. Sillanpää 60 vuotta*, toim. Raimo Immonen – Reijo Knuutinen – Ulla-Maija Mylly – Patrik Nyström – Tuija Viinikka, 159–180. Edita, Helsinki.
- Määttä, Tapio (toim). (2018) *Oikeudellisen ajattelun perusteita*. University of Eastern Finland, Kuopio.
- Nyström, Patrik (2016) *Osakeyhtiön hallituksen fidusiaariset velvollisuudet: osakeyhtiö- ja vahingonkorvausoikeudellinen tutkimus*. Suomalainen lakimiesyhdistys, Helsinki.
- Pollman, Elizabeth (2021) The History and Revival of the Corporate Purpose Clause. *Texas law review*, Vol 99 (7), 1423–1452.

- Richardson, Benjamin J. – Sjøfjell, Beate (2015) Capitalism, the sustainability crisis, and the limitation of current business governance. Teoksessa: *Company Law and Sustainability – Legal Barriers and Opportunities*, eds. Benjamin J. Richardson – Beate Sjøfjell, 1–34. Cambridge University Press, Cambridge.
- Rock, Edward B. (2020) For Whom is the Corporation Managed in 2020? The Debate over Corporate Purpose. *European Corporate Governance Institute - Law Working Paper*, No. 515/2020.
- Saarinen, Risto (2022) Vanhurskauttaminen – oikeudenmukaisuutta ja hyväksymistä. Teoksessa: *Pelastus: Synodaalikirja 2022*, toim. Niko Huttunen – Anna-Kaisa Inkala, Kari Kopperi – Marko Marttila – Terhi Törmä, 53–69. Kirkkohallitus, Helsinki.
- Scalet, Steven (2018) *Markets, Ethics, and Business Ethics*. Second edition. Routledge, Milton.
- Seppola, Rauni (2023) *Liiketalous- ja yhteiskuntatieteen tutkimusstrategiat ja -menetelmät: opas pro gradu -tutkielmalle*. BoD - Books on Demand GmbH, Helsinki.
- Siegerink, V. – M. Shinwell – Ž. Žarnic (2022) Measuring the non-financial performance of firms through the lens of the OECD Well-being Framework: A common measurement framework for “Scope 1” Social performance”. *OECD Papers on Well-being and Inequalities*, No. 03.
- Sjøfjell B. – Johnston A. – Anker-Sørensen L. – Millon D. (2015) Shareholder primacy: the main barrier to sustainable companies. In: *Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities*, eds. Benjamin J. Richardson – Beate Sjøfjell, 79–147. Cambridge University Press, Cambridge.
- Sjøfjell, Beate – Mähönen, Jukka T. – Novitz, Tonia A. – Gammage, Clair – Ahlström, Hanna (2020) Securing the Future of European Business: SMART Reform Proposals. *University of Oslo Faculty of Law Research Paper*, No. 2020–11, *Nordic & European Company Law Working Paper*, No. 20–08.
- Sjøfjell, Beate – Mähönen, Jukka T. (2022) Corporate Purpose and the Misleading Shareholder vs Stakeholder Dichotomy. *Nordic - European Company Law Working Paper*, No. 22–08.

- Stern, P. (2017) The Corporation in History. In: *The Corporation: A Critical, Multi-Disciplinary Handbook*, eds. G. Baars – A. Spicer, 21–46. Cambridge University Press, Cambridge.
- Stout, Lynn A. (2012) *Shareholder Value Myth: How Putting Shareholders First Harms Investors, Corporations and the Public*. Berrett-Koehler Publishers inc, Oakland.
- Svanberg, Marja K. – Svanberg, Carl F. C. (2021) Is There Such a Thing as a Good Profit? Taking Conventional Ethics Seriously. *Philosophia (Ramat Gan)*, Vol. 49 (4), 1725–1751.
- Vahtera, Veikko (2010) Yhtiöoikeudellisen sääntelyn lokaalisuuden vaikutus sääntelyn pakottavuuteen ja sopimusvapauteen, *Lakimies*, Vol. 2. (1), 160–175.
- Vahtera, Veikko (2011) *Osakeomistuksen riski ja sääntely*. CC Lakimiesliiton kustannus, Helsinki.

Sähköiset lähteet

Business Roundtable. BRT's Statement on the Purpose of a Corporation.

[<https://opportunity.businessroundtable.org/ourcommitment/>](https://opportunity.businessroundtable.org/ourcommitment/), haettu 18.8.2023.

CDP Carbon Majors Report 2017. The Carbon Majors Database.

<https://www.cdp.net/en/articles/media/new-report-shows-just-100-companies-are-source-of-over-70-of-emissions>>, haettu 18.8.2023.

Corporate purpose: A concept in search of clarification, data and evidence. ESGI.

<https://www.ecgi.global/publications/blog/corporate-purpose-a-concept-in-search-of-clarification-data-and-evidence>>, haettu 17.11.2023.

Oikeuslähteet-tietopaketti. Eduskunta.

https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/kotimaiset-oikeuslahteet/Sivut/default.aspx>, haettu 17.4.2023.

Tieteen termipankki. Oikeustiede: Oikeustieteellinen tutkimus.

https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:oikeustieteellinen_tutkimus>, haettu 7.7.2023.

Tieteen termipankki. Oikeustiede: Reaaliset argumentit.

https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:reaaliset_argumentit, haettu 7.7.2023.

Tieteen termipankki. Oikeustiede: Yhteisön toiminnan tarkoitus.

https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:yhteis%C3%B6n_toiminnan_tarkoitus, haettu 8.5.2024.

Tieteen termipankki: Filosofia: Totuusteoria.

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:totuusteoria>, haettu 7.8.2023.

Turun yliopisto. Yritysjuridiikan oppiaine. <https://www.utu.fi/fi/yliopisto/turun-kauppakorkeakoulu/yritysjuridiikka>, haettu 8.7.2023.

Muita lähteitä

British Academy (2019) Principles for Purposeful Business. UK: British Academy.

Helsingin yliopisto (2022) Corporate Purpose and Stakeholder Governance Hybrid Event.
Helsinki: Helsingin yliopisto.

UN Human Rights Council (2019) Report of the Special Rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights—Climate Change and Poverty. UN Doc A/HRC/41/39. UN Human Rights Council: Geneva, Switzerland.

UN Human Rights Council (2021) Report of the Special Rapporteur on the Issue of Human Rights Obligations Relating to the Enjoyment of a Safe, Clean, Healthy and Sustainable Environment—Human Rights and the Global Water Crisis: Water Pollution, Water Scarcity and Water-Related Disasters. UN Doc A/HRC/46/28. UN Human Rights Council: Geneva, Switzerland.

Virallislähteet

Hallituksen esitykset

HE 109/2005 vp. hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

HE 27/1977 vp. hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

HE 89/1996 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Muut virallisaineistot

Innovaatiomyönteinen sääntely: Nykytila ja hyvät käytännöt. Valtioneuvoston selvitys.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:27. (VN 2020:27)

Oikeudellinen selvitys yritys vastuulaista. Työ- ja elinkeinoministeriön selvitys. Työ- ja

elinkeinoministeriön julkaisu 2020:42. (TEM 2020:42)

Oikeusministeriön työryhmämietintö. Osakeyhtiölakityöryhmän mietintö. Oikeusministeriön

julkaisu 2003:4. (OM 2003:4)

Osakeyhtiölain ja osuuskuntalain tarkistaminen. Oikeusministeriön hanke. Hankkeet ja

säädösvalmistelu OM118:00/2023. (OM118:00/2023)

Osakeyhtiölain ja osuuskuntalain tarkistamiseksi asetettava työryhmä ja sen seurantaryhmä.

Oikeusministeriön asettamispäätös. Oikeusministeriön työryhmän asettaminen 1/2024.

(VN/25641/2023)

Osakeyhtiölain muutostarve. Oikeusministeriön arviomuistio. Oikeusministeriön julkaisu

20/2016. (OM 32/41/2015)

Osakeyhtiölain muutostarve. Oikeusministeriön lausuntotiivistelmä. Oikeusministeriön

julkaisu 48/2016. (OM 34/41/2015)

Osakeyhtiölain uudistaminen – Tavoitteena kilpailukyisempi yhtiöoikeus. Oikeusministeriön

muistio. Oikeusministeriön julkaisu 7/2000. (3834/41/98 OM)

Selvitys osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykytekijänä. Valtioneuvoston selvitys.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:39. (VN 2020:39)

Selvitys osakeyhtiön velkojiensuojan selventämisestä ja suojamenettelyiden helpottamisesta.

Valtioneuvoston selvitys. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja

2020:37. (VN 2020:37)

Oikeuskäytäntö**Korkein oikeus**

KKO 2003:33

KKO 2015:104

KKO 2015:105

KKO 2015:17